

Maarit Haarma

Nuori Suomi muuttuvassa liikuntakulttuurissa

Jyväskylän yliopisto

liikuntatieteiden laitos

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma

kevät 2010

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Liikuntatieteiden laitos / liikunta ja terveystieteiden tiedekunta

HAARMA MAARIT: Nuori Suomi muuttuvassa liikuntakulttuurissa.

Pro gradu -tutkielma, 102 s.

Liikunnan yhteiskuntatieteet

2010

Nuori Suomi ry:n toiminta-aika suomalaisessa yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurissa on vielä verrattain lyhyt. Se on kuitenkin jo ehtinyt herättää runsaasti tunteita niin puolesta kuin vastaan. Pro gradu työssäni kuvaan Nuori Suomi ry:n toiminnan muutosta suhteessa yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Tutkimukseni alkaa vuodesta 1988, jolloin Nuori Suomi -ohjelman toiminta alkoi. Taustojen ymmärtämiseksi avaan yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurissa tapahtuneita muutoksia jo 1970- ja 1980-lukujen vaihteesta alkaen. Tutkimukseni päättyy vuoteen 2008, jolloin Nuori Suomi juhli 20-vuotista olemassaoloaan. Olen lähestynyt Nuori Suomi ry:n toiminnan muutosta kolmen tutkimuskysymyksen avulla: mitkä seikat vaikuttivat Nuori Suomi -ohjelman käynnistymiseen, mitä kausia ja vaiheita Nuoren Suomen toiminnassa on ollut ja millaiseksi muodostuivat Nuoren Suomen toiminnan keskeiset sisällöt.

Tutkimusaineistoni koostuu pääasiassa kirjallisista lähteistä. Päälähteinä ovat Nuoren Suomen toimintakertomukset, SVUL:n toimintakertomukset, SVUL:n osastojen ja työryhmien muistiot ja kokouspöytäkirjat Nuoren Suomen tiimien kokouspöytäkirjat ja muistiot sekä erilaiset Nuoren Suomen koulutus yms. materiaalit. Tutkimukseni sijoittuu historiallisen sosiologian alueeseen. Tutkimusmetodinani olen käyttänyt tapaustutkimusta.

Nuori Suomi -ohjelman perustaminen liittyi kiinteästi yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Alati muuttuvassa yhteiskunnassa ja eriytyvässä liikuntakulttuurissa oli tilaa ja tilausta uudelle ajattelutavalle ja arvopohjalle. 20 toimintavuoden aikana Nuoren Suomen toiminta on laajentunut urheiluseuroista päiväkoteihin ja kouluihin. Sen rooli yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on korostunut ja sillä on merkittävä asema opetusministeriön varojen edelleen jakajana.

Asiasanat: yhteiskunnallinen muutos, lapset ja nuoret, liikuntakulttuuri

1 JOHDANTO	5
2 NUORI SUOMI TUTKIMUKSEN KOHTEENA	7
2.1 Tutkimuksen kohde ja syyt tutkimukselle	7
2.2 Tutkimustehtävä	8
2.3 Tutkimusaineistot	11
3 LAPSUUS JÄLKIMODERNISSA YHTEISKUNNASSA	14
3.1. Yhteiskunta ja kulttuuri muutoksessa.....	14
3.2. Lapsuuden ja nuoruuden muutos	17
3.3. Liikuntakulttuurin muutos	22
3.4 Liikunnan järjestökentän muutos	27
4 LASTEN URHEILUN UUSI TOIMIJA (1987-1992).....	32
4.1 Miksi Nuori Suomi -ohjelma syntyi	32
4.2 Nuori Suomi -ohjelman valmistelu ja tavoitteet.....	34
4.3 Nuoren Suomen toiminnan arvot ja linjaukset	38
4.4 Nuori Suomi -ohjelma urheiluväen tietoisuuteen.....	38
4.5 Päättävöitteena urheiluseuratoiminnan kehittäminen	40
4.6 Viestiä liikunnasta yhteistyön avulla.....	43
5 TOIMINTA LAAJENEE (1993–1997)	46
5.1 Yhdistyksen perustaminen.....	46
5.2 Nuorisourheilun toimialan organisointi ja resursointi	47
5.3 Urheiluseuratoiminta	49
5.4 Alle kouluikäisten liikunta.....	52
5.5 Uusia aluevaltauksia	55
5.6 Viestiä liikunnasta yhteistyön avulla.....	56
6 LASTEN JA NUORTEN LIIKUNNAN KEHITTÄJÄ (1998–2008).....	58
6.1 Lapsella on oikeus liikkua -hanke	58
6.2 Lasten ja nuorten liikuntaohjelma	60
6.3 Laatu lasten ja nuorten urheiluseuratoimintaan	61
6.4 Alle kouluikäisten liikunta.....	67
6.5 Koululaisten päivittäisen liikunnan edistäminen	70

6.6 Liikkumisolosuhteet ja kansainvälinen yhteistyö.....	74
6.7 Viestiä liikunnasta yhteistyön avulla.....	76
7 OHJELMASTA VALTAKUNNALLISEKSI VAIKUTTAJAKSI.....	78
7.1 Toiminnan aloittamisen taustat.....	78
7.2 Toimintakaudet ja toiminnan sisällöt	79
7.3 Yhteiskunnallinen rooli	82
7.4 Tutkimuksen arviointi	92
LÄHDELUETTELO.....	94

1 JOHDANTO

1980-luvulle tultaessa nähtiin merkkejä viimeisimpinä vuosikymmeninä vallalla olleen kilpaurheilun aseman osittaisesta murtumisesta. Liikunnan terveysnäkökannat olivat päässeet vähitellen esiin ja kilpaurheilun rinnalle alkoi tulla yhä enemmän vaihtoehtoja harrastaa liikuntaa. Valtionhallinnossa otettiin huomioon lasten ja nuorten liikunta, jonka painoarvo alkoi hitaasti kasvaa.

Yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten myötä lapsuus ja nuoruus muuttuivat. Perheiden elämässä perinteiden merkitys väheni ja lasten suhde vanhempiin muuttui. Lisääntynyt valintojen määrä näkyi lasten ja nuorten elämässä ajanviettotapojen muutoksena ja uusina harrastuksina. Liikunta säilyi edelleen merkittävänä harrastuksena erilaisten lajien kerätessä omat harrastajansa.

Urheilujärjestöissäkin herättiin liikunnan ja urheilun muutokseen ja SVUL:ssa ryhdyttiin puuhamaan uudenlaista lapsille ja nuorille suunnattua urheiluohjelmaa, jossa otettiin huomioon monipuoliset urheilulliset ja kasvatukselliset tavoitteet. Nuori Suomi -ohjelma perustettiin marraskuussa 1987 ja varsinainen toiminta alkoi 1988. Nuoren Suomen toiminnan kohteeksi valikoituivat urheiluseuroissa liikkuvat lapset ja nuoret.

1990-luvun alkuvuosina suomalaisen urheilun järjestökenttä oli suurten muutosten kohteena. Vuosikymmeniä jatkunut hanke urheilun ja liikunnan valtakunnallisesta keskusjärjestöstä toteutui, SVUL:n ajaututtua konkurssiin. SVUL:n purkautumisesta huolimatta hyvin toimiva Nuori Suomi -ohjelma haluttiin säilyttää ja niin päädyttiin perustamaan itsenäinen Nuori Suomi ry, jonka perustajajäseninä oli 11 lajiliittoa. Järjestökentän muutoksen yhteydessä perustettiin viisi liikunnan toimialajärjestöä, joista lasten ja nuorten liikunnan

toimialajärjestön tehtävät annettiin Nuori Suomi ry:lle. Näin Nuori Suomi saavutti jo varhaisessa vaiheessa virallisen aseman liikunnan järjestökentässä.

Nuori Suomi laajensi toimintaansa 1990-luvun alkupuolella urheiluseuroista päiväkoteihin ja 1990-luvun loppupuolella järjestö lähti toimimaan aktiivisesti myös kouluissa. Samoihin aikoihin opetusministeriössä käynnistyi lasten ja nuorten liikuntaohjelma, jonka vetovastuun Nuori Suomi sai. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman koordinoinnin seurauksena Nuoren Suomen asema valtakunnallisena lasten ja nuorten liikunnan kehittäjänä ja opetusministeriön varojen edelleen jakajana vahvistui.

Vuonna 2010 ”Nuori Suomi on sitoutumaton järjestö, jonka tehtävänä on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja elämäniloa liikunnan ja urheilun avulla. Päämäärämme on, että jokainen lapsi ja nuori liikkuu riittävästi päivittäin ja että jokaiselle halukkaalle työlle ja pojalle on tarjolla innostavia ja kehittäviä mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa ja urheilua.” (Nuori Suomi 2010.)

Tutkimukseni rakenne muodostuu seuraavasti. Toisessa luvussa perehdyn tutkimusongelmaani ja perustelen valitsemani näkökulmana sekä selvitän käyttämäni tutkimusmenetelmän. Kolmannessa luvussa tarkastelen suomalaisessa yhteiskunnassa, lapsuudessa ja nuoruudessa, urheilu- ja liikuntakulttuurissa sekä liikunnan järjestökentässä tapahtuneita muutoksia. Luvuissa neljästä seitsemään tutkin Nuori Suomi ry:n toimintaa kahdenkymmenen vuoden ajalta ja luvussa kahdeksan kokoaan yhteen tutkimukseni keskeisimmät tulokset ja johtopäätökset sekä mahdolliset jatkotutkimusehdotukset.

2 NUORI SUOMI TUTKIMUKSEN KOHTEENA

Nuori Suomi on aloittanut toimintansa SVUL:n ohjelmalla marraskuussa 1987. Vuonna 1993 ohjelma erottautui SVUL:sta omaksi itsenäiseksi järjestökseen. Ohjelman syntyyn vaikuttaneita tekijöitä sekä ensimmäisten vuosien toimintamuotoja olen kuvannut keväällä 2007 valmistuneessa kandidaatintutkielmassani. Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkoitukseni on selvittää Nuoren Suomen toimintaa suhteessa suomalaisessa yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin 1980-, 1990- ja 2000-luvuilla.

2.1 Tutkimuksen kohde ja syyt tutkimukselle

Ohjelmamuotoinen Nuori Suomi julkistettiin 18.11.1987 ja varsinainen toiminta aloitettiin vuoden 1988 alusta. Suomalaisessa urheilun järjestörakenteessa tapahtui 1990-luvun alkupuolella suuria muutoksia vanhojen järjestörakenteiden purkautuessa vuodesta 1993 alkaen, ja uusi urheilun kattojärjestö Suomen Liikunta ja Urheilu, SLU, näki päivänvalon 26.11.1993. Lopullisen sinetin järjestökentän muutos sai, kun SVUL lakkautettiin 31.3.1994. Järjestörakenteen muutoksen myötä Nuoren Suomen asemassa tapahtui muutoksia, ja itsenäinen järjestö, Nuori Suomi ry, perustettiin 4.6.1993. Uuteen kattojärjestöön, SLU:uun Nuori Suomi ry otettiin jäseneksi 21.11.1994.

Tapaustutkimuksessa tutkimuskohteen valinta perustuu joko käytännölliseen tai teoreettiseen intressiin ja samalla kohteen synnyn selvittäminen on olennainen osa tutkimusprosessia (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 161). Nuori Suomi valikoitui tutkimuskohteekseni alun perin omasta kiinnostuksestani johtuen. Olen lähtenyt mukaan urheiluseuratoimintaan samoihin aikoihin Nuori Suomi -ohjelman alkamisen kanssa, joten

liikkumiseni urheiluseuroissa on ollut yhteydessä Nuoren Suomen toimintaan. Halusin selvittää, miksi Nuori Suomi -ohjelma syntyi. Tämän lisäksi olen opiskelujeni aikana kuullut ja lukenut useista eri yhteyksistä erilaisia, varsin kiihkeitäkin kannanottoja Nuoren Suomen toiminnan puolesta ja sitä vastaan. Halusin opinnäytetöideni avulla perehtyä Nuoren Suomeen toimintaan ja tutkia, mistä Nuoressa Suomessa oikein on kysymys. Nuori Suomi on ollut olemassa vasta 20 vuotta, eikä aikaisempaa kattavaa tutkimusta sen synnystä ja kehityksestä ole olemassa. Nuori Suomi on ollut luomassa uudenlaista toimintatapaa ja -kulttuuria, nostamalla esiin kasvatuksellisuuden ja monipuolisuuden tärkeyttä lasten ja nuorten liikunnassa. Samalla se on haastanut vallassa olevan kilpailupainotteisen otteen lasten ja nuorten liikuntaan. Kandidaatin ja pro gradu -tutkielmieni lomassa syntyi myös Nuoren Suomen 20-vuotishistoria, Iloa liikkeelle 20 vuotta.

2.2 Tutkimustehtävä

Tutkimukseni tehtävänä on selvittää Nuoren Suomen asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa ja erityisesti liikuntakulttuurissa. Tarkoituksena on historiallisen kuvauksen muodostaminen tapahtumien aikajärjestyksessä. Tutkimuksessa pyritään kuvailemaan tapahtumia ja toimintoja sekä selittämään ilmiöitä. Tutkimukseni pääongelmana on, miten Nuori Suomi vastaa yhteiskunnassa ja liikunta- ja urheilukulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Erityisesti tulen kiinnittämään huomiota seuraaviin alaongelmiin: 1) Mitkä seikat vaikuttivat Nuori Suomi -ohjelman käynnistämiseen? 2) Mitä kausia/vaiheita Nuoren Suomen toiminnassa on ollut? 3) Millaiseksi muodostuivat Nuoren Suomen keskeiset toiminnan muodot ja sisällöt?

Tutkimukseni Nuoresta Suomesta on laadullinen tapaustutkimus, jossa painottuu hermeneuttinen ote. Yksi laadullisen tutkimuksen peruskulmakivistä on havaintojen teoriapitoisuus, jolloin yksilön käsitys ilmiöstä, tutkittavalle ilmiölle annettavat merkitykset ja tutkimuksessa

käytettävät välineet vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. Tämän seurauksena tutkimustulokset eivät ole irrallisia käytetystä havaintomenetelmästä tai käyttäjästä. Näin ollen ei ole olemassa puhdasta objektiivista tietoa, vaan kaikki tieto on siinä mielessä subjektiivista, että tutkija päättää tutkimusasetelmasta oman ymmärryksensä varassa. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 19.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on usein tutkimuksen kohteena olevien toimijoiden tulkintojen esiin nostaminen. Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään myös muodostamaan tarkka kuva ilmiöstä tai ilmiöjoukosta. (Hakala 2001, 17.). Tapaustutkimuksella keskitytään tutkimaan yksi tapaus (henkilö, kylä, organisaatio tms.), jota kuvataan ilmiönä mahdollisimman tarkasti. Samalla joudutaan tinkimään tilastollisen ajattelun yleistettävyydestä. Tapaustutkimukselle on tyypillistä yksittäisestä tapauksesta tuotettava yksityiskohtainen intensiivinen tieto. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 158–159.)

Tapaustutkimus ei siis ole niinkään tutkimusmenetelmä vaan tutkimusstrategia, jossa voidaan käyttää erilaisia tutkimusmenetelmiä ja analyysin tapoja. Kysymysten kuinka ja miksi kautta tapaustutkimus muistuttaa myös osittain historiantutkimusta, poiketen siitä vain tutkittavan ajanjakson osalta. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 159–160) Tutkimukseni on lähihistorian tutkimusta, jota toteutetaan tapaustutkimuksen keinoin.

Lappalaisen (2002) mukaan historiantutkimukseen kuuluu oleellisesti tulkinta, ymmärrettäväksi tekeminen ja kokonaisuuden luominen. Pelkät tilastot ja vuosiluvut eivät vielä ole oikeaa historiankirjoitusta. Lappalainen lainaa Renvallin toteamusta, jonka mukaan kokonaisuus on ristiriidaton ajatusrakennelma menneisyydestä, joka ei tule mistään valmiina vaan jokaisen historiankirjoittajan on se itse luotava. (Lappalaisen 2002, 19.)

Tutkimuksessani luon kokonaisuuden Nuoren Suomen vaiheista tulkitsemalla sen olemassaolon aikana tapahtuneita asioita ja tavoittelen ymmärrettävän kokonaisuuden hahmottamista. Tapaustutkimuksessa pitää ottaa huomioon tutkittavaan aiheeseen liittyvät kontekstuaaliset seikat: ajalliset, paikalliset, historialliset, poliittiset, taloudelliset, kulttuuriset, sosiaaliset ja henkilökohtaiset (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 161).

Tutkimukseni voidaan rajata kuuluvaksi historiallisen sosiologian tutkimusperinteeseen. Liikunta- ja urheilujärjestöjen muutoksen kuvaus voidaan sijoittaa historiallisen sosiologian kenttään Philip Abramsin esittämän jaottelun perusteella. Abrams esittää historiallisen sosiologian jakautuvan kolmeksi pääsuuntaukseksi 1) teollisuuteen siirtyminen ja sen seurauksien selvittäminen, 2) jokapäiväisten elämänalueiden, kuten perheiden, sairaaloiden ja työpaikkojen toimintojen kuvaaminen sekä 3) toimivien subjektien sekä yhteiskunnan ja sen muutoksen selvittäminen. (Abrams 1982, 6-8. Itkonen 1996, 70.)

Tämän jaottelun perusteella tutkimuksessani rajaudutaan kahteen näkökulmaan. Liikunta ja urheilu ovat olleet ja ovat edelleen yksi suosituimmista suomalaisten lasten ja nuorten vapaa-ajan viettotavoista, jolloin niiden voidaan katsoa kytkeytyneen sitä harrastaneiden lasten ja nuorten jokapäiväiseen elämään. Nuori Suomi on tutkimuksessani aktiivinen, toimiva subjekti, joka reagoi omalla toiminnallaan yhteiskunnassa tapahtuneisiin muutoksiin sekä tekemillään valinnoilla vie myös muutosta eteenpäin.

Tutkimukseni etenemistä ohjaa hermeneuttinen ote. Hermeneutiikalla tarkoitetaan yleisesti teoriaa ymmärtämisestä ja tulkinnasta. Nojatessani hermeneuttiseen tutkimusperinteeseen joudun hyväksymään ajatuksen siitä, että ehdottoman varmaa tietoa ei voida tuottaa. Tutkimukseni edetessä kohtaan väistämättä hermeneuttisen kehän ongelman. Laine (2007, 36–37)

tarkoittaa tässä tapauksessa hermeneuttisella kehällä tutkimuksellista dialogia tutkimusaineiston kanssa. Tässä kehämäisessä liikkeessä tutkijan ymmärryksen tulisi jatkuvasti korjaantua. Tavoitteena on löytää todennäköisin tulkinta tutkittavan tarkoittamalle asialle. Tulkitsemalla aineistoani hyväksyn myös sen lähtökohdan, että toisista lähtökohdista tulevalta ja toisenlaisen esiyymmärryksen omaavalla tutkijalla on mahdollisuus päätyä kanssani erilaisiin tulkintoihin.

2.3 Tutkimusaineistot

Tutkimusaineistoni koostuu pääosin erilaisista arkistomateriaaleista. Suomen Urheiluarkistoon on koottuna Nuoren Suomen aineisto ajalta, jolloin Nuori Suomi -ohjelma oli vielä osa SVUL:n toimintaa. Nuori Suomi ry:n aineistot löytyvät Nuoren Suomen toimitiloista SLU -rakennuksesta. Olen käynyt läpi kaiken Nuoresta Suomesta saatavilla olevan arkistoaineiston ja samalla myös pyrkinyt järjestelmään sen loogisiin kokonaisuuksiin myöhempää käyttöä ja säilytystä silmällä pitäen.

Nuoren Suomen asiakirjoista olen käyttänyt kokouspöytäkirjoja, ilmoituksia, mainoksia ja toimintakertomuksia. Tiedon hankinnasta haastavaa teki erityisesti se, että kaikkia oleellisia asioita ei välttämättä ole merkitty pöytäkirjoihin eikä kaikista tärkeistä tapahtumista tai päätöksistä ole olemassa kirjallista dokumentointia. Löytämäni aineistojen aukkoja pyrin paikkaamaan haastattelemalla kolmea Nuoren Suomen toiminnassa lähes alusta asti mukana ollutta henkilöä.

Toteutin haastatteluni ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelussa saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa ja muistinvaraisten asioiden ollessa kyseessä ryhmäläiset voivat täydentää toistensa muistikuvia (Hirsjärvi yms. 2005, 199–200). Toteutustavaltaan haastatteluni kulkee teema- ja syvähaastattelun välisellä rajapinnalla. Teemahaastattelu on tietyllä tapaa

keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja tutkijan ehdoilla. Haastattelun aihepiirit on määrätty etukäteen ja haastattelija pitää huolta, että kaikki teema-alueet käydään läpi. Kysymysten muoto, laajuus ja järjestys on vapaa. (Eskola & Vastamäki 2001, 24–27.)

Syvähaastattelu on menetelmä, jolla saadaan syvällisempää tietoa kuin strukturoiduilla haastatteluilla ja joka soveltuu hyvin esimerkiksi menneisyyden tapahtumien tutkimiseen. Syvähaastattelussakaan tutkija ei ole sidottu etukäteen suunniteltuihin kysymyksiin tai esittämisjärjestykseen. Haastattelussa käydään läpi tutkittavana oleva aihe, muttei välttämättä samoja teema-alueita kaikkien haastateltavien kanssa. Syvähaastattelun käyttäminen on tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, kun tutkija on kiinnostunut asiantuntijan näkemyksestä tutkittavana olevasta kohteesta. Vastaja voi tällöin valikoitua tietyn erityisaseman vuoksi tai siksi, että haastattelija olettaa haastateltavan tietävän aiheesta poikkeuksellisen paljon. (Siekinen 2001, 43–44.)

Haastatteleistani henkilöistä kaksi on ollut perustamassa Nuori Suomi -ohjelmaa. Koin tutkimukseni onnistumisen kannalta tärkeäksi saada suoraa tietoa niiltä ihmisiltä, joiden kädenjälki on näkynyt voimakkaasti Nuoren Suomen toiminnassa lähes koko sen toiminnan ajan. Yksi haastatelluista toimi Nuoren Suomen pääsihteerinä/toiminnanjohtajana vuosina 1987–2005. Haastatteluni oli teemahaastattelu, jossa tavoitteena oli keskustella valitsemistani tutkimuksen kannalta tärkeistä teemoista vapaamuotoisesti. Teemahaastattelussa kaikkein oleellisinta on, että haastattelu etenee yksityiskohtaisten kysymysten sijaan tiettyjen teemojen varassa. Näin haastattelu myös vapautuu tutkijan näkökulmasta ja tuo haastateltavien ääneen kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.) Haastatteluni keskittyi erityisesti Nuoren Suomen vaiheisiin osana SVUL:n toimintaa sekä järjestön itsenäistymiseen vaikuttaneisiin seikkoihin.

Arkistomateriaaleja ja haastattelua analysoidessani tuli selkeästi esiin yksi merkittävä ongelma, joka tietyllä tapaa vaikuttaa myös tutkimukseni luotettavuuteen ja hankaloittaa tulkintojen tekemistä. Samalla tulee kuitenkin esiin teemahaastattelun periaate, jossa lähdetään oletuksesta, että kaikki ihmisen kokemukset, uskomukset, ajatukset ja tunteet ovat tutkittavissa. Tällöin haastattelussa nousee keskeiseksi se, miten ihmiset kokemuksiaan tulkitsevat ja miten he niitä tulkitsevat. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

3 LAPSUUS JÄLKIMODERNISSA YHTEISKUNNASSA

Suomalaisessa yhteiskunnassa koettiin vuosien 1980–2005 välisenä aikana suuria ja peruuttamattomia muutoksia (Heiskala & Luhtakallio 2006). Tämän luvun tarkoituksena on selvittää, minkälaisia nuo muutokset olivat ja mitä vaikutusta niillä oli suomalaisessa yhteiskunnassa. Samalla pyrin saamaan selville, miten tutkimukseni kohteena olevan Nuoren Suomen toimintaympäristö on kahdenkymmenen vuoden aikana muuttunut.

3.1. Yhteiskunta ja kulttuuri muutoksessa

Nykypäivän yhteiskuntaa kuvataan usein termeillä postmoderni, myöhäismoderni tai jälkimoderni, jälkiteollinen tai jälkitraditionaalinen. Eri käsitteillä on erilaisia sisältöjä, jotka vievät ilmiötä eri suuntiin. (Ks. Beck ym. 1995.) Käytän tutkimuksessani rinnakkain termejä jälkimoderni ja jälkitraditionaalinen, koska niistä molemmista löytyy runsaasti piirteitä, jotka kuvaavat tutkimukseni kohteena olevan Nuoren Suomen muutosta osana yhteiskunnan muutosta

Jälkimodernia yhteiskuntaa voidaan pitää yhteiskuntana, jossa sosiaalisten organisaatioiden muotoa tai yksilön käyttäytymistä ei pyritä enää selittämään sellaisilla termeillä kuin traditio - moderni tai kehitys - taantumus. Jälkimodernilla yhteiskunnalla viitataan muutoksiin, joita on tapahtunut sosiaalisissa organisaatioissa ja yksilön arvoissa ja elämäntavoissa. Jälkimodernista yhteiskunnasta puhuttaessa voidaan ajatella jälkimodernisuuden olevan elämää ilman ennakkositoumuksia ja näin ollen siinä voidaan yhdistellä erilaisia asioita, riippumatta siitä, ovatko ne luonteeltaan moderneja, traditionaalisia vai jotain muuta. (Hassan 1980, 111 Poutiaisen 2007, 18 mukaan.) Yksilöistä puhuttaessa jälkimodernisaation

voidaan nähdä tarkoittavan muutosta ihmisten maailmankuvissa ja arvoissa. Monet yhteiskunnalliset ja yksilölliset tekijät on tulkittu jälkimoderneiksi. Tämän tutkimuksen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat elämäntapojen eriytyminen, yhteisöllisyyden ja perinteiden murtuminen ja oman identiteetin rakentaminen. (Hautamäki 1998, 154–155 Poutiaisen 2007, 18 mukaan.)

Jälkitraditionaalille yhteiskunnalle tunnusomainen piirre on perinteen merkityksen väheneminen ja perinteen oheneminen (Ilmanen ym. 2008, 9). Muita merkittäviä piirteitä ovat esimerkiksi sosiaalisen elämän kenttien pirstoutuminen, yksilöiden kasvanut vastuu oman elämänprojektinsa luomisessa ja valintojen mahdollisuuksien moninkertaistuminen. (Ilmanen ym. 2008 ja Koski 2000, 136–140.) Giddens (1996) väittää, että jälkitraditionaalissa yhteiskunnassa ihmisille ei jää muita vaihtoehtoja kuin valita, miten olla ja toimia. Giddensin mukaan nykypäivän arkielämän keskeisiä piirteitä on valinnan muuttuminen pakolliseksi. Hän toteaa, että useimpia ehkä jopa kaikkia yhteiskunnallisen toiminnan alueita alkavat hallita päätökset, jotka monesti tehdään asiantuntijamielipiteeseen vedoten. (Giddens 1996, 107–108.)

Suomalainen yhteiskunta modernisoitui 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin siirryttiin maatalousyhteiskunnasta teolliseen ja jälkiteolliseen palveluyhteiskuntaan. (Jokinen & Saaristo 2002, 85–87.) Yhteiskunnan ja kulttuurin muuttumiseen vaikuttivat merkittävästi nopea kaupungistuminen, teollistuminen ja suuri muutto (Karisto ym. 1999, 57–69). Kun vielä 1950-luvulla alle kolmannes suomalaisista asui kaupungeissa, oli osuus 1990-luvulla 65 % (Suomen tilastollinen vuosikirja 1997, 49). Nämä seikat nostivat suomalaisten elintasoja ja vaikuttivat merkittävästi Suomen kehittymiseen jälkiteolliseksi palveluyhteiskunnaksi. Teollisuuden ongelmat nousivat esiin 1970-luvun lopulla ja siirtyminen jälkiteolliseen yhteiskuntaan alkoi näkyä 1980-luvulle tultaessa. (Karisto ym. 1999, 57–69).

Suomalainen yhteiskunta vaurastui 1980-luvulla ja sen seurauksena tulivat esiin myös elämäntyyllilliset muutokset. Ihmisten identiteetit alkoivat rakentua toisistaan poikkeavasti ja yksilöllisten valintojen määrä lisääntyi. Näin myös yhteiskunnasta tuli aikaisempaa pirstaleisempi. Maaseudulla kaikkien tuntiessa toisensa, identiteetit olivat suhteellisen vakiintuneita. Uuteen kaupunkiympäristöön tultaessa itseä ryhdyttiin tarkastelemaan ulkopuolisen silmin ja pinnallisten asioiden merkitys kasvoi perinteiden kustannuksella. (Koski 2000, 137.) Kosken ajatuksissa tulee hyvin esiin siirtyminen jälkitraditionaaliseen yhteiskuntaan, jossa perinteiden merkitys on vähentynyt ja yksilölliset valinnat ovat nousseet entistä merkittävämpään asemaan.

Hyvinvointivaltion kehittymisen myötä myös vapaa-aika lisääntyi ja sen merkitys elämässä kasvoi. Vapaa-ajan merkitys tärkeänä yksilöllisenä, omia valintoja ja itseilmaisua sisältävänä elämänaalueena korostui. (Mäenpää 2005, 13.) 1980-luvulla Suomessa sekä julkiset että yksityiset palvelut jatkoivat kasvuaan ja palvelujen osuus kokonaistuotannosta nousi 60 prosenttiin. Suomalaisessa hyvinvointivaltiossa elettiin ikuisen kasvun illuusion vallassa, kunnes 1990-luvun lama herätti huomaamaan asioiden todellisen laidan. (Karisto ym. 1999, 57–69.)

Suomessa hyvinvointivaltion kehityksen käänne tapahtui verrattain myöhään. Yleisesti käänne näkyy määrällisesti julkisten menojen kansantuoteosuuksien kasvun pysähtymisenä ja jopa laskuna. Taloudellinen epävakaisuus voidaan tulkita oireiksi aikakauden ja yhteiskuntamuodon vaihtumisesta. Julkusten mielestä sosiologit ajattelevat yleisesti, että elämme jopa aikakauden vaihtumista. Kapitalismin logiikkaan kuuluu ajatus kriisien toimimisesta ”irrationaalisina rationalisoina”. Tällä Julkunen tarkoittaa, että käänteen tullessa monet vanhat rakenteet murenevat ja etsitään uusia ratkaisuja asioiden hoitamiseen. (Julkunen 1992, 13–15.)

1990-luvun laman myötä hyvinvointivaltion toimivuudesta esitettiin ristiriitaisia mielipiteitä. Eri alojen asiantuntijoiden mielestä julkisten palvelujen osuutta tuli supistaa, kun taas kansalaiset halusivat säästettävän jostain muusta kuin sosiaaliturvasta ja hyvinvointipalveluista. Erilaisista mielipiteistä riippumatta tai ehkä juuri niistä johtuen Suomessa käynnistyi laman seurauksena hyvinvointivaltion uudelleenarviointi. (Julkunen 1992, 16–17 ja Karisto ym. 1999, 91–93.)

Klassisen sosiologian piirissä yhteiskunnan muutos, modernisaatio ja kaupungistuminen nähdään positiivisena asiana ja kuitenkin aina on myös ollut pessimististä kulttuurikritiikkiä, jossa koko kaupunkiasuminen on kyseenalaistettu. Kaupungistumisella on kahdet kasvot ja elämä siellä on useimmiten muotoa sekä-että. On siis ongelmia ja epävarmuutta, mutta todennäköisesti myös parempaa sietokykyä kuin traditionaalisessa yhteiskunnassa. (Karisto ym. 1999, 196–197.) Karisto ym. (1999) esittelevät useita tutkimuksia, joista on saatu selkeitä viitteitä suomalaisten sosiaalisten ongelmien lisääntymisestä melko yhdenaikaisesti talouskasvun, aineellisen elintason nousun ja sosiaalipolitiikan laajenemisen kanssa. Tutkimuksista tulee myös esille, että ongelmilla ja hyvinvoinnilla on tapana kasautua samoille ihmisille. (Karisto ym. 1999, 71–73.)

3.2. Lapsuuden ja nuoruuden muutos

1900-luvun aikana lapsuus opittiin ymmärtämään vaiheeksi, jossa lapset erilaisten kasvattajien ja instituutioiden kautta siirtyvät kohti aikuisuuden mukanaan tuomia oikeuksia ja velvollisuuksia. Nyt on jälleen meneillään suomalaisen yhteiskunnan sukupolvijärjestyksen murros. Tämänhetkisessä murroksessa lapsuuskäsitys ja sukupolvisuhteen malli epävakautuu ja erilaiset instituutiot, kuten perhe, koulu, vanhemmuus ja kasvatustieteet kriisiytyvät. Lapsuus voidaan määritellä ajaksi, jolloin yksilö kasvaa, kehittyy ja oppii yhteiskuntaelämää. Tällä ajanjaksolla lapsi on myös vanhempien ja aikuisten

sekä yleisesti yhteiskunnan kasvatuksen, suojelemisen ja kontrollin kohteena. (Alanen 2005, 164–165.)

Tutkimukseni kannalta on keskeistä, miten yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet lasten ja nuorten elämään. Lasten ja nuorten elämässä perheellä on suuri rooli, joka on viimeisten vuosikymmenten aikana muuttunut merkittävästi. Perheen on tulkinnasta riippuen nähty joko haurastuvan tai modernisoituvan. Haurastumisesta osoittavat mm: avioliittojen, syntyvyyden ja perheiden lapsiluvun lasku, avioerojen ja yksinhuoltajuuden lisääntyminen sekä lukuisat muut seikat. (Julkunen 1992, 26.)

Perhe-elämää jäsentänyt Fronès näkee muutoksessa keskeiseksi ydinperheen sisäisen muutoksen. Tällä hän tarkoittaa erityisesti sukupuoliroolien muuttumista ja keskeiseksi perhetyypiksi tullutta kahden vanhemman uraperhettä. Urakeskeisyydestä huolimatta vanhemmat suhtautuvat lapsiinsa elämän keskeisinä ja haluttuina asioina. (Fronès 1997 Kariston ym. 1999, 209 mukaan.) Lasten kanssa vietetty aktiivinen aika itse asiassa lisääntyi 1980-luvulla (Niemi & Pääkkönen 1990). Perinteinen perhemalli, jolle on tunnusomaista perheen pysyvyyden korostus, vanhempien ja lasten hierarkkiset suhteet sekä kiinteät sukupuoliroolit, voidaan nähdä olevan ristiriidassa yhteiskunnan muutoksen kanssa. Nykyisessä yhteiskunnassa parempana perhemallina toimii perheenjäsenten tasavertaisuuteen perustuva malli. (Scanzoni 1983, 64–94.)

Taloudellisten rakenteiden muuttumisen seurauksena lapset siirtyivät kodin ja perheen piiristä yhä enemmän julkisen kasvatusta- ja koulutusjärjestelmän piiriin. Ne tehtävät, jotka ennen olivat lähiyhteisöllä, siirtyivät yhteiskunnan ja sen instituutioiden hoidettaviksi. Ilmiö liittyy yhteiskunnan modernisoitumiseen ja samalla julkisen ja yksityisen elämän yhä

selkeämpään erottumiseen toisistaan. Traditionaaliset siteet alkoivat löystyä kaupungistumisen seurauksena. (Aapola & Kaarninen 2003, 21.)

Uusissa oloissa lapsista voi muovautua itsenäiseen ja joustavaan toimintaan, erilaisten kokemusten yhdistämiseen, tehokkaaseen kommunikaatioon sekä mielipiteiden esittämiseen, itsekurin harjoittamiseen ja aloitteiden tekoon kykeneviä yksilöitä. (Dencik 1989 Kariston ym. 1999, 210 mukaan.) Yksilöiden tekemien valintojen mahdollisuus on koko ajan lisääntynyt ja ne ohjaavat ihmisten tekoja. Valintojen määrä ja niiden luomat erilaiset mahdollisuudet tulevat esiin myös perheissä ja sukupolvien välillä. (Karisto ym. 1999, 197.)

Harrastuksilla on erilainen merkitys nykypäivän sukupolville kuin aikaisemmille (Itkonen 1990, 11). 1900-luvun aikana taloudelliset rakenteet muuttuivat Suomessa perinpohjaisesti (Aapola & Kaarninen 2003, 21). Merkittävänä muutoksena voidaan pitää myös sukupolvien välisten elämänedellytysten erilaisuutta ja sitä, että yksilön sisäistämiä toimintataipumuksia ja -valmiuksia ohjaavat merkitysrakenteet ovat eri sukupolvilla hyvin erilaisia. (Alanen 2005, 165.)

Jälkitraditionaaliselle yhteiskunnalle tyypilliseen perinteiden ohenemiseen liittyy myös sukupolvien välisissä suhteissa tapahtuneet muutokset. Vanhemman ja nuoremman sukupolven välinen suhde on muuttunut, kun otetaan tarkasteluun esimerkiksi kasvatus. Aukottoman oikean ja väärän mallin antaminen on koko ajan vaikeampaa. Sukupolvisuhteen muutoksen myötä myös sukupolvien auktoriteettiasema on alkanut purkautua. Muutosten seurauksena sukupolvien välinen yhteisymmärrys on vähentynyt ja on ajautettu törmäyskurssille. (Ilmanen ym. 2008, 9-10.)

Kun moderni tehokkaasti ja rationaalisesti toimiva yhteiskunta pyrkii irti perinteisten kulttuuristen normien, käytäntöjen ja traditioiden kaavamaisesta

holhouksesta, on vaarana, ettei persoonallisuuttaan muuttava nuori löydäkään enää ohjeita, kiinnekohteita tai merkityksiä elämälleen. Useiden tutkijoiden (mm. Henriksson 1982 ja Ziehe 1989, Lähteenmaan & Siuralan 1991 mukaan) mielestä nykymaailmassa nuoret joutuvat ankarasti rakentamaan omaa identiteettiään, joka lopulta helposti rakentuu pelkän materialistisen kulutuksen pohjalle. Hyvinvointiyhteiskunnan on myös katsottu aiheuttaneen yksilöllisyyden katoamista. Yksilöt ovat passivoituneet riippuvaisiksi valtiosta, eivätkä he enää kykene rakentamaan omaa vahvaa identiteettiä. Nuoret saattavat myös yrittää varjella omaa identiteettiään ja vetäytyvät, jolloin muodostuu niin sanottu vetäytyvä persoonallisuus. Näkemysten mukaan nuorista tulee avuttomampia ja eristyneempiä ja yhä huonommin mihinkään sosiaaliseen todellisuuteen kiinnittyneitä. (Lähteenmaa & Siurala 1991, 8-9.)

Hoikkala & Paju (2002) nimittävät 1990-luvun nuorisoa yksilöllisen pakkovalinnan sukupolveksi. Artikkelissaan he käsittelevät nuorison asemaa nuorisopoliittisesta näkökulmasta (Hoikkala & Paju 2002, 26–27), mutta ajattelutapaa voitaneen soveltaa myös urheilussa ja liikunnassa mukana oleviin nuoriin. Myös Beck (1995, 29) on sitä mieltä, ettei yksilöllistyminen perustu yksilöiden vapaisiin päätöksiin. Beckin mukaan *”yksilöllistyminen on pakkoa, mutta pakkoa tuottaa, suunnitella ja sovitella näyttämölle oman elämäkerran ohella myös siihen liittyvät sitoumukset ja verkostot, jotka muuttuvat kunkin omien mieltymysten ja elämänvaiheiden muuttumisen myötä...”* Hoikkalan & Pajun (2002) mielestä kuvausta voidaan soveltaa erityisesti *”kiivaan muuttoliikkeen ja informaatioteknologisten sovellusten läpäisemien elämänmaisemien suomalaisnuoriin.”* Sukupolven nuoret elävät kulutuskulttuureissa, jotka nostavat elämyksellisyyden ja ruumiillisuuden keskeiselle sijalle nuorten elämässä. (Hoikkala & Paju 2002, 26–27.)

Kolikolla on myös kääntöpuolensa. Yksilöllistyminen, yksilön irtautuminen perinteistä voidaan nähdä myös yksilön vapautumisen ja lisääntyneiden

itsensä toteuttamismahdollisuuksien kehityksenä. Esimerkiksi Ziehe tulkitsee, että vanhoista traditioista ja niihin liittyvistä ”itsestänselvyyksistä” vapautuminen on kulttuurista vapautumista, joka lisää itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia. Samalla vastataan myös tuotantoelämän muuttuneisiin odotuksiin luovista, itseään kehittävästä yksilöistä. (Ziehe 1978, 1986, Lähteenmaan & Siuralan 1991, 9 mukaan.)

1980- ja 1990-luvun nuorten elämään tuli yhteiskunnan tuotannollisen rakenteen muutoksen myötä työn kannalta uusia ulottuvuuksia. Jo aikaisemmin työn muutosten myötä lisääntynyt vapaa-aika sai yhä enemmän merkitystä ihmisten elämässä. (Lähteenmaa & Siurala 1991, 10.) 1980- luvun nuoriso eli aikaisempien vuosikymmenien nuorisoon verrattuna huomattavasti teknologisemmassa maailmassa. Erilaisen elektroniikan ja television lisääntynyt ohjelmatarjonta veivät yhä enenevässä määrin nuorten vapaa-aikaa. (Lähteenmaa & Siurala 1991, 7.)

Nuorten vapaa-ajan viettotavoissa oli vielä 1980-luvulla ja 1990-luvun alkupuolella kaksi asiaa ylitse muiden: sosiaalinen kanssakäyminen ja television katselu. Todennäköisesti tilanne on pysynyt muuten suhteellisen samana, mutta internetin yleistyminen ja sen koko ajan kasvavat käyttömuodot ovat vieneet aikaa television katsomiselta ja muuttaneet nuorten sosiaalisen kanssakäymisen muotoja. Vielä 1980-luvun aikana sosiaalista kanssakäymistä oli erityisesti muiden nuorten tapaaminen esimerkiksi harrastusten parissa. (Lähteenmaa & Siurala 1991, 83.)

Urheilu- ja liikuntaharrastukset ovat merkittävä osa nuorten vapaa-ajanviettoa. Vuonna 1987 10–14-vuotiaat nuoret käyttivät päivästäan yli tunnin liikuntaan ja ulkoiluun (Niemi & Pääkkönen 1989). Hervan ja Vuolteen (1991) tutkimuksesta nähdään, että säännöllisistä harrastuksista selvästi yleisin oli ohjattu liikunta, jota harrasti 10-14-vuotiaista 45%:a. Merkittävää on myös se, että tämän ikäryhmän osalta ohjattu liikunta oli

selvästi yleisempää kuin omatoiminen liikunta. Samassa tutkimuksessa havaittiin myös, että lasten ja nuorten liikuntaharrastus painottuu yhä enemmän rakennettuihin liikuntaympäristöihin, jotka sijaitsevat melko kaukana kotoa. (Herva & Vuolle 1991.)

2000-luvulla lapsen kasvatuksesta huolehtivat yhä useammat tahot. Vanhempien ohella lasta kasvattavat ainakin päivähoidon, koulun ja eri harrastusten aikuiset. (Itkonen 1990, 11.) Ilmiö liittyy Aapolan & Kaarnisen (2003) mukaan yhteiskunnan vähittäiseen modernisoitumiseen ja samalla julkisen ja yksityisen elämän yhä selkeämpään erottumiseen toisistaan. Kasvattajien lisääntyneestä määrästä johtuen lasta saatetaan kasvattaa usealla eri tavalla ja lapsesta ikään kuin kilpaillaan. (Itkonen 1990, 11.)

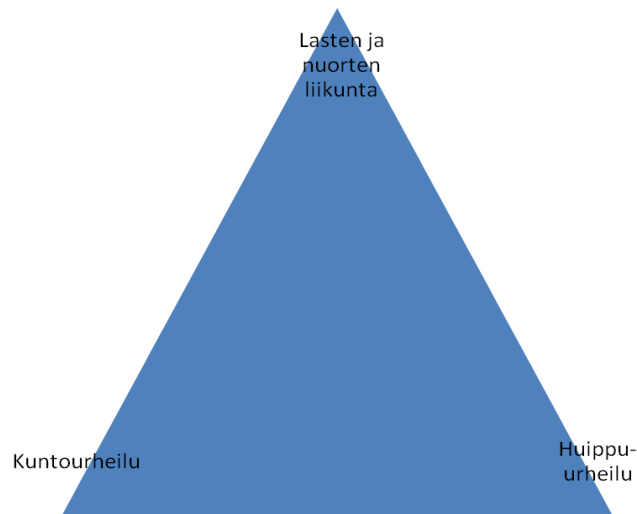
3.3. Liikuntakulttuurin muutos

Suomalainen liikuntakulttuuri on viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana muuttunut rinta rinnan suomalaisen yhteiskunnan muutoksen kanssa, ihmisten muuttuvien vaatimusten mukaisesti (Liikuntakom.M. 1990, 46-47). Muutokset ovat koskeneet niin liikuntapolitiikkaa, liikunnan järjestökenttää kuin liikunnan harrastamista. (ks. esim. Heikkala & Koski 1999, 14.) Ilmasen ja Itkosen (2000) mukaan liikuntakulttuuri elää murrosvaihetta, jossa uusia lajeja ja liikuntamuotoja syntyy jatkuvasti. (Ilmanen & Itkonen 2000, 7.) Tutkimukseni kannalta on merkille pantavaa juuri näkemys siitä, että liikuntakulttuurin muutokset heijastelevat muita yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia. Itkosen (1996, 194) mukaan tulee kuitenkin muistaa, että liikuntakulttuuri on tietyllä tavoin arvaamaton, yllätyksellinen ja vaikeasti ennustettava, minkä seurauksena liikuntaorganisaatiot joutuvat sopeuttamaan toimintansa alati muuttuviin toiveisiin.

2000-luvulla liikunnan asema kansanterveyden edistäjänä on merkittävä ja liikunnan avulla sosiaalistetaan lapsia ja nuoria yhteiskuntaan (Heikkala &

Koski 1999, 8). Lasten ja nuorten liikunta onkin noussut yhdeksi liikuntapolitiikan keskeisistä painopisteistä aina hallitusohjelmia myöten ja määrärahoja kohdennetaan yhä enemmän lasten ja nuorten terveyttä edistävään sekä kasvatuksellisuutta ja eettisyyttä korostavaan liikuntaharrastukseen. (Liikuntatutkimuksen suunta vuoteen 2010, 9.)

Kuviossa 1 esitetään, miten entisestä kilpaurheilua korostavasta liikuntakulttuurista on siirrytty vähitellen ensin kuntourheilun ja sen jälkeen lasten ja nuorten liikunnan kautta liikuntakulttuuriin, jossa nämä kolme tekijää tasapainottelevat ja kilpailevat mm. rahoituksesta. Muutos tulee hyvin esiin valtion tulosohtausjärjestelmässä, jossa lasten ja nuorten liikunta on korostetussa asemassa. Heikkalan (1998) mukaan tulosohtauksella on ollut lajiliittojen toimintaan selkeästi havaittava vaikutus, mikä on tarkoittanut selkeää toimialoittumista eli lisääntyvää panostusta lasten ja nuorten liikuntaan sekä harrasteliikuntaan. Muutos on näkynyt niin rakenteissa kuin toimintasuunnitelmissa. (Heikkala 1998, 118.)

KUVIO 1: Lasten ja nuorten liikunnan asema liikuntakulttuurissa

Liikuntakulttuurista puhuttaessa tarkoitetaan niin organisoituja kuin organisoimattomiakin liikunta-aktiviteetteja, huippu-urheilua, lasten ja nuorten liikuntaa sekä kuntoliikuntaa (Heikkala & Koski 1999, 4). Liikuntakomitean mietinnössä vuodelta 1990 korostetaan vapaaehtoisen kansalaistoiminnan merkitystä liikuntakulttuurin perustana ja pidetään tärkeänä suomalaisen liikuntapolitiikan kansallisen omaleimaisuuden vaalimista. Omaleimaisuutta pidetään tärkeänä, koska näiden piirteiden voidaan nähdä toimivan todisteena siitä, että yhteiskunta on tuottanut sen omista tarpeista lähteviä toimintoja. (Liikuntakom.M. 1990, 46–47.)

Merkittävät muutokset liikuntakulttuurissa alkoivat jo 1960-luvun aikana ja kiihtyivät 1970-luvun aikana. Valtion urheiluneuvosto työskenteli yhä enemmän liikuntapolitiikkaan liittyvien kysymysten parissa, vaikka merkittävimpänä työnä oli edelleen perinteinen urheilujärjestöjen edunvalvonta. (Vasara 2004, 224.) Maaltamuutto sekä vapaa-ajan kulutuksen lisääntyminen toivat kuntoliikunnan perinteisen kilpaurheilun rinnalle. (Heikkala ym. 2003, 12-15.) Itkonen (1996) osoittaa liikuntakulttuurin eriytyneen 1980-luvulta lähtien, jolloin syntyi kilpa- ja kuntourheilun välinen kuilu. Kilpaurheilussa korostuivat tulokset ja menestys kun taas kuntourheilussa kiinnitettiin huomiota liikunnan vaikutuksiin virkistymiseen, terveyteen ja toimintakykyyn. (Itkonen 1996, 226–228.)

Lukuisat 1960- ja 1970-luvuilla tapahtuneet hallinnolliset muutokset tiivistyivät 1980 voimaan tulleessa liikuntalaissa. Liikuntalaki ohjasi kuntoliikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua, ilmaisuliikuntaa, leikkiä ja jopa penkkiurheilua. Liikuntalain merkittävänä osana oli valtionapujen jakamiseen liittyvät asiat ja yksi lain merkittävimmistä tavoitteista olikin saattaa urheiluseurat valtionavun piiriin. Liikuntalaki ilmensi omalla tavalla tuon ajan hyvinvointivaltion ideaa. (Vasara 1992a, 370-373.)

Liikuntakulttuuri muuttui 1980-luvun aikana rajusti lajikirjon ja seurojen määrän lisääntyessä. Samanaikaisesti liikuntajärjestöjen valtionapu ja henkilökunta lisääntyivät. (Heikkala ym. 2003, 14; Heikkala & Koski 1999, 14.) Suomalainen liikuntakulttuuri eriytyi kolmeen tasoon: paikalliset urheiluseurat, alueelliset organisaatiot ja kansalliset lajiliitot (Heikkala & Koski 1999, 15). Heikkala ja Koski (1999) käyttävät ajanjaksosta nimitystä institutionalismin vuosikymmen, jonka aikana nousivat esiin myös ensimmäiset managerialismin piirteet. Liikunnasta tuli yhteiskunnassa yhä merkittävämpi harrastus. Nopealla kehityksellä oli tietysti varjopuolensa: dopingia esiintyi yhä enemmän ja rahan merkitys urheilussa alkoi kasvaa. (Heikkala ym. 2003, 14-15.)

Kilpaurheilun voimistumista ilmensi kilpailun kiristyminen seurojen välillä, menestyäkseen valtakunnallisesti, oli keskityttävä yhteen lajiin. Menestymisen paineita lisäsivät mukaan tulleet taloudelliset asiat, kuten kunnalliset avustukset ja sponsorointituki, joita oli vaikea saada ilman menestystä. Kuten muuallakin yhteiskunnassa, myös urheilussa ja urheiluseuroissa tuli ottaa huomioon taloudelliset seikat ja toiminnalta ryhdyttiin vaatimaan taloudellista tehokkuutta ja tuloksellisuutta. (Vasara 1992b, 406.)

1980-luvun aikana virisi keskustelu urheilun eettisestä puolesta. Lasten ja nuorten liikunnassa kilpailu korostui ja lasten ja nuorten liikunnasta katosi leikkimielisyys. Erityisesti nuorisourheilun eettisyys nousi vahvasti esiin ja sen seurauksena sekä Suomen Valtakunnan Urheiluliitto (SVUL) että Työväen Urheiluliitto (TUL) aloittivat omat nuorisourheiluohjelmansa. (Heikkala ym. 2003, 14-15.) SVUL:n ohjelmassa oli tavoitteena tarjota jokaiselle lapselle ja nuorelle yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa liikuntaa omista lähtökohdistaan (Haarma 2008). SVUL:ssa muistutettiin, että seurojen tarkoituksena on ”edistää liikuntaharrastusta siten, että mahdollisimman moni seuran jäsen harrastaisi kunto- kilpa- ja huippu-urheilua edellytyksensä ja

tarpeidensa mukaisesti”. (Vasara 1992b, 402–403.) Muutos kohti lasten ja nuorten liikunnan merkitystä korostavaa liikuntakulttuuria oli alkanut.

Globalisaatio ulottui Suomeen 1990-luvulla ja markkinoiden vapautumisen seurauksena ajaututtiin taloudelliseen kriisiin, lamaan, joka näkyi ja tuntui myös liikunnan ja urheilun maailmassa (Heikkala 2003, 16). Heikkala ja Koski (1999, 15) kutsuvat 1990-luvua rakenteellisen muutoksen ja eriytymisen vuosikymmeneksi. Taloudellisen kriisin ja rakenteellisen muutoksen seurauksena liikunnan rahavarat vähenivät ja hierarkkinen rakenne purkautui (Heikkala & Koski 1999, 15–16). Muutosten myötä julkinen valta siirtyi varojen jaossa tulosohjaukseen. Aikaisemmin julkiset varat jaettiin poliittisten päätösten ja olosuhteiden perusteella, kun uudessa järjestelmässä jako perustui lajiliittojen aikaansaamiin tuloksiin (Heikkala & Koski 1999, 13.)

Liikuntakulttuurin laajentuessa eriytymistä alkoi tapahtua yhä selvemmin niin sisällöllisesti kuin hallinnollisesti (Heikkala 2009, 6). Suomalainen liikuntakulttuuri muuttui keskitetystä monikeskuksiseen järjestelmään (Heikkala & Koski 1999, 15–16). Yhä erilaisemmille liikunnan harrastusmuodoille tuli kysyntää ja erityisesti kansanterveyden edistäminen sai runsaasti huomiota (Heikkala ym. 2003, 16; Heikkala 2009, 6).

Muutoksen kokivat myös urheilujärjestöjen perimmäiset arvot, eikä huippu-urheilulla ollut enää monopolia suomalaisessa urheilussa. Lajit ryhtyivät panostamaan kilpaurheilun lisäksi terveysliikuntaan ja lasten liikuntaan. Uudenlaisten ajanviettotapojen lisääntyessä lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus alkoi vähetä ja liikunnan merkitystä kouluissa ja päiväkodeissa ryhdyttiin korostamaan. (Heikkala ym. 2003, 16–17.) Lasten ja nuorten liikunta sekä kuntoliikunta ovat saaneet entistä merkittävämmän roolin. (Heikkala & Koski 1999, 15–16.)

1980-luvulla perustettiin runsaasti erilaisia yhdistyksiä, joiden toiminnassa korostuivat pehmeät arvot. Esimerkkejä tällaisista yhdistyksistä ovat esimerkiksi ympäristö- ja luonnonsuojeluyhdistykset, retkeily- ja kalastusyhdistykset sekä liikuntayhdistykset. (Siisiäinen 1993, 265.) Liikuntakulttuurin nykytilaa voidaan kutsua murroksen tilaksi tai eriytyneisyyden vaiheeksi. Liikuntakulttuurissa tapahtuneet arvomuutokset ovat ensi näkemältä johtaneet kilpailullisuuden vähenemiseen ainakin tai vähintään kyseenalaistamiseen sekä vaihtoehtoisten liikuntamuotojen etsimiseen. (Itkonen 1996, 31.) Urheiluseuratoiminnassa on Itkosen (1992, 108) mukaan siirrytty eriytyneen toiminnan kaudelle.

3.4 Liikunnan järjestökentän muutos

1960- ja 1970-luvuilla monipuoliset liikuntapalvelut alettiin mieltää osaksi laajempaa tasa-arvoajattelua ja hyvinvointivaltion rakentamista. Liikuntapoliittisen hengen voimistuminen saavutti merkittävimmän tuloksensa vuoden 1980-luvun liikuntalain muodossa. Yksi liikuntalain avainsanomista oli, että yhteiskunta tarjoaa puitteet ja liikuntajärjestöt sekä kansalaiset huolehtivat toiminnasta. Vallalla olleen humanin liikuntapolitiikan jatkoa edusti 1980-luvun lopulla työskennellyt liikuntakomitea, jonka tehtävänä oli hahmotella tulevan vuosikymmenen linjavetoja. 1990-luvulle tultaessa valtiovallan näkökulmasta toteutumaton tavoite oli liikuntajärjestökentän eheytyminen. (Vasara 2004, 325-327.)

Muutoksen tuulet alkoivat 1990-luvun alussa puhaltaa suomalaisissa urheilujärjestöissä ja koko liikunnan järjestökentässä. Entiset rakenteet olivat tulleet tiensä päähän ja ryhdyttiin etsimään uutta tapaa organisoida suomalaista liikuntaa (ks. esim. Kulha 1995 ja Heikkala 1998). Muutoksiin vaikuttivat oikeastaan kahdelta taholta tulevat seikat. Toisaalta liikuntakulttuurin sisällä oli jo liikkeellä muutoksen elementtejä ja toisaalta taloudellinen taantuma vauhditti muutosta. (Heikkala 2000, 122.)

Heikkala ja Koski (1999) nostavat suomalaisen liikuntakulttuurin muutoksesta esiin kolme rakenteellista seikkaa. Ensimmäkin on kyse liikuntakulttuurin jakautumisesta lajiliittoihin, alueorganisaatioihin ja seuroihin. Asetelma purkautuu vähitellen, mutta siinä on edelleen nähtävillä tietynlaista työnjakoa. Monitasoinen järjestelmä aikaan saa väärinymmärryksiä, arvokonflikteja ja muita ongelmia. Toinen keskeinen rakenteellinen tekijä on SLU:n kohtaamat paineet kahdesta eri suunnasta; toisaalta jäsenjärjestöistä, ja toisaalta yhteiskunnan julkisista intresseistä, kuten kansanterveydestä ja palvelujen saatavuudesta. Kolmas seikka on SLU:n ja OPM:n välinen suhde (Heikkala & Koski 1999, 44–45)

Suomessa oli pitkään kaksi suurta urheilun keskusjärjestöä, Suomen Valtakunnan Urheiluliitto (SVUL) ja Työväen Urheiluliitto (TUL). Niiden olemassaolo ja erillään säilyminen ovat johtuneet pitkälti poliittisista syistä ja niiden yhdistämistä on eri vaiheissa yritetty muutama otteeseen. (Kontkanen 1995, 1-3.) Järjestökentän rakennemuutoksen näkyvin merkki oli vanhan keskusjärjestörakenteen purkaminen ja uuden keskusjärjestön syntyminen (Heikkala 2000, 122). Vasaran (2004) mukaan varsinaisen alkusysäyksen järjestökentän muutokselle antoi vuonna 1989 SVUL:n silloinen puheenjohtaja Jukka Uunila, joka ehdotti kahden suurimman urheilun keskusjärjestön SVUL:n ja TUL:n yhdistämistä. Julkisina perusteluina yhdistämiselle toimi päällekkäistoimintojen poistamisen kautta säästyvät varat sekä valtionhallinnon kanssa tehtävän yhteistyön helpottuminen. Myös valtiolta oli sitä mieltä, että järjestökentän oli viimein aika muuttua. (Vasara 2004, 342–343; Kulha 1995, 8-15.)

Kontkanen (1995) tarkastelee pro gradu -tutkielmassaan SVUL: ja TUL:n käymää hegemonista kamppailua, jossa kumpikaan ei olisi halunnut luopua omasta asemastaan ja vanhojen perinteiden purkaminen oli vaikeaa. Erinäisten, hankalienkin vaiheiden jälkeen aiesopimus uudesta

keskusjärjestöstä allekirjoitettiin tammikuussa 1993 ja lopulta saman vuoden marraskuussa järjestökentän tilanne ratkesi, kun SVUL suostui jäämään pois uudesta katto-organisaatiosta. SVUL:n valtavien taloudellisten vaikeuksien vuoksi tämä oli ollut myös opetusministeriön ehto uuden järjestön perustamiselle. (Vasara 2004, 342–354; Kulha 1995.) TUL sen sijaan tuli jäsenenä mukaan uuden keskusjärjestön toimintaan (Kontkanen 1995, 87). Uusi keskusjärjestö, Suomen Liikunta ja Urheilu (SLU) perustettiin marraskuussa 1993. (Vasara 2004, 342–354; Kulha 1995).

Rakenteellisen uudistamisen seurauksena siirryttiin hallinnollisesti keskitetystä järjestelmästä hajautettuun toimintamalliin eli monikeskuksiseen liikuntakulttuuriin. Monikeskuksisuus korostui erityisesti uusien toimialojen myötä: lasten- ja nuorten liikunta, kilpa- ja huippu-urheilu, harraste- ja terveysliikunta, erityisryhmien liikunta sekä koululais- ja opiskelijaliikunta. Toimialojen syntymisen taustalla oli ajatus siitä, ettei jokaisen lajiliiton kannata tehdä kehitystyötä jokaisella toimialalla. Samalla muutosten seurauksena suomalaisen järjestökenttään syntyi myös ns. vallan tyhjiö. (Heikkala 2000, 123.)

Hajautettuun toimintamalliin siirtyminen vaikutti merkittävästi myös tutkimukseni kohteena olevan Nuori Suomi ry:n aseman kehittymiseen suomalaisessa urheilujärjestelmässä. Järjestökentän rakennemuutoksen jälkimainingeissa SVUL:n Nuori Suomi -ohjelma muuttui Nuori Suomi ry:ksi, perustettu yhdistys pääsi uuden liikunnan kattojärjestön Suomen Liikunnan ja urheilun (SLU) jäseneksi ja ryhtyi lopulta johtamaan lasten ja nuorten toimialaa.

Jo aikaisemmin liikuntakulttuurin muutoksesta kertovassa kappaleessa toin esiin eriytyneen liikuntakulttuurin myötä korostuneen lasten ja nuorten liikunnan arvostamisen entisen huippu-urheilupainotteisen ajattelutavan rinnalla. Tämä seikka tulee esiin myös rakenteellisten muutosten myötä, kun

liikunnassa ja urheilussa siirryttiin tulosohjaukseen vuonna 1995 (Heikkala 1998, 118). Tulosohjaukseen siirtyminen tarkoitti käytännössä lajiliittojen entistä selkeämpää toimialoittumista ja panostusta tulosohjauksen suunnassa nuorisoliikuntaan. (Koski & Heikkala 1998, 210–211.) Tulosohjauksen myötä valtionapua jaetaan edelleen kriteerien mukaisesti niin, että 50% menee nuorisotoimintaan, 25% aikuisliikuntaan ja 25% huippu-urheiluun (LUM 03/04).

Tutkimukseni kannalta merkittävää on rakenneuudistuksen jälkeen arvopohjaltaan eriytynyt liikunnan järjestökenttä. Nuori Suomi ry:llä on johdettavaan lasten ja nuorten toimiala. Muutos SVUL:n ohjelmasta lasten ja nuorten toimintaa johtavaksi yksiköksi oli nopea, eikä muutos ole tapahtunut ongelmitta. Entisenlainen lajirakenne ja uusi toimialarakenne nähdään monissa lajiliitoissa eri tavoin. Toimialojen roolissa on myös epäselvyyksiä sen suhteen, ovatko ne palvelutehtävissä vai onko niillä kokonaisvastuu toimialansa johtamisesta ja kehittämisestä. Liitoilla on myös erilaiset arvopäämäärät ja toimialoitettavat painopisteet. (Heikkala 2000, 124–125.)

Heikkalan (2000) mukaan keskeinen liikunnan järjestökentän tulevaisuutta koskeva kysymys koskee järjestöjen tavoitteita ja arvoja. Myös koko liikuntakulttuurissa on nähtävissä merkkejä erilaisten arvojen aiheuttamista jännitteistä erityisesti kilpa- ja huippu-urheilun, lasten ja nuorten liikunnan sekä harraste- ja terveysliikunnan toimialojen välillä. (Heikkala 2000, 125.) Arvojännite tulee Heikkalan (2000) mukaan esiin kolmena arvokysymyksenä. Ensimmäisenä arvojännite konkretisoituu menestystä tavoittelevan kilpa- ja huippu-urheilun ja sosiaalis-kasvatuksellisesti painottuneen lasten ja nuorten liikunnan välillä. Perinteisesti nuorisoliikunta on katsottu huippu-urheilulle alisteiseksi, jolloin nuorisoliikunnan roolina on seuloa massasta tulevat huippu-urheilijat. Toisenlainen malli lähtee ajatuksesta, että nuorisoliikunnalla on oma menestyksestä riippumaton arvonsa ja tavoitteisto,

jossa lapset ja nuoret saavat monipuolisia liikkumisen, kasvamisen ja sosiaalistumisen mahdollisuuksia. (Heikkala 2000, 125.)

Toisena merkittävänä arvokysymyksenä Heikkala (2000) nostaa esiin sen seikan, että perinteinen organisoitu liikuntatoiminta on pääsääntöisesti tarjonnut kilpaurheilun mahdollisuuden ja toiminta on perustunut lajin valmennus- ja kilpailujärjestelmän varaan. Perinteisestä mallista poiketen Nuori Suomi on pyrkinyt levittäytymään myös seuratoiminnan ulkopuolelle päiväkoteihin, kouluihin ja iltapäiväkerhoihin. Tässä toiminnan kohteiden muutoksessa on keskeistä liikuntakulttuurin laajeneminen liikuntaseurojen ulkopuolelle laajoihin kansalaisryhmiin. Samalla on nostettu esiin kysymys liikunnan järjestökentän tehtävästä liikuntaseuratoiminnan edistäjänä suhteessa koko väestön liikuttamiseen. (Heikkala 2000, 125.)

Kolmantena Heikkalan (2000) esiin nostamana arvokysymyksenä on muutosten taustalla oleva yleinen yhteiskuntakäsitys. Liikunnan järjestökentän muutokseen liittyy liberalisoitumisen ja markkina-ajattelun aineksia. (Heikkala 2000, 126.) Nuoren Suomen asema julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välimaastossa on mielenkiintoinen. Toisaalta sen toimintaa rahoittaa tuntuvasti sekä julkinen että yksityinen sektori ja toisaalta se säätelee omalta osaltaan kolmannen sektorin toimintaa. Tarkastelen tästä tilanteesta aiheutuvia ristiriitoja ja mahdollisuuksia tarkemmin tutkimukseni yhteenvedossa.

4 LASTEN URHEILUN UUSI TOIMIJA (1987-1992)

1980-luvun loppupuolella Suomen Valtakunnan Urheiluliitossa (SVUL) ryhdyttiin valmistelemaan uudenlaista lasten ja nuorten urheiluohjelmaa. Ohjelman synnyn taustalla vaikuttivat niin yhteiskunnalliset kuin liikuntakulttuuriset muutosten tuulet. Uudenlaiselle ajattelulle lasten ja nuorten urheilusta oli paikkansa ja Nuori Suomi -ohjelma lähti hyvin käyntiin ja vakiinnutti ensimmäisen kuuden toimintavuotensa aikana asemansa osana SVUL:n toimintaa.

4.1 Miksi Nuori Suomi -ohjelma syntyi

Nuori Suomi -ohjelma julkistettiin 18.11.1987. Ohjelman julkistamista edelsivät Suomen Valtakunnan Urheiluliiton (SVUL) teettämä tutkimus urheiluseuratoiminnasta, SVUL:n uudet periaatteet ja tavoitteet urheilun kehittämiseksi sekä urheilussa esiintyneet doping-tapaukset. Myös ajan hengen muuttuminen vaikutti siihen, että Pekka Vähätalon kymmenen vuotta aiemmin hylätty idea hyväksyttiin SVUL:ssa ja uudenlainen lasten ja nuorten urheiluohjelma syntyi. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

1970-luvulla DDR:ssä oli käytössä järjestelmä, jossa tulevien huippu-urheilijoiden rakentaminen aloitettiin jo lapsena. Suurelta osin tämän järjestelmän ansiosta DDR:llä oli 1970-luvulla vahva asema maailman johtavana urheilumaana. (Kempas 1988, 179–180.) Myös 1970-luvun Suomessa ihannoitiin jossain määrin DDR:n tapaa toimia. Tosissaan kilpaileminen alkoi ikäkausipurheilun myötä olla osa yhä useamman liikkuvan lapsen ja nuoren elämää ja jopa alle kymmenvuotiaille järjestettiin omia SM-kilpailuja ja tuloksia vertailtiin kansallisesti. Kaikkiin tähän ei oltu tyytyväisiä. Lahjakkuuksien etsimisen ja harjoittamisen rinnalle haluttiin

luoda vaihtoehto, jossa urheileva lapsi oli etusijalla. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

1980-luvun alkupuolella SVUL teetti selvityksen, jonka tuloksista oli selvästi havaittavissa, että nuorisoa koskevalle urheiluohjelmalle oli olemassa sosiaalinen tilaus. Tutkimuksesta voitiin havaita lasten vanhempien odottavan urheiluseuroilta toimintaa, jossa voi harrastaa monipuolisesti ilman kilpailullisia tavoitteita. Tutkimuksen tulosten selvittä SVUL:n pääsihteeri Mauri Oksanen totesi: ”Vanhemmat ovat huolissaan siitä, missä heidän lapsensa ovat, missä he viettävät vapaa-aikaansa, mitä heistä kasvaa. Me olemme päättäneet omalta osaltamme ottaa vastuun lapsista ja nuorista.” (NS-ohjelmalle olemassa sosiaalinen tilaus 1987.)

Perusajatus urheiluohjelmasta oli siis elänyt jo lähes kymmenen vuoden ajan. Aiheen ympärillä oli käyty lukuisia keskusteluja (NS-ohjelmalle olemassa sosiaalinen tilaus 1987) ja mm. eräässä lajiliittojen seminaarissa, lajiliittojen valmennuspäälliköiden ollessa paikalla, kaikilla oli selvä näkemys siitä, että vallalla olevaa järjestelmää tuli uudistaa ja lasten olisi voitava harrastaa urheilua, jossa korostetaan monipuolisuutta ja kasvatuksellisuutta. Ajatusten seurauksena SVUL:ssa käynnistettiin vuonna 1983 Lasten Urheilukoulu (LUK), joka tarjosi monipuolista toimintaa vaihtoehtona lajipainotteiselle urheilulle. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

”Urheilun suunta, SVUL:n periaatteet ja tavoitteet urheilun kehittämiseksi” julkistettiin liittokokouksessa marraskuussa 1985. Strategisessa ohjelmassa määriteltiin tavoitteet ja periaatteet urheilun kehittämiseksi ja siinä pureuduttiin tiukasti urheilun ideaan, liikuntakasvatukseen ja siihen, millaista urheilun tulisi olla. Lasten ja nuorten kasvattaminen urheilussa urheilun avulla sekä monipuolisuuden ja leikkimielisyyden lisääminen urheiluun koettiin ohjelmassa tärkeäksi. Ohjelman mukaan urheilussa tullaan seuraavan kymmenen vuoden aikana käymään läpi suuria muutoksia, joiden

ohjaamiseksi oli tehtävä oikeita valintoja. Tavoitteiden toteuttamiseksi oli erityisen tärkeää toimia yhteistyössä muiden liikunnasta vastaavien tahojen kanssa. Ohjelmassa mainittiin tärkeimpinä kehityskohteina seuraavat asiat: millaista urheilua haluamme Suomessa harrastettavan, kenelle urheilutoimintaa tulee järjestää, mitä edellytyksiä urheilu tarvitsee ja mitkä ovat Suomen tehtävät urheilussa kansainvälisesti ajatellen. (SVUL:n liittokokous 30.11.1985.)

Kun kaikkien edellä mainittujen tapahtumien ja selvitysten perusteella huomattiin yleisen ilmapiirin muuttuneen sopivaksi uuden nuorisourheiluohjelman esiin tuomiselle, oli Pekka Vähätalon idea uudenlaisesta lasten ja nuorten urheiluohjelmasta valmis hyväksyttäväksi SVUL:ssa. Nuorisourheiluohjelman uudet ajatukset vakuuttivat Kemiran ja VR:n johdon ja ohjelma sai merkittävät taloudelliset yhteistyökumppanit, jotka huolehtivat käytännössä kokonaan ohjelman rahoituksesta. SVUL:n vastuulla oli huolehtia työntekijöiden palkanmaksusta. Uudenlaisesta rahoitustilanteesta johtuen Nuori Suomi -ohjelman suunnittelijoilla oli keskushallinnon taholta varsin vapaat kädet suunnitella ja tehdä ohjelmaa. Uusi ohjelma ei olisi voinut syntyä ilman rahoitusta, eikä ohjelmaa alusta saakka tehneiden ihmisten halusta saada siitä juuri tietynlainen. Ohjelman suunnittelu ja markkinointi toteutettiin urheiluosaston Nuori Suomi -tiimin toimesta, liittojen ja piirien viedessä ohjelmaa seuroihin. Nuori Suomi -ohjelman toteutus oli siis selvästi poikkeavaa organisaatiojohtoisessa toiminnassa. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

4.2 Nuori Suomi -ohjelman valmistelu ja tavoitteet

Tammi- ja helmikuun aikana vuonna 1986 SVUL:ssa toteutettiin 46 liittoa koskeva kysely, jossa tavoitteena oli selvittää jäsenliittojen koulutuksen, valmennuksen ja nuorisotoiminnan tilaa. Kyselyssä kartoitettiin mm. liittojen työntekijäresursseja, erityisesti nuorisovetäjien määrää, LUK- ja LAK-

toimintaa (Lasten lajikohtainen urheilukoulu), liittojen muuta nuorisokoulutusta, suunnitelmia 1990-luvulle sekä liittojen toiveita keskushallinnolle. Tämän lisäksi kyselyssä haluttiin selvittää, mitä liitot ymmärsivät termillä nuorisourheilu. (Liittojen nuorisotoimintakyselyn yhteenveto 1986, 1-3.)

Vastausten perusteella saatiin selville päätoimisten nuorisovastaavien vähäinen määrä, moninaiset merkitykset nuorisourheilu –termille sekä LUK- ja LAK-toimintojen ongelmat ja hyvät puolet. Kaiken kaikkiaan kyselyn perusteella huomattiin liittojen odottavan melko paljon sekä tukea että yhteistyötä SVUL:n taholta. Järjestön vasta alussa oleva nuorisotoiminta etsi toimintalinjojaan ja asemaansa, joten oli tärkeätä pyrkiä edistämään niin nuorisotoimintaa kuin huippu-urheiluakin kaikin mahdollisin keinoin. Keskeinen esiinnoussut kysymys oli LUK:n ja LAK:n koordinointi sekä mahdollinen uudelleen organisointi. (Liittojen nuorisotoimintakyselyn yhteenveto 1986, 3-25.) Käytyjen keskustelujen perusteella todettiin LUK-järjestelmän olevan käytännössä SVUL:n ja piirien omistama, eivätkä lajiliitot olleet siinä lainkaan mukana. Kyseinen asettelu koettiin negatiiviseksi ja haluttiin rakentaa järjestelmä, jossa lajiliitoilla olisi tärkeä rooli. Lopulta päädyttiin LUK- ja LAK-järjestelmien lopettamiseen ja uuden lasten ja nuorten urheiluohjelman suunnitteluun. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

Keväällä vuonna 1986 SVUL:n nuorisosaoston kokouksessa pohdittiin nuorisourheilukampanjan tulevaisuutta. Tavoitteeksi asetettiin nuorisourheilun laadun parantaminen huomioimalla erityisesti monipuolisuus- ja kasvatustekijät. Kampanjalle valittiin neljä kohderyhmää, joista tärkeimpänä lapset ja nuoret. Toisena kampanjan kohderyhmänä oli toiminnallinen kohderyhmä, johon kuuluivat ohjaajat ja liittojen ja piirien vastuuhenkilöt. Kolmantena kohderyhmänä mainittiin tukitoimintakohderyhmä eli talouselämä ja tiedotusvälineet. Neljäntenä oli

asenteellinen kohderyhmä, johon katsottiin kuuluviksi vanhemmat, liittojen ja piirien johto, SVUL:n päättäjät, suuri yleisö ja opettajat. Kokouksessa tehtiin myös tulevaisuuden kannalta merkittävä päätös, kun päätettiin perustaa kolme erillistä ryhmää huolehtimaan urheiluohjelman suunnittelusta. Nämä ryhmät olivat ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva laatu- ja kasvatusryhmä, lajiliittoihmisistä muodostettu laatu- ja monipuolisuusryhmä sekä strategia-, teema- ja rahoitusryhmä. Syksyllä vuonna 1986 nuorisourheiluohjelman suunnitelmaa oli jo alustavasti esitelty piirien koulutuspäälliköille, piiri johtajille, liittojen toiminnanjohtajille sekä osalle seura- ja huippu-urheilujaostoa. Ohjelman saama vastaanotto oli pääosin positiivinen ja saatu palaute rohkaisevaa sekä linjavalintoja tukevaa ja nuorisourheiluohjelman kehittäminen saattoi jatkua valitulla linjalla. (Nuorisosaoston kokoukset 1986.)

Nuorten urheiluohjelmalle asetettiin sekä sisällöllisiä yleis- ja oheistavoitteita että organisatorisia tavoitteita. SVUL halusi parantaa urheilutoimintansa imagoa nuorisotoiminnan avulla ja korostaa nuorten urheilun merkitystä sekä seuratoiminnan että huippu-urheilun perustana. Lisäksi haluttiin hyödyntää nuorten urheilun organisaatiolle antamaa voimaa. Kaikkien toimenpiteiden ja tavoitteiden seurauksena seuratoiminnan uskottiin kehittyvän ja parantuvan. SVUL:ssa uskottiin, että kun nuorten urheiluohjelman avulla monipuolistetaan lajiharjoittelua ja selkeytetään jakoa huippu-urheilun ja harrasteurheilun välillä, saadaan enemmän harrastajia ja parempaa ainesta huippu-urheiluun. (Urheiluosasto 18.9.1987.)

Vuonna 1987 nuorisourheiluohjelman vienti liittoihin alkoi toden teolla. Ensimmäiset tapaamiset liittojen edustajien kanssa järjestettiin maaliskuussa ja siitä eteenpäin vauhti vain kiihtyi. Ensimmäisissä tapaamisissa SVUL:n koulutuspäällikkö Kyösti Lampinen ja Pekka Vähätalo vierailivat kunkin lajiliiton edustajan luona ja esittelivät ohjelman tavoitteet sekä etenemissuunnitelman. Näin lajiliiton edustaja pystyi esittelemään ohjelman

omassa liitossaan, ja ohjelman eteneminen saatiin vauhtiin. (Muistio 28.9.1987.)

Kesän ja syksyn 1987 aikana useat liitot, mm. koripallo-, karate-, käsipallo-, luistelu- ja urheiluliitto toimittivat SVUL:n urheiluosastolle suunnitelmansa uuden nuorisourheiluohjelman tiimoilta. Syyskuussa urheiluosasto järjesti liittojen koulutus- ja valmennuspäälliköiden sekä nuorisourheilusta vastaavien koulutustilaisuuden, jossa käytiin läpi nuorten urheiluohjelmaa liittojen kannalta ja varmistettiin urheiluohjelman markkinointi liittojen alaisille seuroille asettamalla seurakonsultti jokaiseen liittoon. Koulutustilaisuuden jälkeen liitot ilmoittivat ne urheiluseurat, joihin ensimmäisenä lähdetään markkinoimaan uutta urheiluohjelmaa. (Muistio 28.9.1987.) Seurojen informointi ja sitouttaminen alkoi jo syyskuussa piirien ja liittojen seurakäynneillä sekä sisäisellä tiedotustoiminnalla. Ohjelman testaustoiminta saatiin vauhtiin lokakuun kuluessa. (Urheiluosasto 18.9.1987)

Uusi lasten ja nuorten urheiluohjelma Nuori Suomi julkistettiin 18. päivänä marraskuuta 1987. ”Täältä tullaan elämä” -lausahduksen saattelemana kutsuttiin uuden nuorisourheiluohjelman julkistamistilaisuuteen niin liittojen, piirien ja keskushallinnon väkeä kuin seura-aktiivejakin. Nuori Suomi ohjelma julkistettiin virallisesti tilaisuudessa, jossa olivat paikalla myös ohjelman tärkeimpien yhteistyökumppaneiden edustajat. Oman mielipiteensä urheiluohjelmasta ja sen tärkeydestä suomalaiselle urheilulle esittivät SVUL:n puheenjohtaja Jukka Uunila, pääsihteeri Mauri Oksanen, huippu-urheilujaoston puheenjohtaja Heikki Kantola, SUL:n toimitusjohtaja Jouko Purontakanen, yhden urheiluseuran edustaja sekä pääyhteistyökumppaneiden edustajat. (Urheiluosasto 18.9.1987.)

4.3 Nuoren Suomen toiminnan arvot ja linjaukset

”Urheilu on lasta varten.” ”Onnistumisen elämyksiä urheiluseurassa.”
”Jokainen on tähti.” Lauseet kuvastavat uutta tapaa ajatella lasten ja nuorten urheilusta. Nuori Suomi -ohjelman avulla haluttiin kasvattaa nuoria yhteiskunnan jäseniksi, joilla on terve itsetunto sekä urheilulliset elämäntavat. Nuoren Suomen mielestä lasten ja nuorten urheiluharrastusta tuli kehittää heidän omien kykyjensä ja tavoitteidensa innostamalla tavalla. Tavoitteiden saavuttamiseksi seuratoiminnan ilmapiiriin tuli olla positiivinen ja kannustava. (NS-ohjelman esite.)

Ohjelman sisällöllisenä yleistavoitteena oli seurojen järjestämien tapahtumien laatua parantamalla tarjota nuorille korkeatasoinen urheiluharrastus, jotta liikunnan harrastamisesta muodostuisi elämäntapa, ja nuoret kasvaisivat urheiluseurojen aktiivijäseniksi. Ohjelmalla haluttiin lisätä iloista, kannustavaa ja stressitöntä toimintailmapiiriä sekä kehittää kasvatuksellisuutta ja monipuolisia ominaisuuksia. Ohjelman avulla tavoiteltiin kilpaurheilun lisäksi muita mahdollisuuksia osallistua seuratoimintaan tarjoamalla harrasteurheiluvaihtoehto huipulle tähtäävän valmennustoiminnan rinnalle sekä seuratoiminnan muiden mahdollisuuksien avaaminen nuorille. (Urheiluosasto 18.9.1987.)

4.4 Nuori Suomi -ohjelma urheiluväen tietoisuuteen

Ennen kuin uusi ohjelma saatettiin viedä liittoihin ja sitä kautta seuroihin tarvittiin sille sopiva nimi. Helmikuussa 1987 saatiin Niilo Home Communication Oy:ltä ehdotus, jollaista oli odotettu (Ryhmähaastattelu 15.3.2007). Ohjelmalla oli useita nimivaihtoehtoja, mm. Suomitiimi, Suomijuniorit, Miljoona tähteä, Nuori Suomi ja Positiimi, joista lopulliseksi nimeksi valittiin Nuori Suomi. Nimen molemmilla osilla oli selkeä viestinsä. Sanalla Nuori tarkoitettiin sekä lapsia että nuoria, sanalla Suomi viestittiin

halusta kantaa yhteiskunnallista vastuuta suomalaisista lapsista ja nuorista. Urheilu-sanana jättäminen pois nimestä oli tietoinen valinta, koska nimen haluttiin kuvaavan suomalaisen nuorison hyväksi tehtyä tuotetta erityisesti laajempaan hyvinvointikokonaisuutena. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.) Nimen ajateltiin vetoavan myönteisesti ohjelmaa tukeviin julkisen vallan edustajiin, tiedotusvälineisiin, taloudellisiin yhteistyökumppaneihin ja urheiluseuroihin. (NHC Oy 26.2.1987.)

Nuori Suomi -ohjelman vienti liittoihin ja edelleen urheiluseuroihin tapahtui ennennäkemättömällä tavalla. Kyseessä oli lähes kokonaan yritysten rahoittama ohjelma, jota lähdettiin rakentamaan tuotteena. Tuote oli Nuori Suomi -ideologia ja sen ympärille rakentunut uusi urheiluseuratoimintatapa. Tuotteistaminen ja paketointi olivat suomalaisessa urheilussa aivan uusi asia. Aatteen tuotteistamisessa merkittävää oli pehmeiden arvojen paketointi ja lajiliittojen suuri merkitys ohjelman toteuttajana ja seuroihin viejänä. Ensimmäistä kertaa suomalainen urheilu haki varoja toimintaansa perustelemalla toiminnan yhteiskunnallista tärkeyttä kasvatuksellisuudella, urheilun tärkeydellä lasten ja nuorten itsetunnolle sekä paremmalla huomiosella koko Suomen kannalta. Ohjelma lupasi urheiluseuratoimintaa, johon vanhempien oli turvallista tuoda lapsensa. (Haastattelu 1; 3.12.2007.)

Nuori Suomi -ohjelma esittäytyi suomalaiselle urheiluväelle näyttävästi SVUL:n järjestämissä Kajaanin Talvisuurkisoissa ja Helsingin Suurkisoissa vuonna 1990. Suurkisat olivat loistava näyttöpaikka uudelle urheilulle. Nuori Suomi, Silja Line Ab ja Suurkisat järjestivät vuosina 1988–1990 seurajohtajille laivaseminaareja, joissa markkinoitiin Nuorta Suomea ja suurkisoja. Suurkisojen aikana Nuoren Suomen autot ajoivat leirialueilla kyydissään tunnettuja urheilijoita ja Nuori Suomi jakoi leiriläisille erilaisia pinssejä ym. merkkejä mm. reilun pelin sääntöjen noudattamisesta tai hyvästä käytöksestä. (NS Toimintakertomus 1987, 23; Haastattelu 1; 3.12.2007.)

4.5 Pää tavoitteena urheiluseuratoiminnan kehittäminen

Urheilujärjestöjen perinteinen toimintaympäristö, urheiluseurat, muodostivat Nuori Suomi -ohjelman keskeisen toimintaympäristön. Nuoren Suomen tavoitteena oli erilaisten toimenpiteiden avulla kehittää urheiluseuratoimintaa entistä laadukkaammaksi ja lasten yksilölliset lähtökohdat huomioivaksi toiminnaksi.

Lajikohtainen tavoitejärjestelmä

Nuori Suomi -ohjelma aloitti toimintansa kehittämällä urheiluseuroja varten uuden lajikohtaisen tavoitejärjestelmän, joka vietiin lajiliittojen toimesta urheiluseurojen käyttöön. Ohjelmassa lapset ja nuoret jaettiin neljään ikätasoon ja vuonna 1988 käynnistyivät kaksi ensimmäistä tasoa, 6-9-vuotiaat sekä 10-12-vuotiaat. Kaksi seuraavaa tasoa, 13-15-vuotiaat ja 16-18-vuotiaat, käynnistyivät heti seuraavana vuonna. Jokaiselle tasolle tehtiin ikäryhmälle sopivat urheilulliset, tiedolliset ja kasvatukselliset tavoitteet. Tavoitteiden avulla haluttiin varmistaa tavoitteellinen valmennustoiminta lahjakkaille ja kilpailumenestykseen pyrkiville, mutta myös harrasteurheiluvaihtoehdon tarjoaminen sitä toivoville. (VK 8/1987.)

Lajikohtaisen tavoitejärjestelmän toteuttamisessa kiinnitettiin huomiota motivoiviin ja kannustaviin seikkoihin. Jokaisella tasolla oli oma tunnusvärinsä, jotka olivat vihreä, sininen, keltainen ja punainen ja jokaisella tasolla oli omat oppaat ohjaajille ja passit lapsille. Muuta oheismateriaalia olivat erilaiset tarrat, merkit ja asut. Materiaalit toimivat kannustamisen välineenä, harjoitusten suunnittelun apuna sekä oman kehityksen seuraamisen välineenä. Oppaisiin ja passeihin jokainen ohjelmassa mukana ollut lajiliitto valmisti oman lajikohtaisen osuutensa ja Nuori Suomi valmisti yleisösuuden. Oppaiden ja passien avulla lapset pystyivät seuraamaan omaa kehitystään, ja

ohjaajat pystyivät ohjaamaan lapsia Nuori Suomi -ideologiaan perustuen. (NS-ohjelman esite.)

Ohjaaja- ja valmentajakoulutus

Nuori Suomi -ohjelman alkaessa ryhdyttiin tekemään lajikohtaiseen tavoitejärjestelmään eri ikäkausille omia sisältöjä ja käynnistettiin Nuori Suomi -ohjaajakurssit vuonna 1988. Alussa käytössä oli yksi kurssikokonaisuus, jossa ohjaajat perehdyttiin Nuori Suomi -ohjelman toimintatapoihin ja ideologiaan. Myöhemmin koulutus jakautui tasojen 1-2 eli alle 13-vuotiaiden ohjaajille lasten urheilun perusteisiin sekä tasojen 3-4 eli 13–18-vuotiaiden ohjaajille nuorten urheilun perusteisiin (Hämeen Urheilu 3/1991). Koulutuksiin osallistuneet liittyivät jäseneksi Nuori Suomi -klubiin. Ensimmäiset kurssit olivat yhdeksän tunnin mittaisia ja niitä vetivät piirien Nuori Suomi -kouluttajat. Vuonna 1990 Nuori Suomi -ohjaajakurssin oli käynyt lähes 4 000 henkilöä.

Muutaman onnistuneen koulutusvuoden jälkeen Nuori Suomi alkoi suunnitella 22 vuotta vanhan C-B-A-koulutusjärjestelmän uudistamista kohdistetummaksi, vapaammaksi ja motivoivammaksi koulutusvalikoksi siinä vallinneen yksipuolisuuden vuoksi. Vanhassa järjestelmässä sekä aikuisten miesten että teini-ikäisten tyttöjen valmentajia koulutettiin samalla tavalla eikä huomioitu ikäryhmien asettamia erilaisia vaatimuksia. Nuoren Suomen järjestelmässä otettiin ensimmäistä kertaa suurennuslasin alle lasten ja nuorten ohjaamiseen ja valmentamiseen liittyviä erityisasiota. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.) Uutta järjestelmää kehitettäessä haluttiin mahdollistaa valmentajille ja ohjaajille erikoistuminen lapsiin, nuoriin tai aikuisiin, tekemällä uudet ikäkohtaiset valmennussisällöt. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007; NS Toimintakertomukset 1987-2006.) Samalla mahdollistettiin valmentajien kehittyminen omaan tahtiinsa ja koulutus muutettiin

prosessimaiseksi, jolloin vuorotellen tehtiin käytännön ohjaamista ja käytiin kursseja. (Keskipohjanmaa 15.1.1991.)

Tärkeä osa Nuori Suomi -ohjelmaa oli koulutetuille ohjaajille ja valmentajille suunnattu Nuori Suomi -klubi. Klubilla haluttiin nostaa esille ohjaajien ja valmentajien työ esiin ja lisätä samalla heidän arvostustaan. Klubin avulla houkuteltiin seurojen ohjaajia osallistumaan ohjaaja- ja valmentajakursseille ja näin levittämään uudenlaisen urheilun sanomaa omissa urheiluseuroissaan. (Haastattelu 1; 3.12.2007.) Nuori Suomi -klubin valtakunnallinen toiminta alkoi piirikohtaisilla tapahtumilla ja Klubilainen-lehdellä vuonna 1989. Klubin jäseneksi pääsivät kaikki Nuori Suomi -kurssin käyneet ja vuoden 1990 lopulla lähes 2 000 tuhannessa seurassa oli Nuori Suomi -koulutuksen saanut vetäjä. (NS Toimintakertomukset 1989-1991.)

Sinettiseuratoiminta

Nuoressa Suomessa huomattiin pian vaikeaksi ohjata Nuori Suomi -toiminnasta kiinnostuneita ihmisiä toiminnan pariin, sillä vaikka seurassa olisi ollut muutama Nuori Suomi -linjausten mukaisesti koulutettu ohjaaja, ei ollut varmuutta, toteuttaako seura koko toiminnassaan Nuori Suomi -ideologiaa. Nuori Suomi halusi saada ihmiset tietoisiksi uuden ideologian mukaista toimintaa harjoittavista urheiluseuroista. Tähän tarvittiin joku selkeä tunnus, josta ihmiset voisivat tunnistaa Nuori Suomi -linjauksia toteuttavan urheiluseuran. Pekka Vähätalo keksi idean Rolex-mainoksen laatusinetistä. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

Lajiliittojen nuorisovastaavat totesivat keväällä 1991, että monien seurojen toiminta oli pitkälti vanhan kaltaista, mutta Nuori Suomi -logolla varustettua. Keskustelun seurauksena päätettiin Nuori Suomi -tunnuksen myöntämisestä vain tietyt laatuksiteerit täyttävälle seuralle. (Vuokoski 22.5.1991.) Yleisiksi kaikkia lajeja koskeviksi laatuksiteereiksi valittiin viisi kriteeriä.

Ensimmäisen kriteerin mukaan seurassa piti olla toimiva nuorisovastaava, vastuuhenkilö, jonka tehtävänä oli viedä eteenpäin Nuori Suomi -toimintaa ja olla yhteydessä lajiliittoon. Toiseksi seuran toimintasuunnitelmassa tuli huomioida kasvatus ja monipuolisuusasiat. Kolmanneksi seuran täytyi haluta pitää huolta jokaisesta mukana olevasta lapsesta ja nuoresta. Neljänneksi jokaisessa lasten ja nuorten ryhmässä tuli olla vähintään yksi Nuori Suomi -ideologian mukaisesti koulutettu ohjaaja tai valmentaja. Viidenneksi seuralla piti olla ohjaajien ja valmentajien motivointi- ja sivistämisjärjestelmä. (Kalin 1.11.1991.)

Syksystä 1991 alkaen liitot miettivät ahkerasti erilaisissa ryhmissä oman lajinsa sinetikriteerejä ja vuonna 1992 mm. lentopallolla, suunnistuksella ja voimistelulla oli omat kriteerinsä valmiina. Ensimmäiset sinettiseururatsat valittiin ja nuorisourheilun laatuseuran virallisen merkin vastaanottivat TAFT, Lahden Ahkera, Oulun Pyrintö, Pyhäselän Urheilijat, Vantaan Salamats ja Loimaan Jankko. Vuoden 1992 lopulla kaikkiaan 70 seuraa oli ansainnut Sinetin. (NS-sinettitoiminta.)

4.6 Viestiä liikunnasta yhteistyön avulla

Nuori Suomi -ohjelmaa markkinoitiin alussa voimakkaasti. Markkinoinnissa kiinnitettiin paljon huomiota lapsilähtöiseen tapahtuvaan urheiluun. Liikunnan merkitys elämälle huomioitiin ohjelman julkistamistilaisuuden kutsussa, joka alkoi sanoilla: ”Täältä tullaan elämä” (NS julkistamistilaisuus 18.11.1987). Uudesta otteesta urheiluseurojen toimintaan kertovat mm. seuraavat lauseet: ”Lupaamme onnistumisen elämyksiä urheiluseurassa”, ”Meille riittää, että voitat itsesi” ja ”Jokainen on tähti”. Kasvatuksellisesta otteesta ja koko elämän kannalta hyödyllisestä liikuntaharrastuksesta taas viestivät mm: ”Paljon on kiinni juuri lähdöstä” ja ”Urheilun avulla osaajaksi”. (NS Toimintakertomukset 1987–2006.) Nuori Suomi käytti markkinoinnissa keinoja, joita ei aikaisemmin juuri ollut SVUL:ssa käytetty. Ohjelman

markkinoinnissa tekniikkaa käytettiin hyväksi ennen näkemättömän paljon. Käytössä oli esimerkiksi video- ja äänikirjeitä, tv-mainoksia, lehtimainoksia, julisteita ja T-paitoja. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

Mainonnan osuus ohjelman kuluista oli kaikkien toimenpiteiden johdosta varsin suuri, mutta tulostakin saatiin aikaan. Vuosien 1988 ja 1989 syksyllä Nuori Suomi järjesti suuren, valtakunnallisen mainoskampanjan yhteistyössä MTV:n sekä useiden eri aikakausi- ja sanomalehtien kanssa. Mainonnan pääsanoma oli ”Lupaamme onnistumisen elämyksiä urheiluseurassa”. Mainontaan käytetyt panostukset eivät menneet hukkaan, ja vuonna 1992 noin 60 % suomalaisista lapsiperheistä oli tietoisia Nuori Suomi -ohjelmasta ja -logosta. (NS Toimintakertomukset 1987–2006.)

Myös yhteistyökumppaneiden hankinnassa näkyvyydellä oli merkittävä rooli ja ohjelman ensimmäiset yhteistyökumppanit Kemira ja VR olivat suuria ja näkyviä yrityksiä. Kemira oli Nuoren Suomen pääyhteistyökumppani vuosina 1988–1990 ja sen tilalle tuli Tele vuonna 1991. Alussa yhteistyökumppaneina olivat myös Alko ja Lääkintähallitus. Yhteistyökumppaneiden valinnalla viestitettiin ohjelman merkityksestä suomalaiselle yhteiskunnalle. Yhteistyökumppaneiden mukaan tuloon vaikutti varmasti myös lupaus tukimarkkojen runsaasta käytöstä markkinoinnissa, jolloin yhteistyökumppani on voinut luottaa saavansa runsaasti näkyvyyttä ainakin urheiluväen parissa. Ensimmäisten vuosien aikana Nuori Suomi -ohjelman markkinointiin käytettiin vuosittain miljoona markkaa. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

Yksi syy Nuori Suomi -ohjelman aloittamiseen oli lajiliittojen pieni rooli aikaisemmissa lasten ja nuorten urheiluun suunnatuissa asioissa. Esimerkiksi LUK-toiminta oli ollut piirien ja keskusjärjestön toimintaa, joissa lajiliitoilla ei ollut mitään osaa. Nuori Suomi -ohjelmassa tuettiin erityisesti lajiliittoja ja samalla mahdollistettiin toimiva yhteistyö piirien, lajiliittojen, keskushallinnon ja seurojen välillä. Lajiliitot veivät ohjelmaa omiin

seuroihinsa ja Nuoren Suomen kouluttamat lajiliittojen ja piirien kouluttajat kouluttivat uusia Nuori Suomi -ohjaajia. Jo 1990-luvun alkupuolella Nuori Suomi aloitti yhteistyön kauppaja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetushallituksen ja -ministeriön kanssa. (NS Toimintakertomukset 1987-1992.)

5 TOIMINTA LAAJENEE (1993–1997)

Liikunnan järjestökentän muutoksen keskellä myös Nuoren Suomen asema muuttui ohjelmasta ry:ksi. 1990-luvun puolivälin molemmin puolin yhdistys vakiinnutti toimintaansa lasten ja nuorten liikunnan toimialajärjestönä ja jatkoi urheiluseuratoiminnan kehittämistä. Toimintaa ulotettiin entistä enemmän myös päiväkoteihin ja pieniä avauksia koulumaailmaan suuntaan oli vireillä.

5.1 Yhdistyksen perustaminen

Vuonna 1993 kesäkuun neljäntenä päivänä perustettiin Nuori Suomi ry ja ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Suomen Uimaliiton Rolf Mikkola. Perustamisasiakirjaa yhdistyksen perustajajäsenenä oli lopulta allekirjoittamassa seuraavat 11 liittoa ja järjestöä: Autourheilun kansallinen Keskusliitto ry, Finlands Svenska Centralidrottsförbund rf, Suomen ampujainliitto ry, Suomen lentopalloliitto ry, Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto ry, Suomen Pesäpalloliitto ry, Suomen Sulkapalloliitto ry, Suomen Squashliitto ry, Suomen uimaliitto ry, Suomen urheiluliitto ry sekä Suomen voimisteluliitto ry. (NS Toimintakertomus 1993–1994, 1-3.)

Nuori Suomi -ohjelma irtautui SVUL:sta omaksi itsenäiseksi yhdistyksekseen SVUL:n epävakaa tilanteen vuoksi ja koska haluttiin antaa muille liikuntajärjestöille mahdollisuus tulla mukaan Nuori Suomi -toimintaan (SNLL hallituksen ptk. 7/93). Kun huomattiin SVUL:n tilanteen muuttuvan vaikeaksi eikä tulevaisuudesta ollut takeita, oli pakko ryhtyä toimiin ohjelman säilyttämiseksi. Järjestön perustamisen taustalla oli halu säilyttää lapsilähtöisen liikunnan arvopohjalle aikaansaatu Nuori Suomi -ohjelma. Tällöin ainoaksi vaihtoehdoksi jäi itsenäistyminen. Itsenäistyminen tapahtui nopeasti tärkeimpien mukana olleiden lajiliittojen ja tulevan

toiminnanjohtajan Pekka Vähätalon yhteistyönä. Liittojen saaminen mukaan uuden järjestön synnyttämiseen oli helppoa, mikä johtui varmastikin suurelta osin siitä, kun Nuori Suomi -ohjelma oli jo useita vuosia resursoinut liittoja ja uusien ohjaajien koulutukset olivat hyvässä vauhdissa. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.) Itsenäisen yhdistyksen perustaminen varmistui lasten ja nuorten urheilun hyväksi tehdyn rakentamis- ja kehittämistyön jatkumisen huolimatta järjestökentän muutoksesta (NS Toimintakertomus 1993–1994, 1).

Nuori Suomi ry:n säännöissä vuodelta 1993 mainittiin yhdistyksen toiminnan tarkoituksiksi lasten ja nuorten vireyden ja hyvinvoinnin tukeminen liikunnan, terveystieteiden, kansalaistoiminnan ja yrittäjyyden avulla. Toimintaa oli tarkoitus toteuttaa liikuntaan liittyvien palvelujen vahvistamisella, järjestöjen yhteistyön koordinoinnilla, lisäresurssien hankkimisella niin itselle kuin yhteistyökumppaneille sekä edistämällä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta nuorisourheilun ja -toiminnan laatua. Nuori Suomi halusi toiminnallaan edistää sekä nuorten että aikuisten tietotasoa kokonaisvaltaisen kasvun alueella. (NS säännöt 1993, 1.)

Nuori Suomi ry:n perustehtäviksi nähtiin erityisesti omistajien eli lajiliittojen tukeminen, nuorisourheilun strategia- ja kehittämistyön varmistaminen sekä konkreettisten palvelujen tarjoaminen. Muita tärkeitä tehtäviä olivat lisäresurssien hankkiminen nuorisourheilun toimialalle, nuorisourheilun yhteiskunnallisen merkittävyyden lisääminen ja nuorisourheilun etujen valvominen. Yhdistyksen tärkein tavoite oli lapsilähtöisen liikunnan toteutumisen edistäminen koko liikunnan kentässä. (NS Toimintakertomus 1993–1994, 1.)

5.2 Nuorisourheilun toimialan organisointi ja resursointi

Nuori Suomi hyväksyttiin yhden pöydälle laiton jälkeen SLU:n jäseneksi nuorisourheilun toimialajärjestönä 21.11.1994 (NS Toimintakertomus 1993-

1994, 8). Samassa yhteydessä tehdyssä SLU:n ja Nuoren Suomen välisessä sopimuksessa nuorisourheilun toimialan johtaminen ja kehittäminen myönnettiin Nuoren Suomen vastuulle. Lasten- ja nuorten ohjaaja- ja valmentajakoulutuspalvelujen ylläpito ja kehittäminen tulivat Nuoren Suomen tehtäviksi vuonna 1994. Myös toimialan strategiatyön johtaminen ja tulosperusteisen määrärahanjakoprosessin osatoteutus kuului Nuoren Suomen tehtäviin heti SLU:n jäseneksi hyväksymisestä lähtien. Rahanjakopäätösesitykset ministeriölle teki kuitenkin SLU. (NS Toimintakertomus 1993–1994, 8.)

Kun Nuori Suomi ry perustettiin, ei nuorisourheilulla ollut valtion liikuntajärjestöryhmittelyssä omaa paikkaansa. Nuorisourheilu nähtiin ainoastaan osana koululais- ja opiskelijaliikunnan toimialaa. Tämän vuoksi Nuoren Suomen hallituksen tavoitteena olikin yhdistyksen saaminen valtionapukelpoiseksi ja sen seurauksena valtionapua nauttivaksi järjestöksi. Tavoitteen saavuttamiseksi Nuori Suomi ry mm. teki vuonna 1994 yhteistyösopimuksen myös Työväen Urheiluliiton (TUL) Lete-ohjelman kanssa. Sopimuksen seurauksena TUL asettui tukemaan Nuoren Suomen valtionapua ja SLU-jäsenyyttä. Samalla luotiin pohjaa myös yhdessä tehtävälle nuorisourheilun edunvalvonnalle. (NS Toimintakertomus 1993–1994, 8.)

Nuori Suomi ry haki ensimmäisen kerran valtionapukelpoisuutta ja valtionapua vuonna 1994. Kyseisenä vuonna yhdistykseltä evättiin molemmat (NS Toimintakertomus 1993–1994, 8.) Perusteena hakemuksen hylkäämiselle oli ensisijaisesti se, ettei yhdistys anomushetkellä ollut toiminut vielä täyttä vuotta, eikä se näin ollen täyttänyt valtionapukelpoisuuden kriteerejä. Valtionapukelpoisuuden saantiin vaikutti lisäksi se, että valtion liikuntaneuvostossa haluttiin seurata nuorisotoiminnan roolia SLU:n tulevassa toiminnassa. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto piti kyseenalaisena tarvetta erilliselle yhteen ikäluokkaan keskittyvälle järjestölle, koska lasten ja nuorten

liikuntatoiminta oli joka tapauksessa keskeisenä painopistealueena kaikissa merkittävässä liikuntajärjestöissä. Vuonna 1995 valtion liikuntaneuvosto katsoi Nuoren Suomen olevan liikuntalain ja -asetuksen mukainen järjestö ja sille myönnettiin sekä valtionapukelpoisuus että valtionapu. (VLN:n kokous 1/94.)

Nuoren Suomen rooli nuorisoliikunnan toimialajärjestönä sekä järjestöjen ja lajiliittojen yhteistyöelimenä tarkoitti jatkuvaa mukanaoloa liikunnan eri hankkeissa ja tehtävissä. Tulosperusteisen valtionavun jakoprosessin valmistelutyö nuorisoliikunnan osalta tuli Nuoren Suomen ja Pekka Vähätalon vastuulle vuonna 1994. Nuorisoliikunnan tulosten kautta jaettiin 50 % liittojen valtionavusta. Kriteerit tulosperusteisen määrärahan jakokriteereistä laadittiin liittojen edustajista muodostetun ryhmän avulla. (NS Toimintakertomus 1995, 3.) Yhteistyössä SLU:n, Kuntourheiluliiton ja Suomen gallupin kanssa toteutettiin laaja kansallinen liikuntagallup vuonna 1995, jota on toistettu 3-5-vuoden välein (Haastattelu 1; 3.12.2007.)

5.3 Urheiluseuratoiminta

Urheiluseuratoiminnan kehittäminen oli edelleen toisen toimintavaiheen aikana Nuoren Suomen toiminnan keskeistä aluetta. Uutena aluevaltauksena seuratoiminnassa voidaan pitää nuorten seuratoimijoiden aktivoimiseen liittyviä toimenpiteitä.

Ohjaaja- ja valmentajakoulutus

Nuoren Suomen uudistaman koulutusjärjestelmän jatkui ja sen asemaa vakiinnutettiin. Nuoren Suomen toimenkuva muuttui järjestelmän kehitystoiminnasta koulutuksen peruspalvelujen vahvistamiseen. (NS Toimintakertomukset 1993–1995, valmentajakoulutus.) Koulutuksen käyneet pääsivät Nuori Suomi -klubin jäseniksi ja saivat mm. Klubilainen-lehden

kolmesti vuodessa sekä etuja yhteistyökumppaneilta (NS Toimintakertomukset 1993–1997). Merkittävänä saavutuksena voidaan pitää koulutusjärjestelmän neljännen tason hyväksymistä Opetushallituksen viralliseksi ammattitutkinnoksi. (NS Toimintakertomukset 1993–1995, valmentajakoulutus.)

Uuden strategian myötä Nuori Suomi joutui suunnittelemaan sekä voimavarojensa että resurssiensa käyttöä entistä tarkemmin ja tarkastelun kohteena oli myös ohjaaja- ja valmentajakoulutusjärjestelmä. Keskusjärjestöuudistuksen vuoksi koko järjestelmään oli periaatteessa Nuoren Suomen vastuulla ja siihen oli investoitu varsin paljon rahaa. Toiveista huolimatta opetusministeriö ei ollut halukas osallistumaan järjestelmän kuluihin ja lopulta Nuorelle Suomelle ei jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin luopua järjestelmästä. (Ryhmähaastattelu 15.3.2007.)

Nuoret urheiluseuratoimijoina

Nuori Suomi halusi tehdä urheiluseurasta paikan, josta jokainen lapsi ja nuori löytäisi oman paikkansa. Oli sitten kyseessä kilpaurheilua harrastava, harrasteurheilua haluava tai muusta seuratoiminnasta kiinnostunut lapsi tai nuori. Nuori Suomi halusi uudistaa seurojen toimintakulttuuria ja luoda nuorille mahdollisuuden vaikuttaa urheiluseurojen päätöksentekoon. Pesäpalloliitto oli jo kehittänyt omaa Nuoret Johtajat -toimintaansa Nuoren Suomen ryhtyessä suunnittelemaan vuonna 1990 yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön (KTM) ja Taloudellisen Tiedotustoimiston kanssa uudenlaista ”New Way - Urheilun avulla osaajaksi” -koulutusmuotoa seurojen nuorille johtajatyypeille. (Haastattelu 1; 3.12.2007.) Koulutukseen valittiin 18 kurssilaista, jotka synnyttivät vuoden aikana seuroihinsa uutta itse johtamaansa toimintaa (NS Toimintakertomukset 1990, 18). New Way -toiminta tarkentui vuoden 1992 Nuori Suomi Akatemiaksi, nuorten itsensä kehittämisen keskuksiksi (NS Toimintakertomukset 1992, 6).

Nuori Suomi Akatemian kehittelyn aikana huomattiin tärkeäksi saada muitakin nuorisjärjestöjä mukaan toimintaan, jotta erilaisia asioita harrastavat nuoret löytäisivät toisensa ja toiminnasta tulisi nuorten kannalta mahdollisimman hyödyllistä. Nuori Suomi sai muita nuorisjärjestöjä kiinnostumaan toiminnasta ja yhteisten suunnittelujen jälkeen syntyi huhtikuussa 1994 Nuorten Akatemia. Akatemian perustajajäseniä olivat: Kirkon Nuorisotyön Keskus, Koululiikuntaliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Nuori Suomi, Suomen Nuorisoseurojen Liitto, Suomen Nuorisoyhteistyö -Allianssi ja Suomen Punainen Risti. Akatemian hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Nuoren Suomen toimitusjohtaja Pekka Vähätalo. Akatemian tarkoituksena oli mahdollistaa nuorille koulutuksen saaminen ja erilaisten projektien tekeminen. (NS Toimintakertomukset 1993–1994, 17.)

Kokeilujen jälkeen Nuorten Akatemian toiminta käsitti koko maan vuonna 1996 ja saman vuoden kesällä järjestettiin Syke 100 -kisan yhteydessä Nuorten Syke -tapahtuma, joka oli kokonaan nuorten järjestämä. (NS Toimintakertomukset 1996, 14.) Nuoren Suomen tehtävänä Nuorten Akatemiassa oli toimia erityisesti viestinviejän roolissa urheilun ja Akatemian välillä. Nuorten Akatemia toimii edelleen, mutta Nuoren Suomen osalta toiminta on vähitellen hiipunut. (Haastattelu 1; 3.12.2007.)

Kilpailutoiminnan kehittäminen

Lasten kilpailujärjestelmien kehittäminen aloitettiin vuonna 1996 lapsilähtöisen toiminnan parantamiseksi. Kilpailujärjestelmää pidettiin lasten ja nuorten harjoittelua ja toimintaa eniten ohjaavana tekijänä, joten siinä tehdyillä parannuksilla oli mahdollisuus vaikuttaa urheiluseurojen käytännön toiminnan toteutukseen. Kilpailujärjestelmiä lähdettiin kehittämään kaikille lajeille avoimilla työseminaareilla, lajikohtaisilla seminaareilla ja

konsultoinnilla. Kilpailujärjestelmien kehittämiseen osallistui yli 30 liittoa. (NS Toimintakertomukset 1996; 1998.)

5.4 Alle kouluikäisten liikunta

Urheiluseurojen lisäksi Nuoressa Suomessa nähtiin aiheelliseksi laajentaa toimintaa myös päiväkodeissa oleviin lapsiin. Avauksia kouluissa tapahtuvan liikunnan lisäämiseksi ja edistämiseksi tehtiin Koulu Toimintakeskuksena -hankkeen muodossa.

Liikuntaa päiväkoteihin

Tosi Nuoren Suomen toiminnan käynnistäminen liittyi SVUL:n strategiaproessiin vuosille 1990–1993 (Laivaseminaari 15.-16.9.1992). Kehittämissuunnitelman tekeminen alkoi yhteistyössä Sosiaali- ja terveyshallituksen, Lastentarhaopettajaliiton ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa. Suunnitelmien tuloksena valmistui valtakunnallinen pikkulasten liikunnan kehittämissuunnitelma, joka esiteltiin ennen kentälle vientiä ministerille sekä sosiaali- että lääkintöhallituksen edustajille. Marraskuussa 1990 Sosiaali- ja terveyshallitus hyväksyi suunnitelman ja hanke sai 100 000 markkaa tukea. Ensimmäiset Lasten Liikuntasirkus -nimeä kantaneet kokeilut käynnistettiin vuoden 1991 keväällä (Lasten liikuntasirkus 2.1.1992) ja niiden päätyttyä varsinaiset toimintapilotit aloitettiin 1.9.1991 (Ryhmähaastattelu 15.3.2007; NS-tiimi muistio 6.2.1990). Toimintapilottien päätyttyä Tosi Nuori Suomi -toiminnan virallisena avaustapahtumana järjestettiin syksyllä 1992 valtakunnallinen päivähoitoikäisten seminaari, jossa kuultiin asiantuntijoita päivähoitoikäisten lasten liikuntaa liittyvistä asioista. (Laivaseminaari 15.-16.9.1992.)

Kehittämissuunnitelman päämääränä oli lasten kokonaisvaltaisen kehityksen edistäminen liikunnan avulla ja sen tavoitteet voitiin jakaa kolmeen osaan:

pikkulasten liikuntapaikkojen suunnitteluun päiväkodeissa, leikkipuistoissa ja urheiluseuroissa, päivähoitohenkilöstön, vanhempien ja urheiluseuraväen asenteiden muokkaamiseen sekä urheiluseurojen ja kuntien välisen yhteistyön kehittämiseen. Päämäärää tavoiteltiin tuottamalla materiaalia pikkulasten liikuntatuokioiden ohjaajille sekä lapsille itselleen, kouluttamalla päivähoitohenkilöstöä ja seuraohjaajia ja käynnistämällä toimintakokeiluja sekä tiedottamalla liikuntaan liittyvistä asioista. (Pikkulasten kehittämissuunnitelma 1990.)

Tosi Nuoren Suomen toiminnassa keskeisessä osassa oli päivähoitohenkilöstön täydennyskoulutus (SVUL toimintakertomukset, 1987–1992) ja materiaalin tuottaminen päiväkotiliikuntaan. Valtakunnalliset täydennyskoulutukset käynnistettiin 1993 ja niihin julkaistiin kolme koulutuspakettia: Virikkeitä alle kouluikäisten liikuntakasvatukseen, Alle kouluikäisten liikunnan perusteet sekä Temppuillen taitavaksi. (NS Toimintakertomukset 1987–2006.) Koulutuksen toteuttamisesta vastasivat Tosi Nuori Suomi -kouluttajat. Päivähoidon liikuntaan perustettiin Tosi Nuori Suomi -klubi, johon kaikki koulutetut henkilöt saivat liittyä. Klubitoimintaan kuului klubitiedote, täydennyskoulutus, konsultointi, materiaalit ja tapahtumat. (TNS -klubi 19.10.1992.) Vuonna 1996 päivähoitohenkilöstön täydennyskoulutuksen kurssien käytännön järjestelyt siirrettiin SLU:n alueyhteisöjen hoitoon ja yhteistyön avulla kurssitarjonta laajeni. (NS Toimintakertomus 1996, 9.)

Päiväkotien liikunnassa ryhdyttiin pian toiminnan aloittamisen jälkeen järjestämään erilaisia tapahtumia. Yhteistyössä seurakuntien kanssa järjestettiin Lasten Oma Nooan Arkki -tapahtuma useana peräkkäisenä vuotena, vuodesta 1992 alkaen vuoteen 1996. (Laivaseminaari 15.-16.9.1992.) TV-2 ja Tosi Nuori Suomi tekivät vuosien kuluessa tiivistä yhteistyötä useiden eri lastenohjelmakokonaisuuksien parissa (NS Toimintakertomus 1997, 8).

Nuori Suomi teki valtakunnallista kehittämistyötä yhdessä opetusministeriön Liikunta Suomi -projektin kanssa. Vuoden 1994 aikana toimineiden työryhmien työn tulokset käsiteltiin kesäkuun asiantuntijaseminaarissa. Nuori Suomi kokosi Pienten lasten liikunnan kehittämishankkeista yhteenvetoraportin. Seminaarin pohjalta laadittiin pienten lasten liikunnan johtopäätökset, jotka julkaistiin Liikunta ja tiede -lehdessä sekä Liikunta Suomen loppuraportissa. (NS Toimintakertomus 1993-1994, 13.)

Alle kouluikäiset mukaan urheiluseuratoimintaan

Nuori Suomi ja SNLL miettivät molemmat tahoillaan alle kouluikäisten saamista mukaan urheiluseuratoimintaan. SNLL ja Nuori Suomi sopivat erinomaisesti kumppaneiksi, koska niillä oli samankaltaiset tavoitteet lasten liikunnassa. (SNLL:n nuorisotuotekehittelyryhmän kokous 19.3.1993.) Yhteinen idea Liikuntaleikkikoulusta syntyi SNLL:n nuorisotuotekehittelyryhmässä keväällä 1993 (Haastattelu 2; 3.12.2007).

Liikuntaleikkikoulun avulla haluttiin kehittää pienten lasten liikuntakulttuuria ja tarjota uusi harrastus koko perheelle sekä luoda laadukas liikuntaharrastus alle kouluikäisille ja viedä koteihin viestiä liikunnan tärkeydestä ottamalla joku perheenjäsen mukaan toimintaan kerran kuussa. (Haastattelu 2; 3.12.2007.) Liikuntaleikkikoulun ensimmäinen, erityisesti 5-6-vuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen suunnattu vaihe ohjaajakoulutuksineen käynnistyi vuonna 1995. (NS Toimintakertomus 1995, 11). Ensimmäinen Liikuntaleikkikoulun kouluttajakoulutus järjestettiin marraskuussa 1994 ja ohjaajakoulutukset saatiin käyntiin huhtikuussa 1995 (Liikkari 5-6v. aikataulu). Vuodesta 1996 lähtien toiminnassa ovat olleet mukana myös 3-4-vuotiaat ja kurssitetuille ohjaajille on jaettu Liikuntaleikkikoululinkki - tiedotetta, jossa oli tietoa tapahtumista ja uusista ideoista (NS Toimintakertomus 1996, 8-9).

5.5 Uusia aluevaltauksia

1990-luvun puolivälissä Nuoren Suomen toiminta laajeni ensimmäistä kertaa kouluihin. Koulu toimintakeskuksena -kehittämishanke alkoi vuoden 1993 alusta kansallisten liikunta- ja nuorisostrategioiden jatkona, opetusministeriön liikunta- ja nuoriso-osaston ja opetushallituksen kannustamana. Perustaa hankkeelle oli luomassa kasvatuksen ammattilaisia useilta eri tahoilta ja sillä haluttiin edesauttaa oppilaitoksen kehittymistä aktivoivaksi toimintakeskukseksi ja toimintaympäristönsä kokoavaksi voimaksi. Hankkeesta tuli yksi opetushallituksen vuonna 1995 käynnistämän akvaarioprojektin aihealueesta ja Nuori Suomi oli Koulu toiminnallisena oppimis- ja toimintakeskuksena -aiheverkon kansallinen koordinaattori. (NS Toimintakertomus 1995, 16.) Akvaarioprojektin rahoituksen loppumisen ja alasajon myötä myös Koulu toimintakeskuksena -hanke päättyi vuoden 1996 lopussa (Haastattelu 2; 3.12.2007.)

Kansainvälistä yhteistyötä Nuori Suomi ry teki useammalla sektorilla. Pohjoismaisena yhteistyönä toteutettiin ”Utbildning år 2000” -seminaari syksyllä 1994 ja Nuori Suomi oli mukana Pohjoismaiden Neuvoston tukemassa yhteissuunnitteluprosessissa pohjoismaiden ja Baltian maiden kahden- ja monenkeskeisestä yhteistoiminnasta vuosina 1993 ja 1994. (NS Toimintakertomus 1993–1994, 11–12.)

Nuori Suomi kuului Euroopan Urheilukonferenssin nuorisotyöryhmään, jonka tehtävänä oli tunnistaa yhteiseurooppalaisia haasteita lasten ja nuorten liikunnassa, edistää läntisen ja itäisen Euroopan yhteistyötä sekä kehittää Eurooppaan toimiva informaationvaihtoverkosto nuorisourheilun osalta. Nuori Suomi vastasi kansainvälisen ”Sport For All” -seminaarin nuorisourheiluosion suunnittelusta ja toteutuksesta syksyllä 1993 (NS Toimintakertomus 1993–1994, 11–12) ja osallistui vuonna 1995 Suomen Euroopan neuvoston valtuuskunnan kanssa laajan ”Young people and high

level sport” -raportin valmistelutyöhön, joka hyväksyttiin Euroopan Neuvostossa seuraavana vuonna. (NS Toimintakertomus 1995, 7, kansainvälinen yhteistyö.) Nuori Suomi valittiin vuonna 1996 Suomen edustajaksi ENGSO:n (European Non Governmental Sport Organisation) asettamaan työryhmään, jonka tavoitteena oli luoda Euroopan kansallisille urheilujärjestöille yhteiset linjaukset nuorisoliikunnan tavoitteista ja toteutuksesta. (NS Toimintakertomus 1996, 22.)

5.6 Viestiä liikunnasta yhteistyön avulla

Nuori Suomi ry:n perustamisen jälkeen viestintää toteutettiin vuosien 1993 ja 1994 aikana alue- ja liittolehtien kautta tapahtuneella printtimainonnalla sekä valtakunnallisella TV-mainonnalla MTV-3 kanavalla. Vuonna 1995 aloitettiin lasten vanhemmille ja urheiluseuravetäjille suunnattu Lapseni urheilee -kampanja, jolla haluttiin vauhdittaa lapsilähtöisyyttä ja paikallistason yhteistyötä. TV-2 Pikku Kakkosen kanssa toteutettu ohjelmayhteistyö toi edelleen pienten lasten liikuntaa ihmisten tietoisuuteen. (NS Toimintakertomukset 1993–1997, viestintä.) Nuori Suomi osallistui myös alueiden järjestämiin kesäleireihin erilaisilla materiaalipalkinnoilla sekä banderolleilla, lippusiimoilla ja mobileilla vuosien 1995 ja 1996 aikana (NS Toimintakertomukset 1995–1997, viestintä). Vuonna 1997 Nuori Suomi otti uuden askeleen viestinnässään aloittaessaan yhteistyöneuvottelut eri viestintävälineiden kanssa (NS Toimintakertomukset 1993–1997, viestintä).

Nuori Suomi ja Tele jatkoivat pääyhteistyökumppanuuttaan edelleen ry:n perustamisen jälkeen. Vuonna 1993 toiseksi pääyhteistyökumppaniksi ja lasten liikunnan edistäjäksi tuli jo vuodesta 1991 yhteiskumppanina ollut Silja Line. Telen kanssa tehty sopimus mahdollisti varojen keräämisen seuroille ja entistä paremmat tietoliikenneyhteydet liittojen, alueiden ja Nuoren Suomen välillä. Silja Linen laivoilla urheiluväki kohtasi toisensa mm. alue- ja

avainkouluttajaristeilyillä. (NS Toimintakertomukset 1993-1997, markkinointi ja varainhankinta.)

Nuoren Suomen valintana oli toimia yhdessä muiden lasten liikunnasta huolehtivien tahojen, erityisesti lajiliittojen kanssa. Omalla toiminnallaan Nuori Suomi halusi edistää lajiliittojen toimintaa erityisesti nuorisourheilun alueella järjestämällä jäsenliittojen koulutus- ja nuorisovastaaville kuukausipalavereja. Palavereissa keskusteltiin ajankohtaisista nuorisoliikuntaan, koulutukseen ja yleisesti Nuoren Suomen toimintaan liittyvistä asioista. Myös jäsenliittojen toiminnanjohtajat ja puheenjohtajat huomioitiin keskustelu- ja informaatiotilaisuuksin ja Nuori Suomi osallistui jäsenliittojensa nuorisostrategioiden kehittelyyn. (NS Toimintakertomukset 1993-1997; Haastattelu 1; 3.12.2007.)

Nuorten Akatemian kautta Nuori Suomi sai yhteistyökumppaneita muista nuorisojärjestöistä ja Tosi Nuori Suomi -toiminnan seurauksena ryhdyttiin muodostamaan päiväkotiverkostoja. Opetusministeriön ja opetushallituksen kanssa yhteistyö konkretisoitui KOTOKE-hankkeessa. (NS Toimintakertomukset 1993–1997.)

6 LASTEN JA NUORTEN LIKUNNAN KEHITTÄJÄ (1998–2008)

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Nuoren Suomen asema valtakunnallisessa lasten ja nuorten liikunnan päätöksenteossa on korostunut. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman koordinoinnin vaikutuksesta Nuorella Suomella on entistä merkittävämpi asema opetusministeriön varojen edelleen jakajana. Nuori Suomi on lisäksi enenevässä määrin osallistunut erilaisten lasten ja nuorten liikuntaan liittyvien selvitysten ja suositusten laadintaan.

6.1 Lapsella on oikeus liikkua -hanke

Uuden vuosituhannen lähestyessä Nuori Suomi keskittyi tulevaisuuden suunnitteluun. Nuoren Suomen haluttiin toimivan tulevaisuudessa lapsen liikkumisoikeuksien puolestapuhujana ja keskustelun herättäjänä. (NS Toimintakertomus 1997, 14.) Uuden strategian myötä toiminnan arvolähtökohdiksi vahvistuivat lasten parhaaksi toimiminen sekä lasten ja nuorten tarpeista nousevan liikunnan edistäminen ja päätehtäväksi lasten päivittäisen liikunnan edistäminen. (NS Toimintakertomus 1997, 18-19; Lasten liikunnan kehittämishanke 1998-2000, 2.)

Arvolähtökohdat olivat myös kolmivuotisen (1998–2000) lasten liikunnan kehittämishankkeen ”Lapsella on oikeus liikkua” peruspilarit. Hankkeella haluttiin lisätä lasten päivittäistä liikkumista ja varmistaa lasten urheiluseuratoiminnassa jokaisen lapsen arvostamisen ja leikin perusolemuksen säilyminen. Hanke merkitsi muutoksia muulle Nuoren Suomen toiminnalle ja tehtyjen valintojen seurauksena mm. ohjaaja- ja valmentajakoulutuksen käytännön vetovastuusta luovuttiin. Nuori Suomi päätti tulevaisuudessa keskittyä alle 13-vuotiaisiin lapsiin ja laajentaa

toimintasektoria koulu- ja perheystööristöön. (NS Toimintakertomus 1997, 18-19; Lasten liikunnan kehittämishanke 1998-2000, 2.)

”Lapsella on oikeus liikkua” -hankkeen visiota ”Suomi – liikkuvan lapsen maa” tavoiteltiin kiinnittämällä huomiota erityisesti lapsiin, jotka yleisesti liikkuvat liian vähän ja urheiluseuroissa liikkuviin lapsiin, joita uhkaa toiminnasta syrjäytyminen. Perustavoitteena oli mahdollistaa lasten päivittäinen liikkuminen apukeinoina Operaatio Liikkuva Iltapäivä, Operaatio Pelisäännöt ja alle kouluikäisinä hankitut tottumukset ja taidot. (NS Toimintakertomus 1998, 5. Lasten liikunnan kehittämishanke 1998-2000, 2.) Hanke sai runsaasti huomiota ja sen yhteiskunnallisen merkittävyyden ansiosta Nuori Suomi sai uusia taloudellisia resursseja sekä lisääntyneitä yhteistyömahdollisuuksia mm. ministeriöiden kanssa. (NS Toimintakertomus 1997, 18-19; Lasten liikunnan kehittämishanke 1998-2000, 2.)

Lapsella on oikeus liikkua -hankkeen käynnistyessä vuonna 1998 Nuori Suomi ja SLU-alueet alkoivat tukea vakuutusyhtiö Tapiolan avustamana lasten liikunnallista iltapäivätoimintaa. Tukea saivat paikallistason hankkeet, joilla luotiin uudenlaista iltapäivätoimintaa ala-asteikäisille. Vuonna 1999 hankkeeseen liittyivät opetusministeriön kulttuuripolitiikan liikuntayksikkö ja Nuoren Suomen pääyhteistyökumppanit Kesko, Silja Line ja Sonera. Uusien tahojen myötä tuen piiriin tulivat iltapäivätoiminnan lisäksi alle 13-vuotiaille tarkoitettut urheiluseurahankkeet. (Koski 2003, 5.)

Vuosi 2000 oli ”Lapsella on oikeus liikkua” -hankkeen päätösvuosi. Hankkeessa päästiin tavoiteltuihin tuloksiin: tavoitettiin 100 000 lasta ja tuettiin paikallisia hankkeita kolmen vuoden aikana yli 20 miljoonalla markalla. Työ valituilla linjoilla jatkui, vaikka varsinainen hanke päättyikin. (NS Toimintakertomus 2000, 4.)

6.2 Lasten ja nuorten liikuntaohjelma

Nuoren Suomen aseman vahvistumista ja ”Lapsella on oikeus liikkua” -hankkeen onnistumista edesauttoi merkittävästi opetusministeriön vuonna 1999 käynnistämä ja rahoittama sekä pääosin Nuoren Suomen toteuttama lasten ja nuorten liikuntaohjelma. Ohjelma sai alkunsa opetusministeriön kiinnitettyä huomiota Nuoren Suomen ja Tapiolan jakamaan Liikkuva Iltapäivä -kannusterahaan sekä Nuoren Suomen suunnitelmiin ja ideoihin paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseksi. Nuori Suomi otti vastaan opetusministeriön tarjouksen lasten ja nuorten paikallisen liikuntatoiminnan tukemiseksi ja alkoi valmistella ohjelmaa vuoden 1999 alussa. Lasten ja nuorten liikuntaohjelma käynnistyi erityisesti julkisen sektorin osalta niin nopeasti, ettei hankkeelle ehditty tehdä kokonaissuunnitelmaa vaan ohjelman rungon muodosti käytännössä Nuoren Suomen strateginen linjaus, Lasten liikunnan kehittämishanke 1998–2000. (Lämsä 2005, 9.)

Lasten ja nuorten liikuntaohjelman syntyyn vaikutti julkisen tahon havahtuminen lasten yksinäisiin iltapäiviin sekä julkisen että eduskunnassa käynnistyneen keskustelun seurauksena. (Koski 2003, 16.) Ohjelman tarkoituksena oli tukea paikallista toimintaa, kuten liikunnallisia iltapäiväkerhoja ja lapsilähtöistä toimintaa harjoittavia urheiluseuroja sekä rahallisesti että koulutus- ja materiaaliuella. Paikallistuella mahdollistettiin päivittäistä liikuntaa kaikille lapsille, liikunnallista iltapäivätoimintaa alasteikäisille, lisää lapsilähtöistä toimintaa urheiluseuroihin ja uutta paikallistason yhteistoimintaa. (NS Toimintakertomus 1999, 6; Koski 2003, 5.)

Vuonna 2000 paikallistukiohjelmaan otettiin mukaan myös 13–19-vuotiaat nuoret. Paikallistukiohjelma jakautui 7-12-vuotiaiden liikunnallisen iltapäivätoiminnan, alle 13-vuotiaiden seuratoiminnan, 13–19-vuotiaiden seuratoiminnan ja lajiliittojen 13–19-vuotiaiden harrastetoiminnan

tukemiseen. (NS Toimintakertomus 2000, 8; Koski 2003, 5.) Kokonaistuen määrä oli noussut ensimmäisen vuoden 300 000 markasta yli 10 miljoonaan markkaan. Samana vuonna läänit tulivat mukaan iltapäivätoiminnan koordinointiin, koska lain mukaan Nuori Suomi ei voinut olla valtion avustusten jakajana. Läänien ja yritysten välinen yhteistyö ei ollut mutkatonta ja lopulta yritystuesta tehtiin oma kokonaisuutensa, jolla ei enää ollut tekemistä virallisen paikallistukihankkeen kanssa. (Koski 2003, 5, 19.)

Lasten ja nuorten liikunnan kehittämisohjelman toinen vaihe käynnistyi vuonna 2004 ja jatkui vuoteen 2007. Se oli jatkoa ensimmäiselle ohjelmalle ja suunnittelusta vastasivat yhdessä opetusministeriö ja Nuori Suomi. Suunnitteluun osallistui niin julkishallinnon päättäjiä, poliittisia luottamushenkilöitä kuin lasten ja nuorten liikunnan toteuttajia. Kehittämisohjelmalla haluttiin lisätä lasten ja nuorten elämäniloa ja hyvinvointia liikunnan avulla. Ohjelmaan kuului urheiluseuroissa toteutettavan monipuolisen ja harrastuksenomaisen lasten ja nuorten liikunnan lisääminen, (Lehtonen 2005, 4) lasten ja nuorten liikunnallinen iltapäivätoiminta (Hakamäki & Laine 2005, 5), 13–19-vuotiaiden harrastuksenomaisen liikunnan lisääminen sekä omatoimisesti että urheiluseuroissa, nuorten rohkaiseminen osallistumaan urheiluseuratoimintaan eri rooleissa ja vaikutusmahdollisuuksien luominen nuorille urheiluseuroissa (Lehtonen 2007a, 5).

6.3 Laatia lasten ja nuorten urheiluseuratoimintaan

Urheiluseuratoiminnan kehittäminen on säilynyt Nuoren Suomen toiminnassa keskeisellä sijalla koko 20-vuotisen toiminnan ajan. 2000-luvulla Nuori Suomi tuki urheiluseurojen toimintaa edelleen jakamalla opetusministeriön avustuksia sekä jatkamalla toiminnallisen tuen antamista.

Paikallistuki ja sinettiseurat

Nuori Suomi jakoi yhteistyökumppaniensa kanssa paikallistukea lapsilähtöisyyttä eli lapsen tasavertaisuutta ja leikinomaista toimintaa korostavaan urheiluseuratoimintaan. Seuratoiminnan paikallistukea haki vuonna 1999 1202 hanketta. (NS Toimintakertomus 1999, 6.) Paikallistuen jakoprosessissa keskeisessä roolissa olivat lajiliittojen nuorisovastaavat, jotka tekivät ehdotuksen tuettavista seuroista. Lajiliittojen arvioinnin jälkeen ehdotusta kommentoivat alueiden nuorisopäälliköt ja lopullinen päätös tehtiin Nuoressa Suomessa. Vuonna 2000 tukea jaettiin alle 13-vuotiaiden seuratoiminnan kehittämiseen ja uusien ryhmien toiminnan tukemiseen. Uutena kohteena oli 13–19-vuotiaiden harrastustoiminta (NS Toimintakertomus 2000, 13), jonka lisäksi jaettiin ensimmäistä kertaa tukea lajiliittojen omille hankkeille 13–19-vuotiaiden urheiluseuratoiminnan kehittämiseksi. (NS Toimintakertomus 2000, 14.) Vuonna 2002 seurat saivat ensimmäisen kerran tukea toiminnan kehittämiseen kohti Sinettiseura-laatumerkkiä. (NS Toimintakertomus 2002, 7.)

Vuonna 2003 lajiliitot ja Nuori Suomi käynnistivät Sinettiseuroille kohdennetun kehitysohjelman, jolla tuettiin niitä seuroja, jotka halusivat ottaa toimintaansa entistä laajempia yhteiskunnallisia haasteita. Nuoren Suomen ja lajiliittojen edustajat valitsivat yhdessä kahdeksi vuodeksi uuteen Sinettiplus - kehitysohjelmaan 11 Sinettiseuraa, joiden tehtävänä oli toimia seuratoiminnan kehittämisen ohella koko sinettiseurajärjestelmän kehittäjänä. (NS Toimintakertomus 2003, 11.)

Nuori Suomi on alusta lähtien tehnyt laadunvalvontaa Sinettiseuroissa varmistaakseen niiden toiminnan kehittymisen tavoitteiden suuntaisesti sekä sinetikriteerien noudattamisen. Aikaisempia valvontajärjestelmiä haluttiin kehittää ja vuonna 2005 aloitettiin auditointijärjestelmä, jossa lajiliiton ja

alueen edustajat käyvät arvioimassa sinetikriteerien toteutumista sinettiseuroissa kahden vuoden välein. Kaikissa sinettiseuroiksi pyrkivissä seuroissa käytiin arvioimassa toiminta ennen sinetin myöntämistä. (NS Toimintakertomus 2005, 9; Haastattelu 3; 22.11.2007.) Sinettiseura – laatumerkin vaatimuksena oli vuonna 2006 yhdeksän yhteistä kriteeriä sekä lisäksi lajikohtaisia kriteerejä (NS Toimintakertomus 2006, 9-10).

Operaatio pelisäännöt

”Lapsella on oikeus liikkua” -hankkeen toisena päälinjana aloitettiin vuonna 1998 Operaatio Pelisäännöt, jonka syntymisen taustalla oli Nuoren Suomen yhdessä Tutkimus- ja analysointikeskuksen kanssa toteuttama lasten urheiluseuratoimintaa koskevan kyselyn tulokset. Tulosten perusteella havaittiin urheiluseuratoiminnan vaativan kehittämistä (NS Toimintakertomus 1998, 13). Pelisääntöjen syntymisessä olivat mukana lajiliittojen nuorisovastaavat ja seurojen ohjaajat sekä lasten vanhemmat ja niiden tavoitteena oli aikaansaada lapsen kannalta tasavertaista ja leikinomaisuuden huomioonottavaa, laadukkaampaa seuratoimintaa. Hankkeella haluttiin eroon vilttiketjuista, aikuismaisesta toiminnasta, virheiden etsimisestä ja vähäisestä kannustamisesta. (NS Toimintakertomus 1998, 12.)

Operaatio Pelisäännöillä haluttiin lisätä lasten kannustamista, tasapuolista kohtelua, leikkimielisyyttä ja positiivisia liikuntakokemuksia sekä synnyttää keskustelua lasten ja nuorten urheilutoiminnan periaatteista lasten, vanhempien ja ohjaajien välillä. Operaatio Pelisääntöjen toteuttamisessa apuna oli erilaisia materiaaleja, joita hyödynnettiin ohjaajien, vanhempien ja lasten välisissä pelisääntökeskusteluissa. (NS Toimintakertomus 2002, 6.) Hankkeen eteenpäin viemiseksi koulutettiin henkilöitä vetämään pelisääntökeskusteluja seuroille ja edelleen kouluttamaan seurojen ohjaajia vetämään pelisääntökeskusteluja (NS Toimintakertomus 1998, 13).

Operaatio Pelisäännöissä otettiin merkittävä kehitysaskel vuonna 2000, kun Suomen Palloliitto päätti liittää pelisääntösopimuksen sarjatoimintaan osallistumisen ehdoksi (NS Toimintakertomus 2000, 12). Monet muut lajit, kuten jääkiekko, salibandy ja ringette seurasivat pian jalkapalloilijoiden esimerkkiä (NS Toimintakertomus 2001, 8).

Lajiliittojen eettiset kehittämishankkeet

Vuonna 2001 koostettiin Nuoren Suomen johdolla teos ”Unelma hyvästä urheilusta” - lasten ja nuorten urheilun eettiset linjaukset (NS Toimintakertomus 2001, 10). Linjaukset syntyivät tarpeesta löytää perusteet hyvälle, kasvua ja kehitystä tukevalle urheilulle ja niiden tarkoituksena on esittää niitä eettisiä periaatteita, joihin hyvä urheilu voi perustua. Eettiset linjaukset kohdistuivat erityisesti 7-18-vuotiaiden organisoituun urheilutoimintaan eli käytännössä lajiliittoihin ja urheiluseuroihin ja niillä haluttiin edistää urheilujärjestöjen vastuunottoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista urheilussa. (Unelma hyvästä urheilusta, 2.)

Eettisten linjausten julkaisemisen myötä aloitettiin neuvottelut niiden saamiseksi lajiliittojen kehitystyön pohjaksi ja joulukuussa 2001 tuli haettavaksi 25 000 euron hankerahoitus kolmelle pilottiliitolle. Työ eettisten kehitysohjelmien käynnistämiseksi tehtiin yhteistyössä SLU:n kanssa. (NS Toimintakertomus 2001, 10.) Eettisten kehitysohjelmien tavoitteena oli tarkastella lasten ja nuorten toiminnan sisältöjä ja peilata niitä eettisiin periaatteisiin. Tarkastelu keskittyi kilpailujärjestelmiin, ohjaajakoulutukseen ja seuratuotteisiin. Ensimmäisinä eettiset kehitysohjelmasa käynnistivät Suomen Palloliitto, Suomen Voimistelu- ja Liikuntaseurat (SvoLi) ja Suomen Lentopalloliitto (NS Toimintakertomus 2002, 8) ja ne saatiin päätökseen syksyllä 2004 (NS Toimintakertomus 2004, 8).

Lisää harrastamisen mahdollisuuksia

Löydä Liikunta -kerhot olivat monipuoliseen ja vaihtelevaan liikuntaan keskittyviä, 6-12-vuotiaille lapsille suunnattuja liikuntakerhoja (NS Toimintakertomus 2003, 12-13). Toiminnalla haluttiin vastata terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien lasten tarpeisiin sekä tukea jokaisen lapsen liikunnallisen perustan yksilöllistä kehittymistä (Nuori Suomi ry 2008). Kerhomallin pääkoordinaattorina käytännön tasolla toimi Nuori Suomi ja sitä olivat mukana suunnittelemassa SLU:n aluejärjestöt ja lajiliitot (Lehtonen 2007b, 63). Järjestäjätahoina voivat toimia urheiluseurat, koulut, iltapäiväkerhot ja muut yhdistykset joko yksittäin tai yhteistyöprojektina (Lehtonen 2007b, 10). Kerhojen toiminnassa korostettiin osallistumisen helppoutta, vuodenaikojen ja toimintaympäristöjen vaihtelevuutta sekä kannustavaa ilmapiiriä. Kerhoilla innostettiin mukaan myös lapsia, jotka eivät ole ennen harrastaneet liikuntaa. (Nuori Suomi ry 2007.)

Vuosien 2003–2006 aikana Nuori Suomi teki kartoituksia ja selvityksiä jo olemassa olevista monipuolisista liikuntakerhoista (Lehtonen 2007b, 7; NS Toimintakertomus 2003, 12-13), suunnitteli materiaaleja ja koulutuksia sekä käynnisti toimintaa pilottikokeiluilla (Lehtonen 2007b, 8). Ensimmäiset Löydä Liikunta -kerhot perustettiin syksyllä 2006 ja keväällä 2007 Löydä Liikunta -tunnuksen saaneita, kriteerit täyttäviä kerhoja oli 215. Selvästi eniten kerhoja oli urheiluseuroissa, mutta myös kaupungit ja kunnat sekä erilaiset yhdistykset olivat perustaneet runsaasti kerhoja. (Lehtonen 2007b, 6.)

Nuorten Harrasteliikuntahanke eli 13–19-vuotiaiden harrastamiseen liittyvä kehitysprojekti käynnistettiin loppuvuodesta 2003 (NS Toimintakertomus 2003, 13; Lehtonen 2007a, 5, 17). Vuosina 2003–2005 tehdyn suunnittelun ja hankkeeseen liittyvän tutkimustiedon keräämisen jälkeen aloitettiin keväällä 2006 hankkeen esittelykiertue ja koulutukset käynnistettiin syksyllä.

(Lehtonen 2007a.) Hankkeen päävastuu oli Nuorella Suomella ja se suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä lajiliittojen kanssa. Keskeisinä yhteistyötahoina olivat urheiluseurat, kunnat, koulut ja nuorten toimintaa organisoivat järjestöt. (NS Toimintakertomus 2003, 13; Lehtonen 2007a, 15.)

Nuorten Harrasteliikuntahankkeen syntymiseen vaikutti nuorten vähäinen liikunnan määrä, urheiluseuratoiminnan kilpailupainotteisuus ja toiminnan suuntaaminen aktiivisiin liikkujiin. Hankkeen tavoitteena oli lisätä nuorten liikuntaa sekä omatoimisesti että urheiluseuroissa ja kannustaa nuoria osallistumaan myös muuhun urheiluseuratoimintaan ja luoda heille vaikuttamismahdollisuuksia. (NS Toimintakertomus 2003, 13; Lehtonen 2007a, 5-6. 16.) Osa Nuorten Harrasteliikuntahanketta oli harrastemanageritoiminta, jolla tarkoitetaan yhdessä tai useammassa seurassa toimivaa aikuista, joka omalla toiminnallaan tukee ja edistää nuorten harrastemahdollisuuksia (Lehtonen 2007a, 23-27). 15–20-vuotiaille urheiluseuroissa oleville nuorille suunnatun ”Mä oon täällä!” -koulutuksen avulla haluttiin helpottaa nuorten toimintamahdollisuuksia seuroissa ja innostaa heitä osallistumaan erilaisiin tehtäviin (Lehtonen 2007a, 42-45).

Kilpailutoiminnan suositukset

Nuori Suomi julkaisi vuonna 2004 yhdessä Suomen Olympiakomitean kanssa lasten ja nuorten kilpailutoiminnan suositukset, jotka perustuivat lasten ja nuorten urheilun eettisiin linjauksiin. Suositusten lähtökohtana oli mahdollistaa kaikille lapsille ja nuorille yhdenvertainen oikeus kokea kilpailemisen riemu ja kilpailun mukanaan tuoma jännitys. Suosituksilla myös linjattiin, minkälainen kilpailutoiminta sopii eri ikäryhmille ja muistutettiin, ettei lapsi ole aikuinen pienoiskoossa. Suosituksilla kannustettiin lajiliittoja tarkastelemaan omia kilpailujärjestelmiään ja tarvittaessa kehittämään niitä. (NS Toimintakertomus 2004, 8; Japisson & Lilja 2004, 6.)

Lasten ja nuorten kilpailutoiminnan kehittämiseksi järjestettiin lokakuussa 2006 KilpaILO -viestintäkampanja. Kampanjalla haluttiin herättää aikuiset ajattelemaan kannustajan rooliaan lasten kilpaurheilussa ja samalla nostaa esille Nuoren Suomen kannanottoja lasten kilpaurheilusta. Kampanjaa vietitiin eteenpäin ”Huutaja”-tietoiskuin, joita esitettiin sekä mainoksina televisiossa että lähetettiin haasteviestinä sinettiseuroille ja edelleen lasten vanhemmille. (NS Toimintakertomus 2006, 8-9.)

Kiitosta urheiluseuratoimijoille

Vuonna 1997 käynnistettiin Pro Nuori Suomi -kannustejärjestelmä, jonka tarkoituksena oli kerran vuodessa kiittää seuratyöntekijöitä heidän tekemästään arvokkaasta työstä. Kiittämisen välineenä oli diplomin sisällä oleva taideteos sekä Pro Nuori Suomi -pinssi. Taideteoksen suunnitteli vuosina 1997–2006 Nuoren Suomen valitsema taiteilija. Pro Nuoren Suomen yhteistyökumppanina on alusta asti ollut Oy Veikkaus Ab. (NS Toimintakertomukset 1997–2006, urheiluseura.)

6.4 Alle kouluikäisten liikunta

Nuoren Suomen yhteiskunnallisen roolin kasvu näkyy myös alle kouluikäisten liikunnan parissa. Tälläkin osa-alueella Nuori Suomi järjesti erilaisia liikuntakampanjoita, koulutti ohjaajia sekä laati erilaisia ohjeita ja suosituksia.

Varhaiskasvattajien koulutus ja osaamisen vahvistaminen

Nuori Suomi järjesti yhteistyössä aluejärjestöjen kanssa lasten liikunnan täydennyskoulutuksia päivähoidon työntekijöille. Varhaiskasvattajien osaamista lisättiin myös vuosina 2003–2006 järjestetyillä Lasten Liikuttajat

-risteilyillä. (NS Toimintakertomukset 1998-2006, päivähoiton liikunta.) Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksia käsittelevä seminaarisarja sekä niiden jalkauttamiseksi vuonna 2006 julkaistu koulutusmateriaali (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset) tukivat hyvin toisiaan. (NS Toimintakertomus 2006 18.) Seminaarien kautta tehostuneella markkinoinnilla ja aluejärjestöjen resurssien avulla päästiin koulutusennätykseen (Haastattelu 2; 3.12.2007).

Liikuntaleikkikoulu

Nuoren Suomen ja SNLL:n yhteinen tuote Liikuntaleikkikoulu siirtyi vuoden 2002 alusta pelkästään Nuoren Suomen omistukseen (NS Toimintakertomus 2002, 9). Liikuntaleikkikoulun lasten materiaalit uudistuivat vuoden 2003 aikana tehtäväkorteista kotitehtävävihkoiksi, ohjaajakoulutuksen ikärajaa laskettiin 18-vuoteen ja koulutuksen sisältö uudistui kaksiosaisesta koulutuksesta yhden viikonlopun mittaiseksi. Urheiluseuroissa toimineen liikuntaleikkikoulun kehittäminen osaksi myös päivähoiton liikuntakasvatusta aloitettiin vuonna 2004. Pilottipäiväkotien työntekijät osallistuivat Liikuntaleikkikoulun ohjaajakoulutukseen ja testasivat sisällön soveltuvuutta päiväkoteihin. (NS Toimintakertomus 2004, 18.) Ohjaajia koulutettiin 30 kurssilla, joiden osallistujista n. 65 % oli päivähoiton työntekijöitä.

Vuonna 2004 käynnistettiin Liikuntaleikkikoulun koulutustoiminnan toteuttamisen yhteistyö yhdessä liikunnan aluejärjestöjen kanssa (NS Toimintakertomus 2004, 10.) ja seuraavana vuonna ohjaajakoulutukset toteutettiin jo kokonaan aluejärjestöjen toimesta. Koulutusten painopiste oli päivähoiton ohjaajien kouluttamisessa. (NS Toimintakertomus 2005, 11.)

Varpaat Vauhtiin

Kahden viikon mittainen ”Varpaat Vauhtiin” -kampanja aloitettiin n. 800 päiväkodissa vuonna 2003 ja vuonna 2006 mukaan kutsuttiin kaikki Suomen päiväkodit, perhepäivähoitajat ja leikkipuistot. Kampanjassa liikutettiin lapsia Vauhtivarvas-hahmon liikuntatehtävien, tarinoiden ja lorujen avulla sekä kiinnitettiin vanhempien huomio liikunnan ja ravinnon perusviesteihin. (NS Toimintakertomukset 2003, 18; 2005 16-17.) Vuoden 2006 kampanjan yhteydessä varhaiskasvattajien käyttöön avattiin nettipohjainen ”Suunnittelen liikuntaa” -palvelu, jossa oli laaja-aineisto alle kouluikäisiä varten. Mukaan saatiin lähes 90 000 lasta, 16 000 kasvattajaa ja 1900 tahoja. (NS Toimintakertomus 2006, 17.)

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset

Selvitysten mukaan yhä useamman alle kouluikäisen lapsen aika kuluu ulkoleikkien sijasta tietokoneen ja videoiden ääressä. Lapsista on tullut entistä passiivisempia liikkujia, minkä johdosta jopa lasten normaali fyysinen kasvu ja kehitys on vaarantunut. Näistä syistä johtuen Nuoren Suomen kokoama varhaiskasvatuksen liikunnan asiantuntijaryhmä laati yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kanssa valtakunnalliset varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset, 7), jotka lähetettiin sosiaali- ja terveysministeriön toimesta kaikkiin Suomen päiväkoteihin.

Keväällä 2006 järjestettiin varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksia käsittelevä seminaarisarja 20 paikkakunnalla yhteistyössä läänien, sosiaalialan osaamiskeskusten ja liikunnan aluejärjestöjen kanssa. Seminaareilla haluttiin viedä suositukset alue- ja paikallistasolle sekä nostaa pienten lasten liikunta julkiseen keskusteluun. (NS Toimintakertomus 2006, 17.)

6.5 Koululaisten päivittäisen liikunnan edistäminen

2000-luvun merkittävin uusi toiminta-alue olivat koulut. Vaikka Nuori Suomi oli aloitellut liikuntatoiminnan kehittämistä kouluissa jo 1990-luvun alkupuolella, varsinaisesti toiminta kouluissa käynnistyi osana ”Lapsella on oikeus liikkua” -hanketta vuonna 1998. 2000-luvun aikana Nuori Suomi toteutti kouluissa useita erilaisia liikuntaa lisääviä kampanjoita.

Iltapäivätoiminnan paikallistuki

Iltapäivätoiminnan tukeminen alkoi vuonna 1998 325 000 markan (n. 66 100 €)¹ suuruisella Tapiolan Nuori Suomi -kannusteella. Heti seuraavana vuonna tuki muuttui lasten ja nuorten liikuntaohjelman myötä iltapäivätoiminnan paikallistueksi ja sitä jakoivat yhdessä Nuori Suomi, opetusministeriön kulttuuripolitiikan osaston liikuntayksikkö, Silja Line ja Tapiola-yhtiöt. Paikallistukea jaettiin n. 3 miljoonaa markkaa (601 400€) ala-asteikäisten, erityisesti 7-9-vuotiaiden, lasten liikunnallisten iltapäiväkerhojen toteuttamiseen. Iltapäivätoiminnan tuki riippui hankkeen koosta, toiminnan laajuudesta sekä laadusta. (NS Toimintakertomus 2000, 20.) Vuoden 1999 syksyn ja kevään hauissa tukea hakivat mm. kunnat, koulut, vanhempainyhdistykset, urheiluseurat ja MLL:n paikallisosastot (NS Toimintakertomus 1999, 8).

Vuonna 2001 Liikkuvan iltapäivätoiminnan paikallistuki koostui ensimmäistä kertaa ainoastaan opetusministeriön kulttuuripolitiikan osaston liikuntayksikön avustuksesta. Valtionavustuksen jakaminen oli mutkistunut ja sen jakajiksi tulivat lääninhallitukset. (NS Toimintakertomus 2001, 11.) Silja Line jakoi jo vuosina 1999 ja 2000 valtionavun yhteydessä miljoona markkaa (n. 181 300€) ala-asteikäisten liikunnalliseen iltapäivätoimintaan ja vuonna

¹ tutkimuksessa suluissa esitettävät summat ovat vuoden 2009 euroina.

2001 se muuttui erilliseksi Silja - Tapiola -kannusteeksi. Vuonna 2002 tuen nimeksi tuli Siljan Liikkuva Iltapäivä -kannuste. Yritystuen tarkoituksena oli kiittää ja kannustaa hyvästä työstä ja nostaa esiin esimerkkejä hankkeista ja siten edistää suomalaista iltapäivätoimintaa. Yritystukea jaettiin isompina summina harvemmillä hankkeilla, joista kehitettiin verkosto ja hyviä toimintamalleja voitiin kehittää edelleen. (Tiedonanto 1. 21.11.2007.)

Vuoden 2004 valtionosuusuudistuksen myötä Liikkuvan iltapäivätoiminnan paikallistuki 1-2-luokkalaisten loppui. Tilalle tuli uusi liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittämisavustus, joka kohdistui 3-9-luokkalaisten liikunnalliseen iltapäivätoimintaan. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman osana toteutettavan tuen avulla oli tarkoitus löytää uusia toimintamalleja välittömästi koulupäivän jälkeen tapahtuvan liikuntatoiminnan toteuttamiseen. Kehittämistuki oli tarkoitettu ensisijaisesti kuntien ja liikunnallista iltapäivätoimintaa järjestävien rekisteröityjen yhdistysten yhteishankkeisiin. Nuori Suomi osallistui yhteistyössä opetusministeriön, lääninhallitusten ja alueiden kanssa kehittämisavustusten kriteerien kehittämiseen. Avustusten jakamisesta vastasivat lääninhallitukset. (NS Toimintakertomus 2004, 16.)

Liikkuva iltapäivä -hanke

Vuosituhanen vaihdetta lähestyttäessä lasten yksinäiset iltapäivät nousivat esiin yhteiskunnallisessa keskustelussa ja Nuori Suomi sai mahdollisuuden laittaa jo vuonna 1996 aloitetut suunnitelmansa täytäntöön käynnistämällä vuonna 1998 toisena ”Lapsella on oikeus liikkua” -hankkeen päävalintana ”Liikkuva iltapäivä” -hankkeen. Hankkeen aloittamiseen vaikutti myös Nuoren Suomen toiminnan painottuminen ala-asteikäisiin lapsiin, liikunnan lisääminen iltapäivätoiminnan avulla sekä uusien yhteistyötahojen ja verkottumisen tarve. Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli ala-asteikäisten 6-12-vuotiaiden lasten yksinäisten iltapäivien vähentäminen ja päivittäisen

liikkumisen lisääminen. (NS Toimintakertomus 1998, 6.) Erityistä hankkeessa oli valinta tukea kaikkien toimijoiden iltapäivätoiminnan järjestämistä, jolloin liikunta saatiin osaksi jokaisen iltapäiväkerhon toimintaa. Nuoressa Suomessa uskottiin vahvasti siihen, että liikunta oli mahdollista saada pysyväksi osaksi iltapäivätoimintaa vasta, kun rakenteet ovat kunnossa. Tämän vuoksi Nuori Suomi keskittyi mallintamaan iltapäivätoimintaa kokonaisvaltaisesti sekä tukemaan toiminnan rakenteiden kehittymistä ja pysyvyyttä. (Tiedonanto 1; 21.11.2007.) Pysyvien toimintarakenteiden luomisen kannalta merkittävää oli 19.12.2004 eduskunnassa hyväksytty laki koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta (NS Toimintakertomus 2004, 15).

Liikuntaseikkailu maapallon ympäri

”Liikuntaseikkailu maapallon ympäri” -kampanjaa on järjestetty vuosittain maaliskuusta 2001 lähtien (NS Toimintakertomus 2000, 22-23) ja sen avulla on lisätty koululaisten päivittäistä liikkumista, nostettu lasten vähenevää liikkumista valtakunnalliseksi puheenaiheeksi sekä lisätty aikuisten tietotasoa lasten päivittäisen liikunnan merkityksestä. Lisäksi vuosina 2002 ja 2003 korostettiin arkiliikunnan merkitystä (NS Toimintakertomus 2002, 14-15) ja vuoden 2006 seikkailussa vauhditettiin välituntiliikkumista järjestämällä ME-välkkä -tapahtuma, jossa yhtä aikaa liikkui ympäri Suomea 104 800 koululaista (NS Toimintakertomus 2006, 13-14).

Liikuntaseikkailun pituus oli kolme viikkoa, joiden aikana koululaisia aktivoitiin päivittäiseen liikuntaan keräämällä rasteja liikuntakorttiin (NS Toimintakertomus 2002, 14-15). Luokan rastit laskettiin yhteen, muutettiin kilometreiksi ja mielikuvamatka ympäri Eurooppaa, ja vuodesta 2005 myös Aasiaa, saattoi alkaa (NS Toimintakertomus 2005, 12-13). Liikuntaseikkailun internetsivuilla oli seikkailun aikana matkaamiseen liittyvien tehtävien ohella

myös ajankohtaisia uutisia ja siellä tarjottiin ideoita sekä tietoa niin lapsille, vanhemmille kuin opettajillekin (NS Toimintakertomus 2001, 18).

Liikuntaseikkailun oheistoimintana koululaisille on toteutettu TV-mainoskisa, kilpailu valtakunnan vetävimmän räpin kehittämiseksi, ”Ihan Pihalla” -suunnittelukilpailu sekä Välkkävinkki-kisa (NS Toimintakertomukset 2001-2004). Lisäksi koululuokilla oli mahdollisuus kerätä rahaa myymällä Vikke-vetoketjupinssejä vuosina 2001–2003, yhteistyössä SLU:n kanssa tehtyjä seikkailuarpoja vuosina 2004 ja 2005 sekä Vikke-pehmoavaimenperiä vuonna 2006 (NS Toimintakertomukset 2001, 18; 2001-2006).

Koululaiset liikkeelle -hanke

Nuori Suomi ja valtion liikuntaneuvoston liikuntapoliittinen jaosto asettivat keväällä 2005 yhteiseksi tavoitteekseen koululaisten liikunnan edistämisen ja saman vuoden joulukuussa Antti Kalliomäen tapaamisen seurauksena liikunta otettiin mukaan kouluhyvinvoinnin toimenpidekokonaisuuteen (Koululaiset liikkeelle -hanke). Huhtikuussa 2006 Koululaiset Liikkeelle -hanke aloitettiin valtakunnallisessa seminaarissa, jossa oli mukana osanottajia valtionhallinnosta, lääneistä, kouluista ja kunnista. Seminaarin perusteella tehty kehityssuunnitelma saatiin valmiiksi vuoden 2006 lopulla (NS Toimintakertomus 2006, 12). Virallisesti hanke käynnistettiin 29.1.2007. Hankkeen avulla haluttiin varmistaa koululaisille vähintään tunti koululaisten hyvinvointia monipuolisesti tukevaa liikuntaa päivässä. Hankkeelle saatiin tukea sekä opetusministeriön kouluhyvinvoinnin toimenpidekokonaisuudesta että Lasten ja nuorten liikuntaohjelmasta. (Nuori Suomi ry 2008; NS Toimintakertomus 2006, 12.)

Koululaiset liikkeelle -hankkeessa keskeisinä toimintakeinoina oli liikkumisen päivittäisten toimintamallien levittäminen ja liikuntakerhotoiminnan lisääminen sekä koululaisten aktivoiminen

kampanjoiden, kisojen ja tapahtumien avulla. Niin koulut, vanhemmat kuin kuntien päättäjätkin kutsuttiin mukaan parantamaan liikuntamahdollisuuksia kouluissa. Hankkeella haluttiin lisätä fyysistä aktiivisuutta ja edistää lasten liikkumisen määrää ja laatua kaikessa kouluun liittyvässä toiminnassa. Koulupäivissä tulisi olla niin opettajajohtoisia kuin omaehtoisiaakin liikuntatuokioita ja paljon harrastamisen mahdollisuuksia ja paikkoja. Tavoitteena oli myös vaikuttaa liikkumisen olosuhteisiin kouluissa tekemällä pihoista parempia liikuntapaikkoja. (NS 2008; Karvinen ym. 2006, 21.)

6.6 Liikkumisolosuhteet ja kansainvälinen yhteistyö

Lasten ja nuorten päivittäinen liikunta edellyttää monipuolisia ja liikkumaan innostavia lähiliikuntapaikkoja. Niinpä Nuori Suomi aloitti lasten liikunnan olosuhdetyön vuonna 1998, osana ”Lapsella on oikeus liikkua” -hanketta. Olosuhdetyön ensimmäisenä vaiheena oli neljä vuotta kestävä Lapsi ja liikuntapaikka -kehittämisen- ja tutkimushankkeen käynnistäminen opetusministeriön tuella syksyllä 1998. Tutkimus- ja kehittämishankkeeseen kuului erilaisten kokeiluhankkeiden käynnistäminen sekä olemassa olevan tutkimuksen kartoittaminen ja uuden tutkimustiedon tuottaminen lasten ja nuorten lähiliikuntapaikoista. Lapsi ja liikuntapaikka -hanke päättyi vuonna 2002 ja sen loppuraporttina julkaistiin Lasten liikuntapaikkojen suunnittelu -opaskirja osana opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu-sarjaa. (NS Toimintakertomukset 1998–2002, liikunnan olosuhteet.)

Merkittävä osa Nuoren Suomen lasten liikunnan olosuhdepaikkatyötä on ollut erilaisten hankkeiden asiantuntijaroolissa toimiminen. Nuori Suomi teki yhteistyötä läänien kanssa järjestämällä erilaisia lähiliikuntapaikkarakentamista käsitteleviä seminaari- ja koulutustilaisuuksia. Vuonna 2002 avattiin yhteistyössä opetusministeriön kanssa lähiliikuntapaikkojen www-tietopankki, jonka sisällön ylläpidon ja kehittämisen vastuu oli Nuorella Suomella. Tietopankki oli kaikille avoin ja

sen tarkoituksena oli tiedottaa lähiliikuntapaikkarakentamisesta valtakunnallisesti. Tietopankissa oli hanke-esimerkkejä, tukimateriaalia suunnitteluun, lähiliikuntapaikkojen kalusteideoita ja tietoa valtionavustuksesta. (NS Toimintakertomus 2002, 12–13.)

Vuosien 2003–2006 aikana Nuori Suomi selvitti koulupihojen kuntoa ja vauhditti niiden parantamista ja osallistui lähiliikuntapaikkojen vaikutusten arviointiin tähtäävään tutkimuskokonaisuuteen sekä Koulupihat lähiliikuntapaikkoina -oppaan kokoamiseen (NS Toimintakertomukset 2003, 18–19; 2004, 20-21; 2005, 22-23). Olosuhdetyössään Nuori Suomi osallistui liikuntaolosuhteita käsitteleviin ryhmiin, kuten valtion liikuntaneuvoston rakentamisjaostoon sekä liikuntajärjestöjen ja opetusministeriön liikuntapaikkarakentamisen yhteistyöryhmään (NS Toimintakertomukset 1998–2006, liikunnan olosuhteet).

Nuoren Suomen edustajat osallistuivat erilaisiin kansainvälisiin lasten liikuntaa käsitteleviin seminaareihin, tekivät tutustumismatkoja muihin maihin sekä toimivat vierailevien valtuuskuntien isäntänä. Pohjoismaisen yhteistyön osalta Nuori Suomi oli mukana pohjoismaiden nuorisoliikuntaa kehittävien järjestöjen yhteistyössä, jonka tiimoilta järjestettiin nuorisourheilukonferensseja, nuorisovastaavien kokouksia ja seminaareja. (NS Toimintakertomukset 1998–2006, kansainvälinen yhteistyö.)

Vuosien 1998–2001 aikana Nuori Suomi oli edustettuna ENGSO:n (European Non Governmental Sport Organisation) Youth in European Sports työryhmässä, joka teki vuonna 1998 lasten ja nuorten urheilun suositukset Euroopan tasolla ja edisti niiden toteutumista jäsenmaissa. ENGSO:n yleiskokouksessa vuonna 2003 perustettiin ENGSO Youth, joka koostuu joka toinen vuosi järjestettävästä nuorten yleiskokouksesta ja sen valitsemasta nuorisokomiteasta. Nuorisotoiminnan tavoitteina oli kehittää nuorten osallistumismahdollisuuksia päätöksentekoon eurooppalaisissa

urheiluliikkeissä, eurooppalaisia nuorisourheilun suuntaviivoja sekä urheilun vaikuttavuutta Euroopan nuorisopolitiikan kysymyksissä. (NS Toimintakertomukset 1998–2006, kansainvälinen yhteistyö.)

6.7 Viestiä liikunnasta yhteistyön avulla

2000-lukua lähestyttäessä Nuori Suomi linjasi yhdeksi keskeisimmistä tehtävistään vaikuttamisen lasten parissa toimiviin aikuisiin viestintään kautta. Lasten päivittäinen liikunta haluttiin nostaa valtakunnalliseksi puheenaiheeksi ja tätä tavoitetta edistämään käytettiin tehokkaasti viestintää. Nuoren Suomen ja sen yhteistyökumppanien toteuttamissa valtakunnallisissa lasten päivittäistä liikuntaa edistävässä kampanjoissa huomioitiin myös lasten vanhemmat ja vietiin koteihin viestiä lasten liikunnan tärkeydestä. Kampanjoista ja muusta Nuoren Suomen toiminnasta kirjoitettiin sanomalehdissä ja internetissä sekä kerrottiin televisiossa ja radiossa. Nuoren Suomen omilla internetsivuilla tarjottiin tietoa lasten liikunnasta monin eri tavoin, tiedotettiin meneillään olevista kampanjoista ja kerrottiin Nuoreen Suomeen liittyvistä asioista. Klubilainen-lehden seuraajana ilmestynyt Liikkuva lapsi -lehti vei tietoa kaikille lasten ja nuorten liikunnan parissa toimiville Nuori Suomi -klubilaisille. (NS Toimintakertomukset 1998–2006, viestintä.)

Nuori Suomi jatkoi pitkiä yhteistyökumppanuuksiaan Silja Linen ja v. 1998 mukaan tulleen Keskon kanssa. Soneran kanssa pääyhteistyökumppanuus päättyi vuonna 2003 ja tilalle tuli Veikkaus. Pääyhteistyökumppanit profiloituivat varsin selkeästi eri toimintojen alueille. Veikkaus -yhteistyö keskittyi urheiluseurasektorille ja se oli mukana mahdollistamassa sekä Operaatio Pelisääntöjen että Pro Nuori Suomi -kannustejärjestelmän toteuttamista. Silja Linen yhteistyö keskittyi laivoilla tapahtuvaan urheilumatkustukseen, liikunnallisen iltapäivätoiminnan tukemiseen vuosittaisella kannusteella sekä järjestämällä risteilyillä oleville lapsille liikunnallista Silja Spurt -ohjelmaa. Keskon kanssa yhteistyön tavoitteena oli

edistää ”Suomi – Liikkuvan Lapsen Maa” -unelman toteutumista erilaisin toiminnallisoin kampanjoin esimerkkeinä Liikuntaseikkailu maapallon ympäri ja Varpaat Vauhtiin! (NS Toimintakertomukset 1998–2006, markkinointi ja varainhankinta.)

Uuden hankkeen kautta Nuoren Suomen yhteistyö läänien, kuntien, koulujen sekä nuoriso- ja muiden järjestöjen kanssa lisääntyi. Opetusministeriön rooli yhteistyötahona korostui paikallistukihankkeen myötä. Merkittävän osan yhteistyöstään Nuori Suomi toteutti edelleen lajiliittojen kanssa, nuorisovastaavat kokoontuivat lähes kuukausittain, minkä lisäksi lajiliitoille järjestettiin erilaisia seminaareja ja tapaamisia. SLU:n aluejärjestöjen kanssa Nuori Suomi teki yhteistyötä erityisesti päivähoiton ja liikuntaleikkikoulun koulutuksissa. Lisäksi aluejärjestöillä oli iso rooli Löydä Liikunta -kerhojen kehittämisessä. (NS Toimintakertomukset 1987–2006.)

7 OHJELMASTA VALTAKUNNALLISEKSI VAIKUTTAJAKSI

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää, miten Nuori Suomi ry on vastannut suomalaisessa yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurissa tapahtuneisiin muutoksiin. Alaongelmina perehdyin siihen, mitkä seikat vaikuttivat Nuori Suomi -ohjelman käynnistämiseen, mitä kausia/vaiheita Nuoren Suomen toiminnassa on ollut ja millaiseksi muodostuivat Nuoren Suomen toiminnan keskeiset muodot ja sisällöt. Edellisissä luvuissa tarkastelin Nuori Suomi -ohjelman käynnistymistä ja sen toiminnan kehittymistä 1980-luvulta 2000-luvulle sekä toiminnan sisältöjen muuttumista. Tässä luvussa kokoan yhteen tutkimukseni keskeiset tulokset ja tuon esiin olennaisimmat johtopäätökset.

7.1 Toiminnan aloittamisen taustat

Lasten ja nuorten parissa toimiva järjestö on aina tiiviissä yhteydessä yhteiskuntaan myös yleisemmin. Ilmanen, Itkonen, Matilainen ja Rautio (2008, 9) toteavat, että kansalaisten parissa toimivan järjestön tulee ottaa huomioon yleinen yhteiskunnallinen todellisuus. Järjestön tekemien valintojen ja ratkaisujen voi nähdä heijastelevan yhteiskunnallista tilannetta. Syyn Nuori Suomi -ohjelman aloittamiselle ja myöhemmin ry:n perustamiselle voidaan olettaa löytyvän yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurissa tapahtuneista muutoksista.

1980-luvulla Suomessa elettiin hyvinvointivaltion kukoistuskautta. Julkisella sektorilla oli runsaasti varoja toimintojen kehittämiseen, ja lisääntyneen vapaa-ajan kautta ihmiset alkoivat harrastaa liikuntaa yhä enemmän. Liikunnan yhteiskunnallinen merkitys kasvoi ja ensimmäinen liikuntalaki astui voimaan vuoden 1980 alusta. Liikuntalain keskeisimpiä tavoitteita oli saattaa urheiluseurat valtionavustuksen piiriin, kuten oli tapahtunut

nuorisojärjestöille jo 1980-luvun vaihteessa. (Vasara 2004, 280–284.) SVUL:ssa alettiin varautua lasten ja nuorten liikunnan merkityksen korostumiseen, käynnistämällä uusi lasten ja nuorten urheiluohjelma vuonna 1987.

Jälkmodernissa yhteiskunnassa ihmisten yksilölliset valinnat korostuivat ja liikuntakulttuuri alkoi muuttua aiempaa eriytyneemmäksi (Itkonen 2000, 23–24). SVUL:n Nuori Suomi -ohjelma huomioi toiminnassaan alusta lähtien lasten ja nuorten erilaiset tarpeet ja toiveet liikunnan harrastamiselle. Yksilöllistymisen mukanaan tuomat uudet haasteet ja mahdollisuudet tulevat hyvin esiin lauseessa ”Jokainen on tähti”, joka oli yksi Nuoren Suomen alkuaikojen tunnuksista.

Suomalainen hyvinvointivaltio kriisiytyi 1990-luvun laman seurauksena. Heiskalan (2006) mukaan kriisiytyminen oli yhteiskunnallisen toimintamallin murroksen liikkeelle saava tekijä, ja kriisi jätti jälkeensä kaaoksen. Kaaoksesta selviytymisen edellytyksenä on kriisiytyneen mallin korvaaminen uudella. Tämä edellyttää joko uuden mallin keksimistä tai korvaavan mallin löytymistä. (Heiskala 2006, 14.) Nuori Suomi -ohjelman aloittamista voi Heiskalan ajatuksiin tukeutuen pitää uutena lasten ja nuorten urheilun mallina, joka keksittiin vanhan kriisiytyneen mallin tilalle. Dopingtapausten ja ikäkausimestaruuskilpailujen katsottiin ajaneen urheilun kriisiytyneeseen tilaan, joka toimi liikuntakulttuurin murroksen liikkeelle saavana tekijänä.

7.2 Toimintakaudet ja toiminnan sisällöt

Olen jakanut Nuoren Suomen toiminnan kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe alkaa vuodesta 1987 ja päättyy vuoteen 1993. Ajanjakson perustana toimii kaksi tekijää. Ensimmäisenä on ohjelmamuotoisen toiminnan alkaminen ja päättyminen. Toisena tekijänä on toiminnan sisältö. Ensimmäisen reilun kuuden toimintavuoden aikana Nuori Suomi toimi

pääasiallisesti urheiluseuroissa ja tuotti erilaista materiaalia niiden tarpeisiin. Joitakin pieniä avauksia päiväkotien suuntaan tehtiin, mutta toiminnan pääpaino oli urheiluseuratoiminnan kehittämisessä.

Toinen vaihe kesti vuodesta 1993 vuoteen 1998. Ajanjaksolla Nuori Suomi vakiinnutti toimintaansa yhdistysmuotoisena, saavutti SLU:n jäsenyyden, valtionapukelpoisuuden sekä aseman lasten ja nuorten liikunnan toimialajärjestönä. Valintaa lasten ja nuorten liikunnan toimialajärjestyksi voidaan pitää toisaalta yllätyksenä, toisaalta lähes itsestäänselvytenä. Liikuntakulttuurissa ja liikunnan järjestökentässä tapahtuneet muutokset antoivat uusille toimijoille mahdollisuuden keskeisemmän aseman saavuttamiseen. Heikkala (1998, 2000) kuvaa tilannetta vallan tyhjiönä, jossa vapautuneesta tilasta on kamppailemassa yhä enemmän toimijoita. (Heikkala 1998, 139–144; Heikkala 2000, 121–124.) Nuori Suomi oli ainoa valtakunnallinen pelkästään lasten ja nuorten liikuntaan keskittynyt järjestö, joten sillä oli hyvät edellytykset ryhtyä hoitamaan lasten ja nuorten liikunnan toimialaa.

Kolmas vaihe alkoi vuonna 1998 samanaikaisesti ”Lapsella on oikeus liikkua” -hankkeen käynnistämisen kanssa. Hanke liittyi läheisesti opetusministeriön rahoittamaan vuonna 1999 aloitettuun Lasten ja nuorten liikuntaohjelmaan ja sen ansiosta Nuoren Suomen kontaktit kuntiin, kouluihin ja nuorisojärjestöihin tiivistyivät (NS Toimintakertomukset 1998–1999, 25). Lasten ja nuorten liikuntaohjelman koordinaattorina Nuorella Suomella on valtakunnallinen asema lasten ja nuorten liikunnasta vastaavana tahona. Lisäksi Nuoresta Suomesta tuli ainoa liikunnan iltapäivätoiminnan valtakunnallinen toimija (NS Toimintakertomukset 1998–1999, 25). Nuori Suomi on omilla ratkaisuillaan onnistunut toimimaan julkisen vallan tavoitteiden suunnassa ja päässyt näin vaikuttamaan lasten ja nuorten liikunnan valtakunnalliseen päätöksentekoon.

Urheilun keskusjärjestöjen perinteinen yhteistyötaho olivat urheiluseurat. Nuori Suomi aloitti toimintansa urheiluseuroissa laajentaen toimintaansa vähitellen päiväkotien kautta kouluihin. Urheiluseurojen, päiväkotien ja koulujen liikunnan kehittämiseksi on valmisteltu erilaisia järjestelmiä ja järjestetty yhteistyökumppaneiden avulla lukuisia kampanjoita. 2000-luvulla Nuori Suomi pyrkii toimimaan kaikkien suomalaisten lasten liikuttajana. Taulukossa 1 esitetään Nuoren Suomen keskeisimmät toimintamuodot yhteistyötahojen mukaan jaoteltuina.

TAULUKKO 1. Nuoren Suomen toimintamuodot yhteistyötahojen mukaan jaoteltuna.

Urheiluseuratoiminta	Päiväkodit ja alle kouluikäisten liikunta	Koululaisten päivittäisen liikunnan edistäminen
Lajikohtainen tavoitejärjestelmä	Tosi Nuori Suomi	Koulu toimintakeskuksena
Sinettiseurat	Liikuntaleikkikoulu	Iltapäivätoiminnan paikallistuki
Ohjaaja- ja valmentajakoulutus	Varhaiskasvattajien koulutus ja osaamisen vahvistaminen	Liikkuva iltapäivä -hanke
Kilpailutoiminnan kehittäminen	Varpaat Vauhtiin	Liikuntaseikkailu maapallon ympäri
Kilpailutoiminnan suositukset	Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset	Koululaiset liikkeelle -hanke
Nuoret Urheiluseuratoimijoina		
Urheiluseuratoiminnan paikallistuki		
Lajiliittojen eettiset kehittämishankkeet		
Operaatio pelisäännöt		
Löydä Liikunta -kerhot		
Nuorten harrasteliikuntahanke		

Yhteistyötahojen muutokset viestivät yhteiskunnassa ja liikuntakulttuurista tapahtuneista muutoksista. Laman seurauksena syrjäytyminen uhkasi yhä useampia ihmisiä ja samalla myös liikuntaharrastukset erilaistuivat. Kaikilla

lapsilla ei ollut mahdollisuutta harrastaa liikuntaa urheiluseuroissa. Urheilussa perinteisesti vallinnut tasa-arvo oli häviämässä varakkuuden ja yhteiskunnallisen aseman ratkaistessa, kenellä on mahdollisuus harrastamiseen. (Aalto 2008, 228–229.) 2000-lukua lähestyessään Nuori Suomi halusi kiinnittää huomiota erityisesti lapsiin, jotka liikkuvat liian vähän ja joita uhkaa urheiluseuratoiminnasta syrjäytyminen.

7.3 Yhteiskunnallinen rooli

Nuoren Suomen toiminnassa nousee esiin jälkimodernille yhteiskunnalle tyypillisiä piirteitä, kuten valinta, eriytyminen ja individualismi. Alusta alkaen Nuori Suomi on pitänyt tärkeänä lasten ja nuorten kohtelemista yksilöinä. Samalla on korostettu myös valinnan mahdollisuutta lasten ja nuorten urheilussa. Kaikille lapsille on annettava mahdollisuus liikkua ja urheilla valitsemallaan tavallaan. Päätösvalta lasten liikunnasta on haluttu siirtää lapsille itselleen, pois aikuisilta. Tämä on ollut leimallista Nuoren Suomen toiminnalle koko kahdenkymmenen vuoden ajan ja sitä on korostettu erilaisten toimenpiteiden avulla.

Toisaalta Nuoren Suomen toiminnassa näkyy myös tietynlainen valintojen muuttuminen pakolliseksi. Esimerkiksi urheiluseuratoiminnassa mukana olevilla lapsilla on oikeastaan pakko valita, millä motiiveilla he liikuntaa harrastavat. Giddens (1996, 107–108) mainitseekin, että yhteiskunnallisen toiminnan alueita alkavat hallita päätökset, jotka monesti tehdään asiantuntijamielipiteeseen vedoten. Näin toimii myös Nuori Suomi. Se teettää runsaasti erilaisia selvityksiä, joissa tarkastellaan lasten ja nuorten liikuntaa. Selvitysten jälkeen aloitettavat uudet toimintamuodot perustellaan asiantuntijoiden lausuntoihin vedoten.

Yhteiskunnallisen muutoksen ja elämän pirstaloitumisen myötä 1990-luvun suomalaisessa liikuntakulttuurissa elettiin voimakasta projektien kasvun

aikaa. Vasara (2004) näkee projektien ilmentäneen halua saada lisää luotettavaa, tutkimukseen perustuvaa tietoa liikunnasta ja mahdollisuuksista kehittää liikuntakulttuuria osana yhteiskuntapolitiikkaa. (Vasara 2004, 358–361.) Nuoren Suomen toiminnassa on havaittavissa projektien lisääntyminen 1990-luvun loppua kohti mentäessä. 2000-luvun aikana Nuori Suomi on osallistunut yhä enemmän erilaisten liikuntakulttuurin tilaa tarkastelevien tutkimusten ja selvitysten tekemiseen.

Tutkimukseni antaa viitteitä niistä muutoksista, joita yhteiskunnassa on viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana tapahtunut. Nuoren Suomen toiminnassa ja asemassa tapahtuneet muutokset on verrattain helppo yhdistää yhteiskunnassa tapahtuneisiin muutoksiin. On kuitenkin vaikeaa todeta sitä, miten juuri tietyt muutokset yhteiskunnassa ovat muuttaneet Nuoren Suomen toimintaa. Tältä osin aineistollani ei ole mahdollista vastata täysin varmasti siihen, miten Nuori Suomi on reagoinut yhteiskunnan muutoksiin. Aineistoni perusteella onkin järkevämpää tarkastella, miten Nuoren Suomen yhteiskunnallinen asema ja rooli ovat muuttuneet reilun kahdenkymmenen vuoden aikana.

Nuoren Suomen roolin muuttuminen SVUL:n ohjelmasta nuorisourheilun toimialajärjestöksi ja edelleen varsin merkittäväksi yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi on tapahtunut melko nopeasti. Voidaan kuitenkin todeta, että saavuttaakseen asemansa valtakunnallisessa järjestelmässä Nuoren Suomen ei ole tarvinnut tehdä mitään mullistavaa, ainoastaan kehittää toimintaansa yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten ja julkisen vallan linjausten asettamissa suunnissa.

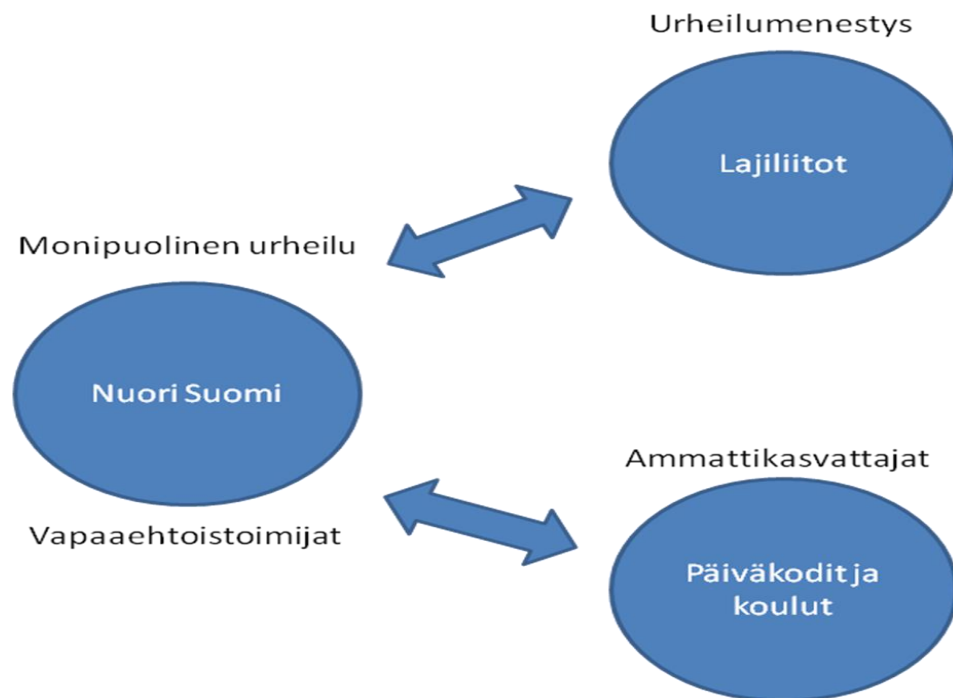
Nopean yhteiskunnallisen ja kulttuurisen muutoksen seurauksena ihmisten arvoja koskevat käsitykset muuttuvat nopeasti ja oikeaa ja hyvää koskettavat näkemykset poikkeavat toisistaan yhä enemmän. Urheilun maailmassa arvomuutokset ovat hyvin näkyvästi esillä (Kotkavirta 2004, 34). Pehmeiden

arvojen suosiminen loi mahdollisuuden entisestä poikkeavalle lähestymistavalle lasten ja nuorten urheiluun. Voidaan sanoa ajan olleen kaikin tavoin kypsä yksilön hyvinvointia korostavalle liikuntaharrastukselle. 2000-luvulla Nuoren Suomen toiminta ja toiminnan ympärillä käytävä keskustelu on oiva esimerkki arvojen ristiriidasta ja nopeasta vaihtelusta. Kotkavirran (2004, 50) mukaan urheilu ja sen arvomaailma eriytyvät ja muuttuvat osana yhteiskunnallista ja kulttuurista kehitystä. Lasten ja nuorten urheilun arvojen voidaan katsoa heijastelevan yhteiskunnan arvoja ja asenteita (Ilmanen ym. 2008, 13.) Nuori Suomi -ohjelman voi nähdä heijastelevan ajan arvoja ja ihanteita suomalaisessa liikuntakulttuurissa.

Nuoren Suomen yhteiskunnallisen roolin jatkuva vahvistuminen johtuu yhdistyksen oman toiminnan lisäksi liikuntapolitiikassa tehdyistä päätöksistä. Yhdistys pyrki hankkimaan lisää poliittista vaikuttavuutta puheenjohtajavalinnoilla. Vuodesta 1997 lähtien Nuoren Suomen puheenjohtajana on toiminut valtakunnallisesti tunnettu poliitikko. (NS Toimintakertomukset 1997–2006.) Vuonna 1998 säädetyin liikuntalain tarkoituksena oli edistää paitsi ”liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa” myös ”väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla” (Liikuntalaki 1998). Lakiin pohjautuen ei ollut vaikea ennustaa, että tulevaisuudessa valtionhallinto suuntaisi rahaa yhä enemmän juuri näihin tarkoituksiin. Liikuntalakihan vain kirjasi liikunnalle arvoperustan, jonka pohjalta esimerkiksi opetusministeriössä oli työskennelty jo pitkään ja jonka suunnassa toimintaa 2000-luvulla on edelleen kehitetty (Vasara 2004, 362, 404, 418).

1990-luvun laman aikana suomalaiset olivat yhteisesti huolissaan yhteiskunnan tulevaisuudesta ja pehmeille arvoille oli tilaa. Arvojen välinen jännite konkretisoitui menestykseen tähtäävän huippu-urheilun ja sosiaalis-kasvatuksellisesti painottuneen lasten ja nuorten liikunnan välillä. (Heikkala,

2000, 125.) Tilanne ei oikeastaan ole muuttunut Nuoren Suomen toiminnan alkuvaiheista 2000-luvulle tultaessa. Edelleen käydään keskustelua Nuoren Suomen suhteesta huippu-urheiluun. Kuvio 2 ilmentää Nuoren Suomen ja lajiliittojen toiminnan välillä esiintyvää arvojännitettä. Nuori Suomi ajaa omalla toiminnallaan monipuolisen ja kasvatuksellisen urheilun etuja, kun taas lajiliittojen nähdään toimivan ennen kaikkea menestykseen tähtäävän urheilun puolesta. Näiden kahden ajattelumallin välillä vallitsee edelleen suuria ristiriitoja. Osa urheiluväestä väittää Nuoren Suomen toiminnan tuhoavan suomalaisen huippu-urheilun, osa puhuu tiukasti Nuoren Suomen arvomaailman puolesta.

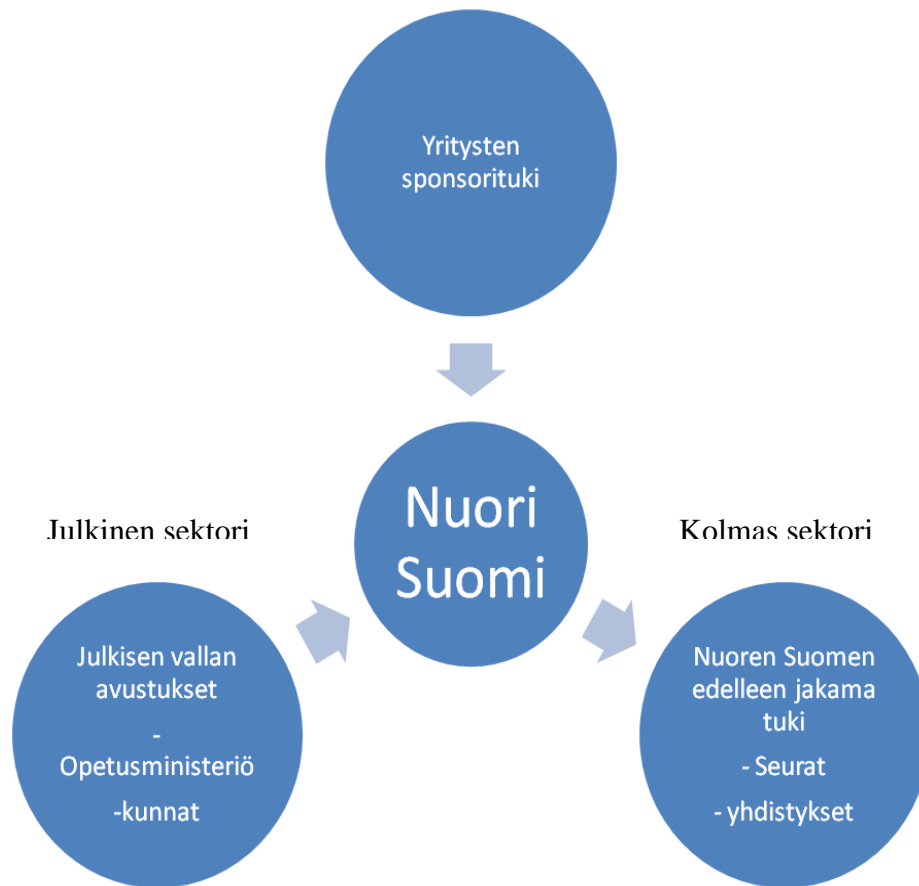

KUVIO 2: Nuoren Suomen toiminnan arvojännitteen ilmeneminen lajiliitoissa sekä päiväkodeissa ja kouluissa.

Kuvio 2 kuvaa myös toista Nuoreen Suomeen liittyvää arvojännitettä, joka tulee esiin päiväkodeissa ja kouluissa. Kysymyksessä on Heikkalan (2000, 125) mukaan liikuntakulttuurin laajeneminen liikuntaseurojen ulkopuolelle, uusiin toimintaympäristöihin. Siirtyminen perinteisestä toimintaympäristöistä

uusiin ei välttämättä suju kivuttomasti. Nuori Suomi pyrkii levittämään toimintaansa ympäristöihin, joissa lasten ja nuorten parissa toimivat kasvatuksen ammattilaiset. Ylhäältä annetut toimintamallit, varsinkin kun niiden antajana toimii Nuoren Suomen kaltainen liikuntajärjestö ja toiminnan toteutuksesta vastaavat usein vapaaehtoistoimijat, aiheuttavat todennäköisesti ristiriitoja koulujen ja päiväkotien liikuntatoiminnan toteuttamisessa. Esiin nousee myös kysymys eri tahojen roolista lasten ja nuorten liikuntakasvatuksessa ja liikuntatoiminnan toteuttamisessa.

Kolmas Heikkalan (2000, 126) esiin nostama arvojännite liittyy muutosten taustalla olevaan yleiseen yhteiskuntäkäsitykseen, jossa liberalisoitumisen ja markkina-ajattelun ainekset alkavat näkyä. Nuori Suomi sijoittuu liikuntakulttuurissa mielenkiintoiseen asemaan. Kuvio 3 esittää Nuoren Suomen aseman suhteessa yksityiseen, julkiseen ja kolmanteen sektoriin. Nuori Suomi toimii toisaalta yhteistyössä opetusministeriön kanssa lasten ja nuorten liikunnan koordinoijana ja erityisavustusten kautta myös rahoittajana ja osallistuu näin esimerkiksi lajiliittojen toimintaan. Toisaalta sen oma valtionapu riippuu saavutetuista tuloksista, jolloin sillä on myös paineita kehittää uusia hankkeita ja tukimuotoja seuroihin, kouluihin ja päiväkoteihin. Eri toimijat asettavat Nuorelle Suomelle erilaisia, toisistaan poikkeavia vaatimuksia. Heikkalan ja Kosken (2000, 108) mukaan järjestöjen toimintaympäristössä voikin nykypäivänä olla useita erilaisia toimijoita, joilla voi olla erilaisia toiveita ja vaatimuksia järjestön suuntaan.

KUVIO 3: Nuoren Suomen toimintaympäristö

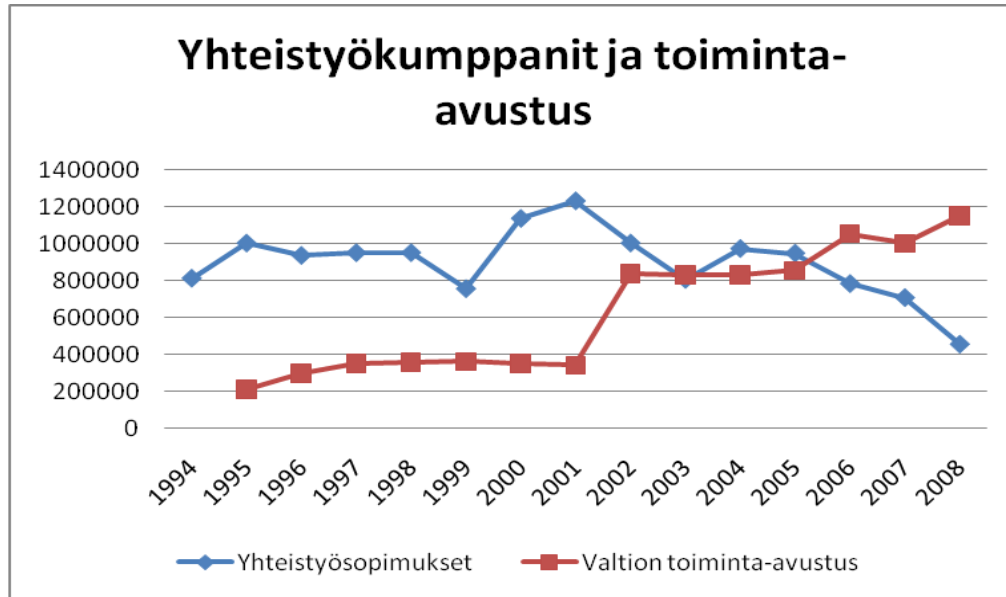
Yhteiskunnallisten muutosten seurauksena on avautunut uusia toimintatiloja uusille liikkeille. Uusien liikkeiden syntyä on selitetty muun muassa taloudessa ja työelämässä, valtiossa ja politiikassa sekä sosiaalisissa ja kulttuurisissa rakenteissa tapahtuneiden muutosten perusteella (Ilmonen 1998, 18–22). Uusien liikkeiden voidaan nähdä hyödyntävän aiempaa enemmän julkisuutta tavoitteidensa esille tuomisessa (Itkonen 2000, 17). Ilmonen (1998, 30) toteaa julkisuuden olevan uusien liikkeiden elinvoiman ehdoton edellytys.

Nuorta Suomea voi ainakin jossain määrin käsitellä uutena liikkeenä, vaikkei se täytä kaikkia Ilmosen (1998, 15–17) esittämiä sosiaalisen liikkeen tunnusmerkkejä. Perustamisestaan lähtien Nuori Suomi hyödynsi

merkittäväällä tavalla yhteistyökumppaneidensa taloudellista tukea ja hankki toiminnalleen julkisuutta erilaisten kampanjoiden kautta. Yrityksiltä saatua rahoitusta on käytetty takaamaan medianäkyvyys ja ihmisten tietoisuus toiminnasta. Näin on pyritty varmistamaan toiminnan jatkuminen.

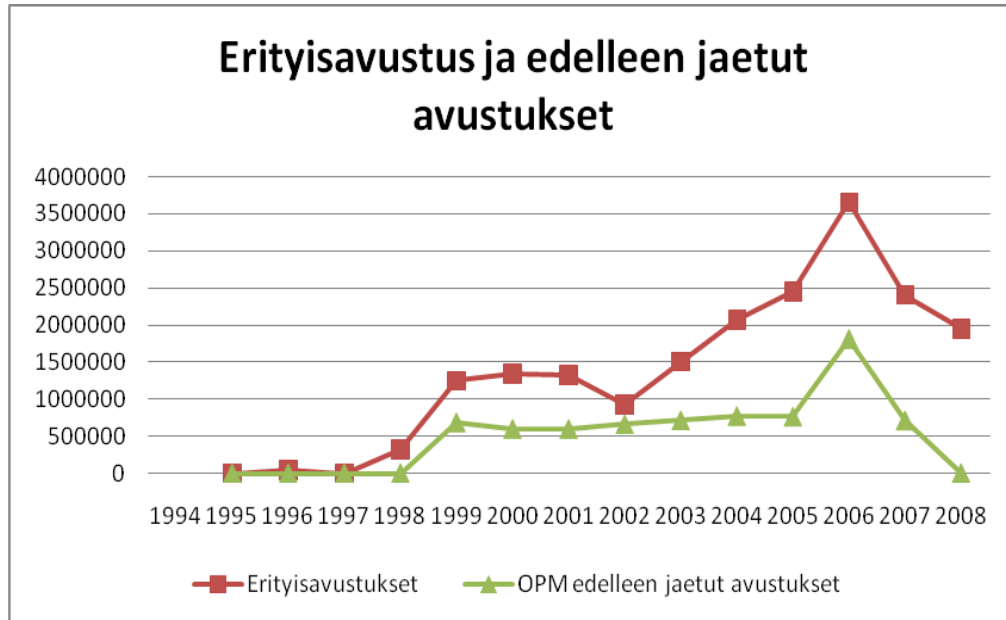
Urheilun taloudellinen tukeminen ei ole mikään uusi ilmiö. Itkosen, Ilmasen ja Matilaisen (2007) mukaan urheilulla on ollut omat rahoittajatahonsa niin kauan kuin urheilua on harjoitettu. Taloudellisen tukemisen muutokset voidaan kytkeä muihin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Yhteiskunnan eriytymisen myötä myös urheilun alueella on tapahtunut eriytymistä niin talouden, sosiaalisen kuin kulttuurinkin osa-alueilla. Urheilu, erityisesti huippu-urheilu, on kehittynyt tuotteeksi. (Itkonen ym. 2007, 9-15.)

Urheilun järjestökentän muutoksessa Nuori Suomi jäi hetkeksi täysin yritysten antamien resurssien varaan. SVUL ei pystynyt enää rahoittamaan Nuoren Suomen toimintaa ja ilman valtionapua toiminnan mahdollistaminen jäi yritysten vastuulle. (Haastattelu 1; 3.12.2007.) Kuviossa 3 esitetään yhteistyösopimuksista ja valtion toiminta-avustuksesta saatujen resurssien muutokset. Valtionapua Nuori Suomi on saanut pian yhdistyksen perustamisen jälkeen ja sen määrä on kasvanut melko tasaisesti vuoteen 2001 saakka. Vuonna 2002 Nuori Suomi saavutti pitkäaikaisen tavoitteensa ja valtion toiminta-avustus nousi tuntuvasti (NS Toimintakertomus 2002, 5).

KUVIO 3: Nuoren Suomen yhteistyösopimusten ja valtion toiminta-avustusten muutokset vuosina 1994-2008 (NS Toimintakertomukset 1994-2008).

Jos Nuoren Suomen yhteiskunnallista asemaa tarkastellaan valtionavustusten määrän perusteella, on todettava järjestln vaikutusvallan lisääntyneen 2000-luvun aikana selvästi. Erityisesti Nuoren Suomen edelleen jakamien opetusministeriön avustusten määrä on lisääntynyt merkittävästi. Kuviossa 4 esitetään valtiolta saatujen erityisavustusten ja niiden edelleen jakamisen muutokset ry:n alkuvuosista 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppuun. Toinen merkittävä piikki rahoituksessa ajoittuu vuoteen 2006, jolloin sekä erityisavustus että opetusministeriön edelleen jaetut avustukset lisääntyivät miljoonalla eurolla. Tämä lisäys kohdistui seuratoiminnan paikallistukihankkeisiin, joissa Nuorella Suomella on koordinaattorin ja rahanjakajan rooli.

KUVIO 4: Nuoren Suomen valtion erityisavustusten kehittyminen ja edelleen jaetut avustukset vuosina 1994–2008 (NS Toimintakertomukset 1994–2008).

Nuori Suomi on omalla toiminnallaan pyrkinyt viemään eteenpäin urheilun hyvän kertomusta ja tätä kautta houkutellut yrityksiä tukemaan sen toimintaa. Itkosen (1997, 206–215) mukaan urheilun hyvän kertomukseen voidaan yhdistää sellaisia sanoja kuin järjestys, kuri ja tahto, raittius, reippaus ja ryhti, ilo ja valo, sisu, kestävyys ja rohkeus. Erityisesti Nuori Suomi -ohjelman alkuaikoina kiinnittyminen urheilun hyvän kertomukseen ja esimerkiksi alkoholin käytön ehkäisemiseen tuli esille yhteistyössä Alko Oy:n kanssa ja erilaisten valistuslehtisten julkaisussa. Huippu-urheilun kamppaillessa erilaisten lieveilmiöiden parissa lasten ja nuorten liikunnan luulisi kiinnostavan sponsoreita enenevässä määrin. Nuori Suomi on onnistunut vakiinnuttamaan asemansa lasten ja nuorten liikunnan puolestapuhujana ja tämän seurauksena järjestön toimintaa tukevat yritykset saavat melko helposti näkyvyyttä varttuvan sukupolven hyvinvoinnista huolehtijoina ja kansanterveyden edistäjinä.

Perinteisesti lajiliitot ovat olleet kilpaurheiluun suuntautuneita. Valtion tulosohjauksen myötä lasten ja nuorten liikunnan edistäminen on noussut toiminnan keskiöön 50 prosenttisella osuudellaan valtionavusta. Nuori Suomi on osaltaan pyrkinyt kehittämään lajiliittojen toimintaa suuntaan, jossa kaikilla lapsilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet osallistua liikuntaan. Tulosohjaus on ajanut osan lajiliitoista ratkaisuihin, joissa ne voivat joutua tekemään kriteeristön edellyttämiä myönnytyksiä oman arvopohjansa suhteen (Heikkala 1998, 120–121). Käytännössä tämä tarkoittaa panostusta lasten ja nuorten liikuntaan huippu-urheilun kustannuksella.

Toisaalta esiin nousee kysymys seurojen ja lajiliittojen roolista nykypäivän suomalaisessa liikuntakulttuurissa. Onko niiden tarkoituksena olla urheiluseuroja ja urheilun lajiliittoja, joiden päätehtävänä on urheilullinen menestys vai tuleeko niiden huolehtia kaikkien suomalaisten liikuttamisesta? Samalla voidaan nostaa esiin kysymys huippu-urheilun roolista ja merkityksestä yhteiskunnassa. Mikä on huippu-urheilun arvo? Itkonen (1992, 112) tuo esiin sen, etteivät huippu-urheilijat ole välttämättä oikeanlaisia esikuvia uudelle sukupolvelle. Toisaalta Martti Kempas (1992, 103) taas lainaa Pierre de Coubertinin ajatuksia teemaan sopivasti:

”Jotta sata ihmistä saataisiin parantamaan kuntoaan, tarvitaan viisikymmentä urheilijaa, ja jotta viisikymmentä urheilisi, tarvitaan kaksikymmentä johonkin lajiin erikoistunutta. Mutta jotta kaksikymmentä erikoistuisi, on välttämätöntä, että viisi kykenee huippusuorituksiin”.

Mikäli hyväksymme de Coubertinin ajatuksen siitä, että huippu-urheilulla on merkitystä tavallisen kansan liikuttajana, on samalla hyväksyttävä myös ajatus siitä, että lajiliittojen ja urheiluseurojen tehtävänä on ensisijaisesti varmistaa huippujen kehittymisen edellytykset, eikä huolehtia kansalaisten terveydestä ja liikuntaharrastuksesta, mikä jää koulujen ja terveysjärjestöjen tehtäväksi. Nuori Suomi on laajentanut toimintaansa 20 vuoden aikana yhä

enemmän urheiluseuroista myös muihin ympäristöihin, kouluihin ja päiväkoteihin. Tuleekin pohtia, onko Nuori Suomi 2000-luvulla urheilujärjestö vai enemmän monipuolisen liikuntakasvatusnäkömyksen nimiin vannova terveystuokuntajärjestö. Jos se on enenevässä määrin terveystuokuntajärjestö, voi perustellusti kysyä, miksi sillä on niin suuri valta ja vaikutus urheilujärjestöjen rahanjaossa.

7.4 Tutkimuksen arviointi

Nuori Suomi on melko lyhyessä ajassa kehittynyt varsin merkittäväksi toimijaksi suomalaisessa liikunta- ja urheilukulttuurissa. Omasta liikuntataustani ja Nuoren Suomen piirissä liikkumisestani johtuen tutkimuskohteeni oli minulle hyvin mielenkiintoinen ja tutkimusprojekti silmiä avaava, joskin melko pitkä ja raskas, lähes kolmen vuoden mittainen. Tänä aikana valmistui tekemäni historiikki Nuori Suomi Iloa liikkeelle 20 vuotta, johon tämäkin tutkimus liittyy. Ajan kulumisessa oli hyvät ja huonot puolensa. Huonoina mainittakoon pitkät ajanjaksot, jolloin tutkimus pölyttyi pöytälaatikossa ja unohtui mielestä. Toisaalta kuluneen kolmen vuoden aikana koen oman ajatteluni kypsyneen ja uskon, että tutkimuksestani tuli parempi kuin mitä se olisi ollut kolmannen opiskeluvuoden jälkeen tehtynä. Lisäksi viimeisen reilun kahden vuoden aikana ilmestyi useita julkaisuja, jotka auttoivat minua erityisesti liikuntakulttuurin muutoksesta kertovan luvun kirjoittamisessa.

Haastavan tutkimusprojektista teki myös se, että valtaosa käyttämästäni aineistosta oli arkistoaineistoa, joka oli hajallaan useammassa eri paikassa. Nuoren Suomen arkistoaineisto oli pääosin järjestelemättä, joten osana tutkimusprojektiani huolehdin arkiston järjestämisestä. Tämä antoi minulle mahdollisuuden perehtyä hyvinkin kattavasti olemassa olevaan aineistoon. Arkistoaineistojeni tukena tein muutaman haastattelun, jotka täydensivät arkistoaineistoissa esiintyneitä aukkoja. Puutteena pidän sitä, että kaikki

haastateltavat olivat Nuoren Suomen henkilökuntaa, ja vaikka heillä on varmasti vankka näkemys toiminnasta, on heidän ehkä vaikea arvioida omaa työtänsä kriittisesti.

Arkistoaineiston perusteella voisi päätellä, että Nuoren Suomen varhaisvaiheiden toiminta on ollut vahvasti SVUL:n päättäjien johtamaa. Haastateltavat sen sijaan toivat selkeästi esiin sen, ettei johdolla ollut tarkempaa kuvaa siitä, mitä urheiluosastolla Nuori Suomi -ohjelman tiimoilta puuhasteltiin. Huomiota toimintaan kiinnitettiin vasta siinä vaiheessa, kun toiminta oli jo saavuttanut melko suuret mittasuhteet. Tämän ristiriidan perusteella voi todeta, että esimerkiksi muutaman SVUL:n työssä muuten mukana olleen haastattelemisen olisi voinut tuoda tutkimukseeni myös hieman kriittisempää näkökulmaa.

Nuoren Suomen toimintaa ja siinä tapahtuneita muutoksia ei voi tulkita ilman muiden yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten tulkintaa, tämä seikka tulee esiin jo tutkimukseni pääongelmassa. Viimeisten vuosikymmenten aikana yhteiskunnassa on tapahtunut niin paljon erilaisia muutoksia, että niistä perille pääseminen oli tutkimuksessani kaikkein haastavinta. Toivon kuitenkin, että seuraavat Nuoren Suomen toimintaa tarkastelevat pystyvät hyödyntämään tutkimukseni tuottamaa tietoa.

Tutkimusprosessin aikana nousi esiin useita jatkotutkimuksen aiheita. Olisi mielenkiintoista perehtyä toimialojen muotoutumiseen ja lajiliittojen toiminnan tulosohjaukseen. Tutkimusprojektini aikana Jyväskylän yliopistossa toteutettiin tutkimus, jossa selvitettiin seuratoimijoiden näkemyksiä Nuoresta Suomesta. Samankaltainen ajatus nousi itsellenikin mieleen, mutta kohteeksi valitsisin sekä lajiliittojen toimijat, joiden toimintaa tulosohjaus tuntuvasti säätelee että urheilujohtajat, jotka vastaavat varojen jaosta.

LÄHDELUETTELO

Painamattomat lähteet

Nuoren Suomen arkisto, Helsinki

- Hämeen Urheilu 3/1991. Nuori Suomi ry
- Keskipohjanmaa 15.1.1991.
- Nuori Suomi ry. Toimintakertomukset 1987-2006.
- Nuori Suomi ry:n säännöt 1993.
- NS-ohjelmalle olemassa sosiaalinen tilaus 1987. NS 1981→.
- Urheiluosasto 18.9.1987. NS 1981→.
- NS-ohjelman julkistamistilaisuus 18.11.1987.NS 1981→
- NHC Oy 26.2.1987. NS-julkaisut (eri lajiliitot).
- NS-tiimi muistio 6.2.1990.NS yleistä (1989) 1990.
- Pikkulasten kehittämissuunnitelma 1990. NS/Päivähoidon liikunta 1990–1991.
- Vuokoski, H. 22.5.1991. Suomen autourheilijoiden liitto ry/Nuorisotoiminta. NS 1991.
- SNLL:n nuorisotuotekehittelyryhmän kokous 19.3.1993. Nuori Suomi pöytäkirjat 1990-1995.
- Kalin, E.1.11.1991. NS 1991. SVUL/Nuori Suomi.
- Laivaseminaari 15.-16.9.1992. Päivähoitoikäisten lasten liikunnan laivaseminaari. NS/Päivähoidon liikunta 1992-1993.
- Lasten liikuntasirkus 2.1.1992. NS/Päivähoidon liikunta 1992–1994.
- TNS-klubi 19.10.1992. Päiväkotien Tosi Nuori Suomi -klubi 19.10.1992. NS/päivähoidon liikunta 1992–1994.
- Liikkari 5-6v.aikataulu. Nuori Suomi 1994.
- Koululaiset liikkeelle -hanke. Koululaiset liikkeelle -hanke, prosessin eteneminen. Nuori Suomi.
- SNLL hallituksen ptk. 7/93. SNLL/hallituksen, valiokuntien, työryhmien ja muita ptk:ja.1993.
- VK 8/1987. VK-lehti/JK, 8/1987, Monipuolinen Nuori Suomi.

Suomen urheiluarkisto, Helsinki

Suomen valtakunnan urheiluliiton arkisto

- Muistio 28.9.1987. SVUL/Nuorisourheiluohjelma Liitot -87.
- Nuorisajaoston kokoukset 1986. SVUL/nuorisajaoston ptk:t ja muut asiakirjat 1981, 1986–1990.
- SVUL/nuorisajaosto 1986–1990. Liittojen nuorisotoimintakyselyn yhteenveto 1986.
- Strategiajaoston muistiot, pöytäkirjat, raportit. 1.6. SVUL/kehittämistyö. 1983-1987.

-SVUL:n liittokokous 30.11.1985. Urheilun suunta. SVUL kehittämistyö 1983–1987.

Valtioneuvoston arkisto

-VLN:n kokous 1/94 Valtion liikuntaneuvosto. Neuvoston kokousasiakirjat. 1994-1995., 5.4.1994.

Kirjallisuus

Aapola, S. & Kaarninen, M. 2003. Näkökulmia suomalaisen nuoruuden ja nuorison historiaan. Teoksessa Aapola, S. & Kaarninen, M. (toim.) 2003. Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 909.

Aalto, S. 2008. Kenttien kutsu – urheilu kansanliikkeenä. Teoksessa Häggman, K. (toim.) 2008. Suomalaisen arjen historia (4). Hyvinvoinnin Suomi. 2008. Helsinki: Weilin +Göös.

Abrams, P. 1982. Historical Sociology. Somerset:Open Books.

Alanen, L. 2005. Lapsuus yhteiskunnallisena ilmiönä. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) 2005 Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere: Vastapaino.

Beck, U. 1995. Poliitiikan uudelleen keksiminen. Teoksessa Beck, U., Giddens, A. & Lash, S. 1995. Nykyajan jäljillä. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aalto- la, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I - metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Giddens, A. 1995. Elämää jälkitraditionaalisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Beck, U., Giddens, A. & Lash, S. 1995. Nykyajan jäljillä. Tampere: Vastapaino.

Haarma, M. 2008. 20 vuotta iloa liikkeelle! Nuori Suomi. Nuoren Suomen 20- vuotishistoriikki.

Hakala, J.T. 2001. Menetelmällisiä koetuksia. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I - metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.

- Hakamäki, M. & Laine, K. 2005. Liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittämishankkeet 2004–2005. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 166. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Heikkala, J. 1998. Ajolähtö turvattomiin kotipesiin: Liikunnan järjestökentän muutos 1990-luvun Suomessa. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Heikkala, J. 2000. Liikunnan järjestökentän muutokset ja toimintaympäristö. Teoksessa Itkonen, H., Heikkala, J., Ilmanen, K. ja Koski, P. 2000. Liikunnan kansalaistoiminta - muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
- Heikkala, J. 2009. Johdatus liikuntakulttuuriin. Raportti. Suomen Liikunta ja Urheilu.
- Heikkala, J. & Koski, P. 1999. Reaching out for new frontiers. The Finnish Physical culture in transition in the 1990's. University of Jyväskylä.
- Heikkala, J. & Koski, P. 2000. Järjestöt kolmen merkitysulottuvuuden – vapaaehtoisuuden, valtion ja markkinoiden – leikkauspisteessä. Teoksessa Itkonen, H., Heikkala, J., Ilmanen, K. ja Koski, P. 2000. Liikunnan kansalaistoiminta - muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
- Heiskala, R. 2006. Kansainvälisen toimintaympäristön muutos ja Suomen yhteiskunnallinen murros. Teoksessa Heiskala, R. & Luhtakallio, E. (toim.) 2006. Uusi jako - Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta. Gaudeamus. Helsinki.
- Heiskala, R. & Luhtakallio, E. (toim.) 2006. Uusi jako. Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.
- Herva, H. & Vuolle, P. 1991. Liikunta suomalaisten ajankäytössä. Tilastollinen vertailu 10-64-vuotiaiden liikuntaharrastuneisuudesta vuosina 1979 ja 1987. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja. Jyväskylä.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Hoikkala, T. & Paju, P. 2002. Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka. Teoksessa Silvennoinen, H. (toim.) 2002. Nuorisopolitiikka Suomessa. 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Ilmanen, K. & Itkonen, H. 2000. Kansalaisten liikuttajat. Kansalaistoimijat ja kunnat liikuntapalvelujen tuottajina Pohjois-Karjalassa. Joensuu: Itä-Suomen lääninhallituksen liikuntatoimi, Pohjois-Karjalan Liikunta (POKALI) ry, Joensuun yliopisto Karjalan tutkimuslaitos.
- Ilmanen, K., Itkonen, H., Matilainen, P., Rautio, M. 2008. ”Energinen, sporttinen, ei ylikunnossa” – seuratoimijoiden näkemyksiä Nuoresta Suomesta. Jyväskylän Yliopisto. Liikuntatieteiden laitos.
- Ilmonen, K. 1998. Uudet ja vanhat yhteiskunnalliset liikkeet. Teoksessa Ilmonen, K. & Siisiäinen, M. (toim.) 1998. Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino.
- Itkonen, H. 1992. Sateenkaaren päässä kultaa - värikästä urheiluseuraa etsimässä. Teoksessa Olin, K., Itkonen, H. & Ranto, E. (toim.) 1992. Liikunnan muutos, murros vai kaaos? Helsinki: Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Itkonen, H. 1997. Tuskin etanaa elävämpi. Urheilu sosiaalisena kontrollina. Teoksessa Urheilu ja historia. Kansakunnan identiteetiksi, yhteiskunnan vaikuttajaksi, joukkojen harrastukseksi. Toimittanut Vesa Vares. Turku: Turun Historiallinen Arkisto 51.
- Itkonen, H. 2000. Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa Itkonen, H., Heikkala, J., Ilmanen, K. ja Koski, P. 2000. Liikunnan kansalaistoiminta - muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
- Itkonen, H., Ilmanen, K., & Matilainen, P. 2007. Urheilun sponsorointi Suomessa. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos, tutkimuksia 1/2007.
- Itkonen, H. 1990. Lapsi nykypäivän Suomessa. Teoksessa Itkonen, H. & Westergård, J. (toim.) 1990. Lapsi ja nuori urheiluseurassa – virikkeitä ohjaajille ja valmentajille. Työväen urheiluliitto.
- Jokinen, K. & Saaristo, K. 2002. Suomalainen yhteiskunta. Juva: WS Bookwell Oy.

- Julkunen, R. 1992. Hyvinvointivaltio käännekohdassa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Karisto, A., Hakala, P. & Haapola, I. 1999. Matkalla nykyaikaan - elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. Helsinki: WSOY.
- Kempas, M. 1988. Teoksessa Suomalainen valmennusoppi – Valmentaminen. 1988. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Kempas, M. 1992. Huippu-urheilun muutos. Teoksessa Olin, K., Itkonen, H. & Ranto, E. (toim.) 1992. Liikunnan muutos, murros vai kaaos? Helsinki: Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry.
- Kontkanen, J. 1995. SVUL ja TUL hegemonisessa kamppailussa - yhdyntymiskeskustelu ja sen juuret. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto, yhteiskuntapolitiikan laitos.
- Koski, P. 2000. Liikunnan kansalaistoiminta kulttuurina – toiminnan merkityksellisyys ja merkitysrakenteet. Teoksessa Itkonen, H., Heikkala, J., Ilmanen, K. ja Koski, P. 2000. Liikunnan kansalaistoiminta - muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 152. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
- Koski, P. Lasten ja nuorten liikuntaohjelma. 2003. Paikallistuki 1999-2001. Turun Yliopisto, Elinikäisen Oppimisen ja Koulutuksen tutkimuskeskus (Cele); Paavo Nurmi-keskus.
- Koski, P. & Heikkala, J. 1998. Suomalaisten urheiluorganisaatioiden muutos. Lajiliitos professionaalistumisen prosessissa. Jyväskylän yliopisto Liikunnan sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 63/1998.
- Kotkavirta, J. 2004. Urheilun moraali ja etiikka. Teoksessa Ilmanen, K. (toim.) Pelit ja kentät – kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylän yliopisto, liikunnan sosiaalitieteiden laitos, tutkimuksia 3/2004.
- Kulha, K. 1995. Urheilujärjestöjen kujanjuoksu: urheilun rakenneuudistus 1989-1993. Helsinki: Suomen Urheilumuseosäätiö.
- Laine, T. 2007. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.
- Lappalainen, J.T. 2002. Haluatko historiankirjoittajaksi? Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 895.

- Lapsella on oikeus liikkua. Lasten liikunnan kehittämishanke 1998-2000. Hankkeen toimintasuunnitelma. Nuori Suomi ry.
- Lehtonen, K. 2005. Seuratoiminnan paikallistuen haku 2004-2005. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Lasten ja nuorten elämäntavan tutkimusyksikkö LINET. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 173.
- Lehtonen, K. 2007a. Mä oon täällä! Seurantaraportti Nuorten Harrasteliikuntahankkeen käynnistymisestä. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Lasten ja nuorten elämäntavan tutkimusyksikkö LINET. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 191.
- Lehtonen, K. 2007b. Löydä Liikunta –kerhojen arviointi. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Lasten ja nuorten elämäntavan tutkimusyksikkö LINET. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 206.
- Liikuntakomitean mietintö 1990. Liikuntakomitea. Liikuntapolitiikan linjat 1990-luvulla. Komiteamietintö 1990:24. Helsinki: Opetusministeriö.
- Liikuntalaki 1998. 1054/1998.
- Liikuntatutkimuksen suunta 2010. Tutkimus väestön liikuntakyvyn, liikuntahalun ja liikuntataitojen edistäjänä. Opetusministeriön julkaisuja 2005:16.
- Lähteenmaa, J. & Siurala, L. (toim.) 1991. Nuoret ja muutos. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Lämsä, J. 2005. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman 1999-2004 arviointi. Helsinki: Nuori Suomi.
- Mäenpää, P. 2005. Narkissos kaupungissa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Niemi, I. & Pääkkönen, H. 1989. Ajankäytön muutokset 1980-luvulla. Helsinki: Tilastokeskus, Tutkimuksia 153.
- Niemi, I. & Pääkkönen, H. 1990. Time use changes in Finland in the 1980s. Helsinki: Tilastokeskus, tutkimuksia.
- Poutiainen, O. 2007. Nuorten arvot ja tietoyhteiskunta-asenteet. Helsingin yliopisto. Teologinen tiedekunta.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2001. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita

tutkimusmetodeihin I - metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Scanzoni, J. 1983. Shaping tomorrow's family. Theory and policy for the 21st century. Beverly Hills.

Siekinen, K. 2001. Syvähaastattelu. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I - metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Siisiäinen, M. 1993. Vanhojen sosiaalisten kielten rapautuminen. Yhdistystoiminnan nousu ja tuho? Teoksessa Ilmonen, K. (toim.) Kestävyyskoe. Kirjoituksia 1990-luvun Suomesta. Tampere.

Suomen tilastollinen vuosikirja 1997. Hämeenlinna: Tilastokeskus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

"Unelma hyvästä urheilusta". 2004. Lasten ja nuorten urheilun eettiset linjaukset. Nuori Suomi ry, SLU, Opetusministeriö.

Vasara, E. 1992a. Toiminnan ja ohjauksen kilpajuoksu. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) 1992. Suomi Uskoi urheiluun. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.

Vasara, E. 1992b. Miljoonan suomalaisen liike. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) 1992. Suomi Uskoi urheiluun. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.

Vasara, E. 2004. Valtion liikuntahallinnon historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 157. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura

Sähköiset lähteet

- Japissou, T. & Lilja, K. (toim.) 2004. Lasten ja nuorten kilpailutoiminnan suosituksuu. Nuori Suomi ry. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Urheiluseurat_PDF/Kilpailutoiminnansuosituksuu.pdf >](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Urheiluseurat_PDF/Kilpailutoiminnansuosituksuu.pdf)luettu 8.9.2008.
- Karvinen, J., Löflund-Kuusela, H. & Kantomaa, M. (toim.) 2006. Koululaisen ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla. Koululaisten liikunnan edistämisen yhteistyöverkosto. Nuori Suomi ry:n julkaisusarja. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/kouluyhteisonhyvinvointi.pdf >](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/kouluyhteisonhyvinvointi.pdf). luettu 10.10.2008.
- Nuori Suomi ry. 2007. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.nuorisuomi.fi/ajankohtaista?nid=2018278>](http://www.nuorisuomi.fi/ajankohtaista?nid=2018278) luettu 20.10.2007.
- Nuori Suomi ry. 2008. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.nuorisuomi.fi/loydaliikunta>](http://www.nuorisuomi.fi/loydaliikunta) luettu 11.1.2008.
- Nuori Suomi ry, 2010. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://nuorisuomi.fi/nuori_suomi>](http://nuorisuomi.fi/nuori_suomi) luettu 5.5.2010.
- LUM 03/04. Liikunnan ja Urheilun maailma. Verkkolehti nro 3/2004. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://www.slu.fi/lum/03_04/slu-yhteiso/opetusministerio_kehittaa_lajili/>](http://www.slu.fi/lum/03_04/slu-yhteiso/opetusministerio_kehittaa_lajili/) Julkaistu 19.2.2004. Luettu 11.4.2010.
- Heikkala, J., Honkanen, P., Laine, L., Pullinen, M., & Ruuska-Himma, E. 2003.Liikunnan ja urheilun tarina. Liikunnan ja Urheilun Maailman - verkkolehden erikoispainos SLU:n syyskokous 15.11.2003. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://slu-fi.bin.directo.fi/@Bin/3b64ef73d2d14da0a419b8d3105a0527/1270797690/application/pdf/120775/Liik_ ja_ urh_ tarina_ 72_ dpi.pdf>](http://slu-fi.bin.directo.fi/@Bin/3b64ef73d2d14da0a419b8d3105a0527/1270797690/application/pdf/120775/Liik_ ja_ urh_ tarina_ 72_ dpi.pdf) luettu 20.10.2009.
- Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksuu. 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministeriö, Nuori Suomi ry. Saatavilla [www-muodossa <URL: http://pre20090115.stm.fi/pr1129182557550/passthru.pdf>](http://pre20090115.stm.fi/pr1129182557550/passthru.pdf) luettu 5.8.2009.

Haastattelut

Ryhmähaastattelu 15.3.2007.

Pekka Vähätalo: SVUL:n urheiluosaston nuorisopäällikkö 1985, 1987 alkaen Nuori Suomi -ohjelman vetäjänä, nykyisin Nuori Suomi ry:n markkinointijohtaja.

Jukka Karvinen: 1987 SVUL:n, Nuori Suomi -ohjelman valmistelu, sisällön valmistamista, koulutuksen uudistaminen, päivähoiton liikunta, päivittäisen liikunnan yksikkö, nykyisin Nuori Suomi ry:ssä kouluyksikön vetäjä.

Eija Alaja: 1989 SVUL:n Nuori Suomi -ohjelmaan, koulutussihteeri, klubilainen-lehti, seuratoiminta, nykyisin Nuori Suomi ry:ssä yhteispäällikkönä.

Haastattelu 1. Pekka Vähätalo. 3.12.2007.

Haastattelu 2. Jukka Karvinen. 3.12.2007.

Haastattelu 3. Eija Alaja. 22.11.2007.

Tiedonanto 1. Riikka Eerola. 21.11.2007.